

Ačkoli není věřící, a vlastně ani nikdy věřící nebyl, jede Otto Kadoke v sobotu ráno tramvají do centra a odtamtud jde do malé synagogy, kam s matkou chodíval, když byl ještě malý, když byl ještě malým psychiatrem, vlastně dětským psychiatrem. Byl vychováván s rituály židovského náboženství, ale skutečná víra se od něj nikdy neočekávala, existovaly rituály, které bylo třeba vykonávat, to bylo vše.

Vevnitř si spěšně a s pocitem nespokojenosti nasadí jarmulku a sedne si do jedné ze zadních lavic. Otevře modlitební knížku a listuje v ní, zatímco naslouchá předzpěvování kantora, spíše jako cvičení soustředění se než ze skutečného zájmu.

V synagoze to smrdí potem starců. Jako dítěti mu připadalo, že v synagoze je to cítit smrtí, a nyní, když je tu zas, si všiml, že co do pachu se toho moc nezměnilo, každopádně ne k lepšímu. Kadoke zde není kvůli modlitbám, je tu kvůli své bývalé ženě, chce s ní mluvit, a připadalo mu nejlepší učinit tak po bohoslužbě. Záležitost mu přišla příliš překerní na to, aby ji vyřizoval přes sms či whatsapp, a se svou bývalou si raději netelefonoval, po telefonu se hned pohádají.

Přijde k němu starší muž a ptá se, jak se daří Kadokeho otci. Ta otázka ho mírně irituje, neboť on už nemá otce, ovšem v synagoze se s tím nesmířili. Odmítají transformaci uznat.

„Dobře,“ šeptá Kadoke pokud možno neslyšně.

Pak dostane otázku, zda chce být vyvolán, ale on si nechce jít stoupnout vedle kantora, necítí pražádnou potřebu někomu

žehnat. Přišel sem za svou bývalou ženou, ne za Bohem, ani za tórou ne ani za kantorem.

V dálce vidí nového muže své bývalky. Kývl na sebe, našťastí zůstává nový muž jen u toho. Ne že by Kadoke proti němu něco měl, jen neví, co si s ním má povídat. Nemají spolu mnoho společného, nanejvýš ženu, a to na hlubokomyslný rozovor nestačí.

Jeho odmítavý postoj má žádoucí účinek, dál ho nechávají na pokoji, nikdo za ním nechodí, nikdo mu neklade otázky. Sedí klidně na jedné ze zadních lavic a nasává do sebe pach smrti. A přitom vzpomíná na sobotní rána, která zde strávil, jak sem s matkou chodil a jak se jej postupně zmocňoval neurčitý strach. Nebál se smrti, nýbrž nedostatku života, poloviční smrti. Připadalo mu tehdy, že být napůl mrtvý není žádný život, bál se, že zůstane navždy polomrtvý, a pak se ještě bál skutečně živých, čili většiny nežidů, patrně ze závidění.

Zatímco kantor odříkává modlitby, rytmicky, téměř je drmolí, asi má naspěch, uvědomuje si Kadoke, že je nemožné hovořit o pravdivosti zážitků, ačkoli se přitom sám pokoušel přesvědčit pacienty o tom, že jejich zážitky nejsou reálné, a proto nejsou ani pravdivé. Jenže kdy jsou zážitky reálné? Jaké zážitky v téhle synagoze měl? Co ví o zážitcích svých pacientů kromě toho, že z nich patrně onemocněli? Ne ze zážitků samotných, ale především z interpretací, které svým zážitkům přiznávají.

Kadoke stojí před jejich zážitky a interpretacemi jako horník před zřícenou šachtou, přístup je zablokovaný a kopat dál je nebezpečné a málo smysluplné.

Existují interpretace jeho vlastních zážitků? Měl strach. Nebyl to strach ohromující, spíše neurčitý. Kadoke toužil po životě, který by mu skýtal vzrušení, o němž četl v knihách, které vidal ve filmech, jehož si všiml, když zašel občas do hospůdek v centru. Nedokázal by už přesně říct, co to bylo za vzrušení. Pocit, že už není polomrtvý, v jeho představách se také vždy vyskytla láska, byť pro něj láska nebyla ničím jiným než fámou. I přestože rodiče ho zjevně milovali z celého srdce a bezpodmínečně. Jenže

on jejich náklonnost, vřelost a neutuchající péči vnímal jako trest a varování před tresty, jež by ho mohly v budoucnu stihnout, od ostatních, méně soucitných lidí, než byli jeho rodiče.

Jeho touha byla povrchní, avšak zpětně viděno, při dnešních znalostech, bolestná. To, po čem toužil, po kariéře v psychiatrii, ženách, pyšných rodičích, mu nyní přijde malicherné. Především ve srovnání s touhou jeho matky, jež byla zjevně mnohem intenzivnější. Jeho životní historie mu připadá náhodná. Poznává se v ní, dokáže utřídit vzpomínky, ovšem neví, co ta historie znamená. Dokáže uspořádat touhy na splněné, nesplněné, napůl splněné, a přesto má pocit, že všechny ty malé i velké touhy jej dovedly tam, kým teď je a kým doufal, že nikdy nebude: dospělým mužem, jenž se bojí matčiny smrti.

Neopouští ho tušení, že jeho život nebyl navzdory vrcholům, euforickým okamžikům, ničím jiným než slepou uličkou. Vsadil na touhu, protože člověku, který se zřekl vyšší moci, nic jiného nezbyvá, a nemůže se zbavit dojmu, že jeho vlastní touha jej zradila. Tuší, že právě proto touží po iluzi.

Po skončení bohoslužby se v malé místnosti vedle synagogy požená vínu, a k tomu se jako vždycky podává koláč. Chce svou bývalou ženu pozdravit třemi polibky na tvář, ale uvědomuje si, že je to zde nejspíš nevhodné. Podá jí ruku a opatrně, téměř mimoděk ji poplácá po rameni. Je v šestém či sedmém měsíci těhotenství, kulatá jako balon, a přesto celá září. Pak si potřese rukou s jejím novým mužem, učitelem matematiky, a bývalé ženě pošeptá do ucha: „Můžeme si na chvíli promluvit?“

„Teďka?“ opáčí ona šeptem. „Tady?“

Zní překvapeně, ale též rozhořčeně. Copak není synagoga vhodným místem na otázky a rozhovory? Měl ji obtěžovat doma? Jeho bývalá žena konvertovala k židovství. Kvůli němu, kvůli Kadokemu. Vůbec nemusela, ale ona to udělala. Ano, jeho matka na ni naléhala, matka věděla a ví, co to je naléhat.

Jako poděkování za tento poněkud choromyslný čin Kadoke ženu opustil, či lépe řečeno: opustili se navzájem. On raději o obrácení své ženy nepřemýšlí. Kdyby to šlo, zrušil by ho. Když

byl rozvod definitivní, chtěl jí říct: „Konvertuj zpátky k tomu, cos byla, než jsme se seznámili. Tvoje obrácení byl omyl, stala ses židovkou pro nic za nic.“ Jenže to neřekl, jen mnohem později prohlásil, a hned se za to také stydl: „Neměla bys teď konvertovat zpátky k tomu, cos byla, než jsme se seznámili?“

„Co jsem byla?“ zeptala se ho. „Co jsem tehdy byla?“

Otázku ponechal bez odpovědi. Co on ví, co byla? Bezstarostná byla, veselá, veselejší než teď, to nanejvýš – každopádně se neopovážoval k tomu něco říct. Asi dva roky po rozvodu si jeho bývalá našla relativně věřícího žida, jenž byl ochoten udělat to, co Kadoke udělat nemohl nebo nechtěl: udělat jí dítě. Svou práci v krizovém centru nemohl skloubit s dětmi. Pro krizové centrum dýchal, v té době určitě. Při pomýšlení na děti ho přepadávala myšlenka, že se z dítěte vyklube pacient, někdo, koho bude muset léčit, někdo, kdo nebude chtít žít. Když myslel na vlastní hypotetické dítě, měl před očima sebepoškození.

Přesto se nerozvedli kvůli tomu, nýbrž proto, že jemu láska a blízkost připadaly dlouhodobě nesnesitelné. Nesnesitelná byla blízkost druhého, nesnesitelná byla láska druhého a ze všeho nesnesitelnější byl smutek druhého. Musel proti tomu bojovat, a taky bojoval, dost dlouho, ale nakonec ten boj prohrál. Nechal se strhnout proudem, což bylo patrně nedospělé. Poslední měsíce manželství toužil po svých pacientech, protože u nich nacházel klid. Skýтали mu uklidňující jistotu zániku.

„Jde o matku,“ sdělil jí potichu.

Bývalka na něj znepokojeně pohlédne. „Je nemocná?“

„Ne víc než jindy, pak ti to vysvětlím.“

Požehná se vínu, pak následuje krátký proslov. Jeden z funkcionářů synagogy pozdraví členy obce a Kadokeho jmenovitě, k jeho nespokojenosti. Říkají mu „psychiatr Kadoke“, jako by tam byli ještě nějakí jiní Kadokeové. Zacházejí s ním jako se ztraceným synem, jímž není a ani být nechce. Přátelsky příkřivuje a patřičně nahlas říká: „Děkuju.“

Když zdvořilosti skončí a lidé ještě postávají, aby dojedli koláč a dopili kávu, podaří se mu bývalou ženu odvést na chodbu,

kde je zima a kde to nepáchně smrtí, nýbrž vlhkostí z prasklého potrubí, které se nepodařilo opravit.

Kadoke jí položí několik otázek ohledně těhotenství, a ačkoli ho to upřímně zajímá, chce co nejdříve probrat záležitost, kvůli které přišel, proto své otázky oddrmolí jako modlitbu, v níž sám věřící přestal věřit.

Přes rameno bývalé ženy vidí, jak se její muž dívá jejich směrem. Že by Kadokemu nedůvěřoval? Někteří lidé by byli nejradši, kdyby jejich partneři neměli žádnou minulost. Chtějí nalézt partnera panenského, v domnění, naději, víře, že oni jsou první, první a poslední. Od učitele matematiky by člověk čekal určitý odstup, jistou věcnost, ale ten chlap na ně pořád kouká, zatímco mluví s jednou starou paní, kterou zná Kadoke už léta a které, jak se domnívá, kdysi sedával na klíně. Jako dítě sedával často na klíně starým lidem. Z úst, uší, nosu, ze všech pórů jim čpěla smrt.

Kadokeho bývalá vypráví o počínajícím životě ve svém břiše, neví, jestli to bude chlapeček nebo holčička, ortodoxní židé to vědět nechtějí. Chtějí přijímat dary Boží jako kindervajčka, věděni se mezi ně a překvapení nesmí postavit. Všechna překvapení, která pro ně má Bůh nachystaná, musí zůstat skutečným překvapením.

„Měl bych prosbu,“ vyhrkne Kadoke, zatímco jeho bývalá ještě vykládá o návštěvě v nemocnici. Ne že by ho to nezajímalo, jen zkrátka už nemůže čekat. Už to nevydrží. Jeho netrpělivost je větší než touha být laskavý a chápavý. „Matka se už nějakou dobu nekoupala, nebyla ve sprše. Nejdřív to trvalo dny, teď jsou ze dnů týdny. A když nic neuděláme, stanou se z týdnů měsíce.“

Bývalá žena se zamračí. Vždy se o matku zajímala, ale když se vdala za učitele matematiky, zájem opadl, protože učitel matematiky byl toho názoru, že jeho rodiče si také zaslouží pozornost.

„Kde jsou děvčata?“ táže se. „Stávkujou? A co to máš s okem?“

„Uklouzl jsem v koupelně. Já myslel, že se to už vstřebalo. To je to tak vidět? Ne, nestávkujou. Ještě jsem neslyšel, aby

ilegálové stávkovali, ale nic nevyklučuju. Možná nás to ještě čeká. To by byl pokrok. Daly výpověď, už u nás nepracujou.“

„Výpověď? Jak to výpověď?“

Bývalka zvýší hlas, svého času mu pomáhala děvčata najít, nebylo to lehké. Nechce, aby se v její nepřítomnosti bořilo něco, co pečlivě vybudovala.

„Už to nevydýchaly,“ vysvětlí Kadoke, zatímco mu rukou třese lidi, které nezná. Jde se domů, už je vážně po všem.

„Co?“

„Mě.“

„Tebe?“

„Mezi mnou a Rose k něčemu došlo a její přítel to nevydýchá. Asi to bude tou nepálskou kulturou. Není příliš otevřená. Spíš podezírává, až paranoidní.“ Mluví ještě víc potichu než před chvílí.

Rose, to jméno nedokáže vyslovit, aniž by se mu nevybavila srpnová zamilovanost, jako fotografie, kterou si příliš často prohlížel. Rose, jak mu otevřívá jen v ručníku.

„Co se stalo?“

Bývalčin hlas teď zní pronikavě. Jasně v něm slyší potlačovaný hněv. Když si vzpomene na své vztahy s ženami, připadá mu, že sestávaly především z potlačovaného hněvu. Nestěžuje si. Zklamání je možná nevyhnutelným pokračováním každé zamilovanosti, a určitá zklamání člověka rozzuří. Nebo je to on, Oscar Kadoke, muž, který dříve či později vyvolává zklamání a zlost v lidech, o nichž se dříve domníval, že je miluje, a kteří se domnívali, že milují jeho? Kteří mu pak říkají: „Zamilovala jsem se do někoho jiného, ne do tohohle Oscara Kadokeho. Do tohohle bych se nikdy nezamilovala.“ Načež on jim na to nedokázal říct nic jiného než: „Já si nikdy na nic nehrál, takovýhle jsem byl vždycky.“ Existovalo zjevně více Kadokeů. On se transformoval z jednoho do druhého, aniž to měl pod kontrolou.

„Na tom nezáleží,“ ujišťuje ji, „nezáleží na tom, co se stalo a co ne, věř mi.“ A bez přemýšlení vezme bývalou ženu za ruku, vzpomíná na letní večer, uschlou trávu, vyznání lásky po

whatsappu, na svou touhu, naději. Proč někdo otevírá dveře zabaleny jenom do ručníku? Jak se mohl v matčině předzahrádce zamilovat? Bylo to absurdní, zlomyslný žert vyšší moci. Zlomyslný, to hlavně.

Bývalka mu ruku vytrhne. „Co to děláš?“ zasyčí. „Chceš mě tu s mužem ztrapnit?“

„Vůbec ne,“ odvětví a tře si vlastní ruku, jako by se poranil. „Promiň. Nechci nikoho ztrapnit. Jde o to, že matka se ode mě nenechá osprchovat. Požádal jsem ošetřovatelky, které k nám dochází, ale ty říkájí: ‚My měřímě-ťlak, dávkujeme léky, ale matku vám sprchovat nebudeme, to musíte sám.‘ Za děvčata jsem zatím nenašel náhradu, jedna paní se zdála vhodná, ale bála se matčina pindíka. Šňatky homosexuálů jsou obecně přijímány, ale matku, co má pindíka, lidé stále ještě nesnesou. Nemohla bys mi ji přijít osprchovat? Máš s tím zkušenosti, dřív jsi jí pomáhala. Ona ti důvěřuje. Svým způsobem.“

Ohromeně na něj zírá. Udělal jí snad nějaký neslušný návrh? Že by to brala takhle?

„Jsem v sedmém měsíci,“ řekne. Drží se za břicho. „Co mám podle tebe asi dělat? Co ode mě očekáváš? A co jsi to vlastně vyváděl s Rose? Co se stalo? Rose by jen tak neodešla.“

„Nemusíš matku nosit, jen jí asistovat, aby nespadla, já budu v pohotovosti, kdyby se to zvrtilo. A s Rose jsem nic nevyváděl, otázka spíš je, co vyvedla Rose se mnou.“

„To ses nemohl ovládat? Potřeboval sis oprášit ego? Potřebovals někoho, kdo by ti říkal, jak jsi úžasný? V posteli i jinde?“

„Ovládat? Jestli jsem se ovládal? Nebo naopak neovlád? Ne, takhle bych to nepopsal, ale když se mě teď na to tak ptáš, můjím příznakem, že ne, neovládám jsem se. Ale ona taky ne. Spolu jsme se neovládli. To člověk na konci života jako má říct: ovládal jsem se, nebyl ani jediný okamžik, kdy bych se neovládal, povedlo se mi to. Takhle se má žít? To se mi tu pokoušís naznačit?“

„Já už neurčuju, jak máš žít. Jsme na sobě nezávislí. Žijeme každý svůj život. Ty sis vybral sám. Já ti nic nepředepisuju,

nepoučuju tě, už je mi jasné, že každou dobře míněnou radu si vyložíš jako omezování osobní svobody. Přijdeš si sem, i když sem jindy nechodíš. Přijdeš si mě obtěžovat. O to jde.“

Rád by ji vzal zase za ruku, ale neudělá to. „Vybral jsem si,“ řekne. „Vybral, to zní tak racionálně, tak uváženě. Já nemám pocit, že jsem si sám vybral. Klidně mi říkej zbabělec, ale já v osudu neshledávám svou svobodnou vůli. Tak či tak, tuhle diskusi už máme za sebou. Mám jedinou prosbu, proto jsem přišel do téhle synagogy, maličkou prosbu, se kterou se na tebe opovažuju obrátit z respektu k tomu, co jsi v mém životě znamenala, k tomu, co jsme znamenali spolu: Pomohla bys mi osprchovat matku?“

„To nemáš nikoho jiného, koho bys o to mohl požádat, Oscare? Copak už nemáš žádné absolventky, které by to pro tebe s láskou udělaly? Pro Oscara Kadokeho, odborníka na prevenci sebevražd?“

Dívá se na svou bývalou ženu, prohlíží si její obličej, vrásky, vlasy. Pamatuje si na ženu, do níž se kdysi zamiloval? Nebo se její obrazy rozplynul a on vidí jen to, čím je nyní: těhotnou manželku učitele matematiky, plnou nezpracované bolesti, kterou v ní probouzí. Bezděly, ale přece v ní probouzí bolest, vyvolává minulost. Z ran se strhávají náplasti, do jizev se zařezává skalpel. Tuší, že pouhá jeho existence jí připomíná minulost, na niž se snaží částečně zapomenout, a která je teď strašidelně živá. To vysvětluje výsměch a sarkasmus v jejím hlase.

Kvůli němu, agnostikovi, se stala židovkou. To je strašné poomyšlení, děs. To se po lidech nesmí chtít. Nejdřív člověk patří k menšině a postupně se snaží patřit k většině. Touhle cestou se má jít, ne naopak. Proč to připustil? Proč ji neodradil? To tak moc chtěl matce udělat radost? Teď mu to připadá jako fatální strategie, chtít dělat radost rodičům a milovaným osobám. Má u ní dluh. Židovství, její obrácení, Kadokeho zadlužilo.

„Nikoho jiného nemám,“ praví potichu, „neznám nikoho, koho bych o to mohl požádat. Dnešní absolventky mají jistě něco lepšího na práci.“

Tohle doznání jej znervózní. Oslabí. Raději by před bývalkou nestál jako osamělý muž, a to on také není. Není osamělý, leč která absolventka s ním flirtovala, bývalá manželka má pravdu, ba co víc, téměř všechny absolventky v krizovém centru s ním flirtovaly a někteří absolventi též, on na flirt tu a tam odpověděl a s některou absolventkou se zapletl. V krizovém centru platil se svou bohatou křtící a sebevědomým vystupováním za fešáka, mimo centrum to patrně vypadá jinak. Tam neznají jeho publikace o prevenci sebevražd, jeho zánícení. Ale v krizovém centru je někdo a s jistou melancholií vzpomíná na pletky, které tam měl. Je to patrně odvrácená strana krátkodobé, nicméně pohlcující vášně, druhá strana flirtu, jež nemá jiný cíl než flirtovat, dokonce ani sex ne. Sex mu připadal nanejvýš jako vedlejší účinek flirtu, mohlo k němu dojít, ale nemuselo.

Člověk přece těžko může někoho, s kým pár měsíců flirtoval a s kým šel dvakrát do postele, možná si s ním pak ještě jednou dal rychlovku v autě, žádat, aby mu vysprchoval matku. Romantické flirtování je totiž všim možným jen ne poskytováním péče. Flirt nemá minulost a budoucnost má jen velmi krátkou. Matky, kterým je třeba pomoci do sprchy, v něm nemají místo.

„Mám muže, čekám dítě,“ odvětil bývalka a on jí v očích viděl smutek, ne radost z budoucnosti, nýbrž smutek z minulosti. „Nemůžu se k tomu všemu ještě starat o tebe a tvou matku. Tu úlohu už nemůžu plnit, Oscare. Ta doba je pryč. Teď jde o mého muže a moje dítě, mám také tchána s tchyní a vlastní rodiče. Všichni se dovolávají mé péče, Kadoke.“

„Nemusíš o nás s matkou pečovat, jen mi ji vysprchuji, to je vše. Copak toho po tobě chci tolik?“

Bývalá manželka vzdychne. Vrtí hlavou, pere se to v ní, a zároveň také ne, on to vidí, už dávno se rozhodla, zná ji.

„Zítřka večer,“ prohlásí bývalka. „Jednou jedinkrát. Výjimečně. Jsem těhotná, na to se musím soustředit, tvoje problémy si k tomu nemůžu dovolit. Nedá se nic dělat. Tvoje problémy už nejsou moje.“

„Soustředíš se,“ souhlasí Kadoke. „A nejsou to žádné opravdové problémy, jsou to drobné, dočasné nedokonalosti, zrovna nemůžu najít pro matku pečovatelku, pečuju o ni teď sám a sem tam při tom potřebuju pomoc. To není žádný problém. Jsem rád, že o ni můžu pečovat.“

Postavil matčino sprchování do správného světla? Promluvil teď vhodně? Vyhnul se chybám, kterých se dopustil při pohovoru s Betty? Blíží se k nim učitel matematiky.

„Bůh ti žehnej,“ pošeptá Kadoke v rychlosti bývalé ženě. „Nech si ten cynismus pro sebe.“

„Máš radši požehnání od Boha než ode mě?“ Pak Kadoke na rameni ucítí ruku učitele matematiky.

„Jsem rád, že tě tu zase vidím,“ prohlásí nový muž, „židé sem patří.“

„To si nemyslím,“ utrousí Kadoke.

„Jsi žid nebo nejsi?“ zajímá se nový muž. „I nevěřící Židé jsou židy, židovství neunikneš, Oscare. Patříme k sobě. Tohle je tvá obec.“

„A židovství neunikne mně,“ chce říct Kadoke. Ale ovládne se, chce se vyhnout diskusím, dnes určitě. „Jsem dobře maskovaný za bělocha,“ namítne, „nikdo nevidí, že nejsem běloch. Výtečně maskovaný, to jsem, to chci být.“

Učitel matematiky je evidentně zmatený. Aspoň něco. Jinak je mu nepřijemně cítit z úst, ale co, když je láska dostatečně silná, údajně to cítit není.

„Jdeme domů,“ sdělí mu nový muž, „půjdeš kousek s námi? Nechceš k nám zajít na oběd? Máme lososa.“

Ta laskavost, která možná ani není předstíraná, se Kadoke mu přičí. Navíc nemá chuť na lososa. Nemá hlad. „Já musím na druhou stranu,“ vymluví se. „Snad někdy jindy.“

Opět zapochybuje, zda má bývalou ženu mravně políbit, nebo naopak nemravně, aby podtrhl svou nezávislost a lehký odpor k židovskému náboženství, či jí má jen potřást rukou. Nakonec neudělá nic. Kadoke o pár kroků couvne. Než diskretně opustí synagogu, navštíví toaletu. Z patřičné vzdálenosti zamává bývalce

a jejímu novému muži. Víc není potřeba. Na rozloučenou to stačí. V pohledu bývalé ženy zachytí podráždění, zdá se, že chce ještě něco říct, to bude ale muset počkat do zítřejšího večera.

Na malém záchodě, kde je to zase cítit smrtí, odtrhne kousek toaletního papíru, chytí jím poklop, sklopí ho dolů a sedne si na něj. Přemýšlí o událostech uplynulých týdnů. Spí sice zase na své rozkládací posteli, pečovatelky sice vzaly roha, ale nejhorskí katastrofy se nekonal. Pokud je smrt nejhorskí katastrofou. Matka žije, Kadoke také ještě žije. Pendluje sem a tam mezi krizovým centrem a matkou, ale je v tom čím dál tím zběhlejší. Matka si také každým dnem méně stěžuje na jídlo, které jí servíruje. Myslí na kazuistiku v krizovém centru, na Gerstenfelda, na připomínky kolegů, které vnímal především jako útok, byla zpochybněna jeho odbornost. Vzpomíná na Michette Duboisovou, vloudila se mu do mysli jako neposedný ptáček.

Byl ten drastický prostředek, který jí předepsal, skutečně zapotřebí? Musel ji opravdu nechat eskortovat od léčebny policií? Neměl poslechnout Dekhu? Sedí na záchodě v synagoze a pochybuje, teď mu připadá, že tápání není nic jiného než intenzivní pochyby. Netápal proto, že Rose miloval, nýbrž proto, že o té lásce pochyboval. Normálně si byl svými rozhodnutími jistý, něco ho muselo znejistět. Měl nechat Michette doma, jak tolik chtěla? Doma, se smrtí a destrukcí na dosah ruky, se sátem, jarem, žiletkami, obyčejnými noži, nůžtičkami na nehty, pilníkem, barvou, odlakovačem? Za ta léta v krizovém centru zažil ledasco. Zavrhne nejistotu. Jednal správně, ohrožovala sama sebe, neměl na výběr. Stejně jako neměl na výběr s Rose, přihodilo se mu to. Rose nebyla nic jiného než osud, nepálský osud, nemusí si nic vyčítat.

Kadoke otevře dveře záchoda a vyjde ven.

Na chodbě na něj stále čeká bývalka.

„Ty jsi ještě tady?“ zeptá se jí.

„Jsi strašně cítit kouřem,“ pošeptá mu, když se zastaví, aby ji podruhé pozdravil a hned se s ní podruhé také rozloučil. Málem ji vezme za ruku, aby vše napravil. „Přestaň s tím laskavě.“

„Proč šeptáš? Já jsem psychiatr, my kouříme, abychom se nezbláznili, a abychom tak měli aspoň jednu věc společnou s pacienty: cigaretu.“

„Šeptám, protože tě nechci ztrapnit. Pořád ty samé fráze, ty samé výmluvy. Jak chceš lidem bránit v sebebedstrukci, když se jí dopouštíš sám?“

„Je to paradox,“ vysvětluje Kadoke. „Zdraví, duševní zdraví znamená, že se člověk naučí akceptovat paradoxy, že se s nimi naučí žít, žít s nedokonalostí, ano, ten, kdo vám přichází zabránit v sebebedstrukci, kouří. Je to vážně tak hrozná?“

Mléky vyjdou ven. Kadoke vidí, že nový muž na ni čeká na rohu. „Tak zítřka,“ rozloučí se a vydá se na druhou stranu. Strhne si z hlavy jarmulku a zmačká ji v kapse. Je rád, že již není součástí tohoto společenství, že už není součástí žádného společenství, pouze toho v krizovém centru, pokud ho lze společenstvím nazývat.

Jde dál, kolem tramvajové zastávky, a zastaví se u grachtu, kde vykouří dvě cigarety po sobě. Podívá se na telefon, ale nikdo mu neesemeskoval ani newhatsappoval, jen matka dvakrát volala. Spěšně si zapálí třetí cigaretu, ale v polovici ji hodí do grachtu a objedná si taxi. Psychiatr si užívá víkend. Chvilí zvažuje, zda nemá Rose poslat ještě poslední zprávu přes whatsapp, učinit ještě jeden pokus o obnovení kontaktu, třeba udělají slova „*give me one more chance, give mother one more chance*“ divy, možná uběhlo dost času a ona teď vše vidí z jiné perspektivy. Když o tom uvažuje, vzpomene si na matčinu radu. Musí se dát na nějaký bojový sport. Je mu dvaatřicet, nastal čas na bojové sporty. Jen se musí rozhodnout na jaký.

Kadoke nastoupí do taxíku a uvede adresu rodného domu.

Matka sedí na svém stálém místě u jídelního stolu, před sebou má konvičku.

„Právě jsem zalívala,“ řekne, „ale na chvílku jsem si sedla. Kdes byl?“

„V synagoze.“ odpoví a postaví konvičku ke květinám na důvěrně známé místo na parapetu.

„Ty? A v synagoze?“

„Ano, já.“

Matčin údiv se téměř neliší od hněvu. Nejdřív ho léta prosila, aby aspoň někdy zašel do synagogy, a když to konečně udělá, je to taky špatně.

„Byl tam zase ten příšerný rabín?“ chce vědět.

„Myslím, že jo.“ odpoví, „ale já s žádným rabínem nemluvil.“

„Odrůkal jsi kadiš?“ zajímá ji. „Odrůkal jsi kadiš za mrtvé?“

„Za nikoho jsem kadiš neodřikal, to nechávám na tobě. Ty to víš. Kadiš neodřikávám, nejsem věřící. Věřím, že mrtví to skvěle zvládnou i bez kadiše.“

„Na to, abys ho odrůkal, nemusíš být věřící.“

„Já myslím, že jo, člověk by se neměl přetvařovat.“

Pohladí ji po vlasech, paruka, kterou nosí od té doby, co se transformovala z otce na matku, je vyrobená z jemných lidských vlasů. Přitiskne hlavu k její měkké paruce.

„Přetvařuj se kvůli mně.“ řekne mu. „Prosím tě, kvůli mně se přetvařuj.“

Slyší, že tiše pláče. Smutek je zase zpět. Stojí stále za dveřmi jako nějaký stalker, pokaždé když si člověk myslí, že ho nadobro zahnal, tak se objeví.

„Jdu udělat něco k obědu.“ řekne.

„Nemám hlad.“ Jenže to ona odpovídá vždycky. Dřív hlad měla, teď už ne. Probudí její chuť k jídlu celým terapeutickým repertoárem, kterým disponuje. On také hlad nemá, oba nemají hlad, přesto budou jíst, protože jíst znamená žít.

Bramborový salát připravil už večer předtím, teď dá do kastrolku dvě nožičky párku. Chvilí váhá, a pak k nim přidá třetí. Ačkoli absolutně nemá hlad, sní nožičku nebo nožičku a půl, podle toho, jak bude při chuti matka. Ze solidarity.

Když jsou párky více méně ohřáté, naservíruje matce jídlo a sedne si vedle ní. Jedí mlčky, každý půldruhé nožičky a trochu bramborového salátu.

Sem tam matka přestane jíst, ale on jí vezme vidličku a řekne: „Ještě jedno sousto, za mě.“

Čeká, až matka dojí, až má talíř skoro prázdný, až na zbytek bramborového salátu, a v tu chvíli řekne: „Zítra tě přijde Debora vysprchovat.“

Když přestoupila na židovství, začala si jeho bývalá žena říkat Debora. Pro něj není žádná Debora, nikdy nebyla. Možná se to pokazilo tím přejmenováním, ačkoli on se většinou smíří se jmény, která si lidé z jeho okolí přisvojí, sami vědí nejlépe, jakými jmény se hodlají bránit hrůzám života.

„Já se sprchovat nenechám a už vůbec ne tou odpornou ženou, co tě opustila.“

„Ona mě neopustila, já opustil ji.“

„Opustila tě.“ prohlásí matka přísně. „Nejdřív s tebou zmetala, pak tě opustila, protože se neumíš bránit. Nikdy ses to nenaučil.“

Vezme ho za paži a stískne ji, jako by ho ještě chtěla naučit, jak se má bránit.

Položí ruku na tu matčinu. „Neštípej mě.“ řekne. „Umím se bránit líp, než si myslíš. Neboj se. Jsem silnější než většina lidí.“

„Tomu přece sám nevěříš.“ odvětví matka. „Ty víš, že to tak není, chlapečku můj.“

Sklidí ze stolu a naservíruje kousek čerstvého ananasu jako dezert. Matka nesnáší ananas z konzervy, většinu jídla z konzervy nesnáší.

Opět sedí mlčky vedle sebe. Občas na ni pohlédne a ona na něj. Je tohle vše, co mu zbylo z touhy po lásce a dobrodružství?

„Musíš pořádně jíst.“ prohlásí, „a taky se musíš sprchovat. To je vážně důležité. Přece nemůžeš zůstat do konce života neosprchovaná? Musíš se umýt, tam dole. Debora tě pořádně umyje.“

„Co vy po mně všechno nechcete?“ táže se matka. Je to rétorická otázka, nemusí na ni odpovídat. Po pár soustech odsune ananas agresivně stranou, jako by to ovoce mohlo za to, že půjde zítra pod sprchu.

Pak jí klesnou víčka. „Lehnu si na gauč,“ rozhodne poté, co několik vteřin prosedí na židli se zavřenýma očima.

Vstane a ostantativně pomalu se šine ke gauči. Před týdnem chodila rychleji, znepokojuje ho to. Pozoruje matku, jako by byla posledním exemplářem vzácného zvířecího druhu.

Ještě pomaleji si zouvá boty. Pak si lehne. Pokrčí kolena. On dál sedí u stolu a prochází poštu, kterou mu tam matka připravila.

Slyší matku tiše chrápat. Potom je ticho, a zatímco si ukládá výpisy z banky, zvolá matka nečekaně, z hlubokého, ohlušujícího ticha: „Neměls na tu Rose sahat, ty holky o to nestály. Na mě nedaly dopustit. Vždycky mě taky nádherně namasírovaly, ale z tebe měly trochu strach.“

S výpisem z banky v ruce jde ke gauči. Matka má oči doširoka otevřené. „Všechny tyhle problémy by nebyly třeba,“ pokračuje, „kdybys na ty holky nesahal. Kdybys měl dobrou, hodnou ženu, která tě opravdu miluje. Všechny ženské, které jsi mi sem do sud přivedl, tě doopravdy nemilovaly. Přemýšlela jsem o tom – proto jsi sahal na ty holky.“

Klekne si k ní.

„Ty jsi ta nejkrásnější na celém světě,“ řekne jí. „Ale já na ty holky nesahal.“

„Vždyť jsem to viděla na vlastní oči!“ zvolá matka. „Byla jsem u toho. Ty ses to ani nenamáhal skrývat, měla jsem skoro pocit, že chceš, abych to viděla, že to děláš kvůli mně.“

Hladí matku po čele.

„Na Rose jsem sáhnul, jednou. A ona na mě. Panovala mezi námi vzájemná přitažlivost, která na nás byla příliš. Jednou. Jediny večer. Byl jsem zamilovaný. Tobě ten večer nebylo dobře, pamatuješ? Musel jsem volat pohotovost.“

Matka kašle, kucká. Vyklube se z toho bezmála desetiminutový záchvat kašle, matčiny záchvaty kašle trvaly vždycky dlouho. Poslední dobou není čtvrt hodinový záchvat kašle nic výjimečného. Když kašel výrazně poleví, kucká a chrchlá, ale

to nestojí za řeč. Práví: „Zamilovaný? Přestaň s těmi nesmysly. Rose jsi nepřítahoval, měla ráda mě. Tys to nikdy nepochopil.“

Kadoke neví, jak na tenhle její výrok reagovat. Rose jí měla ráda. Když to tak vidí, tak ať to tak vidí. Zeptá se: „Nechceš deku? Není ti zima?“

„Leží se mi dobře,“ odvětví matka. „Bez deky.“

Políbí ji na paruku a pokračuje v ukládání výpisů z banky a další korespondence.

Syn ji nechá spát asi do čtyř, pak ji vzbudí a o pár minut později sedí v kabátech na opotřebovaných zahradních židlích na bledém sluníčku v předzahradce. Kadoke hledí na stále ještě uschlou trávu. Už se s tím nedá nic dělat. Teď už ji musí nechat usychat dál, to bude nejlepší, a na jaře zaseje novou.

Mýšlenkami se zatoulá někam dál, a teprve když slyší, jak si matka zpívá, vrátí se do přítomnosti. „Na co máš chuť?“ zeptá se. „Na brambůrky nebo na zmrzlinu?“

Všechny ty otázky, které dříve kladla děvčata, musí teď pokládat sám. Stal se z něho takový Nepálec.

Ačkoli sluníčko je stále bledé, vybere si zmrzlinu. Dají si zmrzlinu z ovocné dřevě. Matka dříve ovocnou dřevě nesnášela, ale v uplynulých letech se její touhy změnily a soustředily se na dosažitelné věci, například na ovocnou dřevě. A zjevně i na Rose, která měla matku radši než syna. To je možné. Nikdy se na to takhle neřádkal, ale každý má své slepé úhly.

„Takže ty si myslíš, že tě Rose měla radši než mě?“ zeptá se. Nedá mu to. Je to jeho slabost, čirá slabost, že to vůbec vypustil z úst, ale požitek z drobné konfrontace převáží nad vědomím slabosti, vědomím, že by měl být vlastně nad věcí. Matka je stará a nemocná, nemusí nad ní vyhrávat, má ji nechat vyhrát, ale když přijde na věc, neodpustí si to, tu výhru. Ani matka ne.

„Jo,“ prohlásí matka po krátké odmlce. „Rose mě měla opravdu ráda. Tebe ne. Nanejvýš to předstírala, protože jsi jí platil.“ Matka na něj pohledné smutným pohledem, jako by vlastně svého syna chtěla ušetřit té pravdy.

Kadoke jde do kuchyně. Je absurdní přetahovat se s matkou o jednu nepálskou pečovatelku o seniory, která navíc vzala roha. Musí být nad věcí, musí matce dopřát iluzi, iluzi lásky a mládí, a to se také rozhodne udělat.

Z mrazáku vyndá dva nanuky a vrátí se na předzahrádku. „Tady máš,“ řekne matce, „dáme si ještě jeden.“

Čtverácky na něj pohlédne. „Potřebuješ si to vyžehlit?“

Neodpoví jí, rozbálí nanuk a vtiskne jí ho do ruky.

„Až to sníš, půjdeme dovnitř,“ řekne.

10

V neděli k polednímu, když si matka vzala léky a s jistou námahou sešla po schodech z prvního patra, kde se nachází ložnice, do obývacího pokoje, ji posadí do židle u televize. Připravil si lavor s vlažnou vodou, aby jí umyl nohy. Pak jí namydlí lýtka a holeně a opatrně jí je holí.

„Dneska se konečně zase osprchuješ,“ říká Kadoke, „musíš být hezká a čistoučká.“ Kdysi se zapletl s absolventkou, která měla ve zvyku, pokaždé když vyšla ze sprchy, říkat: „Jsem zase čistoučká jedna radost.“ Nejdříve ho ten zvyk dojímal, později ho začal iritovat. Teď by byl rád, kdyby něco takového říkala matka, s toutéž chutí do života, jakou kdysi čišela ta žena, když vycházela ze sprchy.

Matka na to nic neříká, upřeně hledí na televizi. Na *Dr. Phila*, dneska se probírají problémy ve vztazích. Na televizi nikdy nekouká dlouho – každé odpoledne hodinku –, ale když se na ni dívá, nejraději by do ní vlezla, i když oči má pořád dobré. Pěnu na holení jí rovnoměrně rozetře po nohou, jsou kostnaté, kůže tenoučká. Jsou na nich vidět jizvy, modřiny, žíly, stáří, nebo to má nazvat rozkladem? Ty nohy?

„Musíš si najít nějakou pěknou dívku ve svém věku,“ radí mu matka s pohledem upřeným na televizi, „já jsem na tebe moc stará.“

„To je škoda,“ odvětlí Kadoke a přitom vezme do ruky holítko, „škoda že jsi na mě trochu moc stará.“

Matka vzdychne. „Vždyť jsem přece taky tvoje matka,“ pronese. „I kdybych na tebe nebyla trochu moc stará, tak bych si tě nemohla vzít. Nebibni.“

Dívá se na pěnu na jejích nohou. Zdalipak jí děvčata mydlila nohy taky tak? Zpočátku jim byla matčina transformace patrně nepřijemná. Rose se ptala: „Je to v Nizozemsku obvyklé?“ „Moc ne,“ odpověděl jí, „ale stává se to. Ne často. Někdy. Stále častěji.“ Děvčata si brzy zvykla, matka pro ně byla vždycky matkou, a to, že se na ní bimbá ještě mužský pohávný orgán, si nijak zvlášť nepřipouštěla. Byla to hříčka osudu. Tak jako byly ony ilegální, tak z matky visel pindík. Bylo to síce z jejích pohledu poněkud tragické, ale dalo se s tím žít. S trochou štěstí se s tím dalo i zestárnout.

Matčina metamorfóza, zpočátku záhadná i pro něj, šla ruku v ruce s touhou být zcela svébytným způsobem krásná. Stará, ale pěstěná. Mentální transformace byla dokonána a ta fyzická za ní trochu pokulhávala, ale Kadoke se snažil, aby se z matky pokud možno stala žena bez operací a hormonálních kúr, které byly v jejím věku a v jejím zdravotním stavu příliš riskantní.

Kadokeho otec se zřekl své staré existence, svého otcovství, svého mužství, svého vdovství, tak jako se člověk zřlíká zlozvykům. O své staré existenci již nikdy nemluvil, o sobě mluvil už jen ve třetí osobě. „S mým mužem,“ říkala matka, „to bylo těžké. *Difficile*.“ Použila francouzské slovíčko, jako by těžké ve francouzštině znamenalo něco jiného než v nizozemštině. Ale když ji Kadoke slyšel mluvit o svém otci, říkal si, zda si ještě pamatuje, kým byla, nebo zda to vytěsnila. Zda se zřekla celého života, nebo zda se skutečně jedná o někoho jiného. Otec byl někdo jiný, někdo jiný viděl svou ženu umírat, s někým jiným to bylo jako s manželem těžké, *difficile*.

Jemně a opatrně jí holí nohy. Jen tu a tam řekne matka, aniž odvrátí pohled od televize: „To bolí.“

Osuší jí ranku vatičkou namočenou v líhu, políbí ji na kolena. Je toto veškerá láska, která je mu dána? I tak s ní bude spokojen.

Absolventky, to je jiný příběh, příběh, jenž vyprávěl o napětí a touze. Přiblížil se, ale zase zmizel, a absolventka zmizela též, přes lidské životy jen tak přejížděl. Což je přesně úkolem psychiatra, určitě toho, jenž pracuje v krizovém centru. S pacienty nezáůstává dlouho, pokračovací léčbu, je-li nutná, přebírají jiní poskytovatelé péče. On přijde, zmapuje problémy a zase odejde. Osobní kontakt málokdy překročí devadesát minut. Jeho osobní kontakty s různými absolventkami trvaly déle, to ano, ale v zásadě šlo o totéž: jen tak kolem nich proléti.

Sedě na zemi u matčiných nohou mu připadá, že láska nemá nic společného s touhou, nýbrž naopak s rezignací. V osudu je třeba rozpoznat lásku. Odevzdání je rezignace, k níž se přidalo malé množství zápalu. Tohle je jeho osud, zmizení nepálských děvčat, v rozporu s veškerou logikou stesk po Rose, odmítnutí nizozemské pečovatelky o seniory postarat se o matku, jeho rozhodnutí dělat to sám, dočasně, ale co je to dočasně? To všichni je osud, a zápal spočívá v oddanosti, s níž matce holí nohy.

„Chceš mi snad rozřezat nohy?“ táže se matka.

Děvčata to jistě dělala zručněji, rutinněji. Děvčata znala každou bouli na jejích nohou, každou nerovnost. S jeho holičskými dovednostmi evidentně ještě není spokojená. On se snaží, ale musí se do toho dostat, musí se to ještě naučit.

Když skončí s holením, namaže jí nohy tělovým mlékem. „Máš studené ruce,“ řekne mu. „Děvčata je měla teplé.“

„Ale zato je mám jemné, ne?“ zeptá se. Ženy, s nimiž krátkodobě či méně krátkodobě spal, chválily téměř bez výjimky jeho jemné ruce. Mrzelo by ho, kdyby matka měla jako jediná jiný názor.

„Jemné je máš,“ připustí matka, „ale studené. Pořádně se neprokrvuješ, měl bys jít k doktorovi.“

Přitiskne si levou ruku na hrud, a aby matku příznivě naladil, prohlásí: „Nosím tě v srdci, má nejmilejší, prokrvení je vedlejší věc, důležité je, že tě nosím v srdci.“

Podívá se na něj. Rysy jí změknou, očima se směje. „Já tě taky nosím v srdci,“ odvěti. Jedno je jisté: navzájem se nosí v srdci.

Kadoke jí vytáhne nohy z lavoru, pečlivě je osuší. Zdá se, že jeden palec vůbec necítí, vypadá jako odumřelý, ale když jí do něj pořádně štípane, vykřikne matka: „Au.“ Musí si ještě osvojit finesy péče o seniory. Nešikovně jí natáhne ponožky a nazuje boty. Matka si zavázané tkaničky opět rozváže, moc jí je utáhl. Nezlíbí se na něj, říká, ale on se trochu zlobí na sebe. Trvalo mu dlouho, než se na sebe přestal úplně nebo skoro úplně zlobit, ale od té doby, co jednoho večera nedokázal ovládnout svou lásku, jeho stará slabost opět vyplula na povrch. Kadoke se na sebe zlobí kvůli vlastní existenci, jako by sám sebe stvořil, je se svým stvořením nespokojený. Přesně tomu je třeba uniknout, vlastnímu stvoření, vlastnímu já.

Na své nové úkoly si musí teprve zvyknout, říká matce. Je to něco úplně jiného než prevence sebevražd. Tohle už ale neřekne nahlas. Jeho specializace se matčina schválení nedočkala. Dříve říkávala: „Tos nemohl dělat něco s dětmi a psychiatrií?“ S jistým odporem se však s prevencí sebevražd smířila. Alespoň se jí nikdy aktivně nebránila. On ví, že to mohlo být horší.

Kadoke uklidí lavor a potřeby na holení a pak se matky zeptá, co chce k obědu.

Pokrčí rameny. „Tak třeba párky,“ odpoví po dlouhé odmlce, zní to provinile. Ví, že se od ní očekává jiná odpověď, že v lednici na ni čeká rostbif a kuřecí.

„Vážně nechceš nic jiného?“ zkouší to Kadoke. „Nejsou ty párky trochu monotónní?“

Vrtí hlavou. „Párky jsou vlastně to jediné, na co mám ještě trochu chuť.“

Matka je na dietě z ovocné dřeně, párků a bramborového salátu, nanejvýš do sebe místo snídane nasouká trochu ovoce. Je to zvláštní dieta, ale ujde. I takhle se dá přežít.

Monotónnost je formou jistoty, monotónností lze zahánět strach.

Připraví oběd. Jedí mlčky, žvýkají košer párky a mezitím občas jeden druhému prohrábnou vlasy. On si pak chvíli čte, matka sedí na otočné židli u jídelního stolu. Tu a tam opustí svou

zkamenělou pózu a zalistuje diářem. Matka něco hledá, on se však raději neptá co. Když mu bude chtít něco říct, tak mu to poví. Telefonuje několika lidem, ale nikdo to nebere.

„Mám ti něco přečíst?“ nabídné jí, když od sebe odsune talíř. „Ne,“ odpoví matka, „dneska jsem unavená.“

Zase se chopí diáře. „Co to bylo za den, jak tě ten chlap zbil?“ „Proč?“

„Chci to vědět. To přece není žádné tajemství.“

„Není to tajemství,“ řekne Kadoke. „Bylo to asi před dvěma týdny. Ale to už sis napsala.“

Otočí stránku v diáři. „Bylo to v pátek?“ informuje se.

„Je to možné.“

Dívá se, co si píše do diáře. Podtrhává si zápis o tom, že syna zbili, červeným perem, jako pravitko přitom používá tlustou obálku. Nakládačka, kterou Kadoke dostal, byla v matčině životě významnou událostí. Přitom jemu se rány už pěkně zahojily, v podstatě to ani nebyla nakládačka. Leknutí bylo horší než rány. Chce k tomu něco poznamenat, ale neudělá to.

Takto spolu čekají na příchod bývalé ženy, která dnes poslouží jako pečovatelka o seniory. Dorazí k večeru s igelitovou taškou plnou toaletních potřeb. Šampon, kondicionér, pěna do koupele, tělové mléko, sůl z Mrtvého moře. „Nevím, co všechno máte doma,“ vysvětluje. „Tak jsem si řekla, že něco vezmu s sebou.“

Matku pozdraví slovy: „Dobrý den, paní Kadokeová. Jak se máte? Víte, kdo jsem?“

„Samozřejmě že vím, kdo jste,“ odvěti matka. „Myslíte si, že jsem blbá nebo dementní nebo co?“

Bývalka si sundá kabát a posadí se. Kadokeho ignoruje. Jako by tam ve skutečnosti nebyl, nebo byl jen nová pomocnice v domácnosti. S tou rolí se sžije, proto jde do kuchyně a nalije bývalce čaj. Tady si nemůže vyskakovat. Matka nepřezíla, protože si vyskakovala, nýbrž proto, že to odmítla, pokud vůbec něco odmítnout mohla, protože přežít samo o sobě znamená vyskakovat si. „A jak se máte, paní Kadokeová?“ ptá se bývalka, když dostane čaj. „Už jsme se nějakou dobu neviděly.“

Kadoke zaujme místo vedle matky. Zkoumá svou bývalou. Teď mu přišla vysprchovat matku. Tolik se toho tedy nezměnilo. Těhotenství jí svědčí.

„Scházím,“ postěžuje si matka se zarputilostí, na kterou u ní Kadoke není zvyklý, „pomalu scházím. Vidíte? Budte upřímná. Vidíte, jak jsem sešla?“

Matka chce svědky svého scházení. Vznáš obžalobu proti univerzu, a k tomu potřebuje svědky. On tuhle obžalobu nemá rád.

Bývalka se dívá, doopravdy se dívá; on to vidí, prohlíží si matku.

„Já to nevidím,“ praví bývalá žena, „vypadáte svěže. Pohled máte jasný.“

Kadoke k tomu dodá: „Vypadáš líp než včera.“

To říká matce často: „Vypadáš líp než včera.“ Nebo: „Vypadáš líp než ráno.“ Jen když je to lepší. Dokud je tu pokrok, existuje naděje. Zahání budoucnost slovy. Psychiatrie je ve skutečnosti jedno velké zaříkávání, ať už pomoci léků či nikoli, ale jazyk hraje také svou roli. Jazyk dokáže lidi nakazit, ale i vyléčit.

Matka po bývalčiných slovech pookřeje, věří jí víc než vlastnímu synovi. Nikdy ji neopustilo tušení, že syn je lichotník, který nemyslí vážně to, co říká, neboť na jeho výkřiky, milostná vyznání, mazlivé přezdívký často reaguje slovy: „Já vím, že to myslíš vážně.“

On ví, co to znamená: strach, že to nemyslí vážně. Obavy, že jeho slova jsou lichotivou lží, klamem.

„Rabín vás srdečně pozdravuje,“ vyřizuje bývalka.

„Je mi z něj na blití,“ odvětil matka.

„Co prosím?“ táže se bývalka.

„Z rabína je mi na blití.“

Matka tu větu pronese nahlas a srozumitelně, jako by ji diktovala.

„Je to rabín,“ namítá bývalá žena. Čímž implikuje, že z rabínů se lidem již z podstaty nedělá na blití. Pro bývalou ženu jsou

rabíni autoritou. Může se to obrátit. Když ji poznal, byla prostě ateistka. Třeba chtěla Kadokeho potrestat tím, že si za manželka vezme ortodoxního žida, že s ním dokonce bude mít dítě. Možná tím chtěla říct: koukej, Kadoke, co jsi ze mě udělal: židovku! Ty jsi vinen mým židovstvím, to je oběť, kterou jsem přinesla tvé lásce, a ty jsi mě zradil. To byl tvůj vděk za mou oběť.

Ona ví, jak Kadoke židovství definuje: jako něco, co by člověk z lidí neměl chtít dělat.

„Brzy se na vás chce přijít podívat,“ říká bývalka. „Rabín se na vás vždycky ptá.“

Kadoke chce říct: rabín se ptá na otce, rabín neakceptoval matčino zmrtvýchvstání. Pro rabína už matka neexistuje. Ale mlčí, syn nechce přilévat olej do ohně.

„Radši ať sem nechodí, už se nesmím tak rozčilovat. Na to jsem moc stará,“ odvětil matka. „Výřid' mu to. Že jsem moc stará a moc nemocná. Měl přijít dřív. Teď je pozdě. Ať přijde na Roš ha-šana se šofarem.“

Kadoke nemá rád, když o sobě matka takhle mluví. Teď už je pozdě, taková slova nemůže vystát. Proto jako pan učitel prohlásí: „Jdeme nahoru, nejvyšší čas na sprchu. Hezky té vydrbeme.“

„Já vydrbat nepotřebuju,“ odmlouvá matka, „nejsem dítě. Takhle se mnou nezacházej. Když bude třeba, můžu se klidně vydrbat sama.“

Přesto vstane. Nečekaně čile se zvedne z otočné židle, uchopí hůl a vydá se obývacím pokojem kolem televize směrem ke schodům, bez váhání, beze slova, bez čekání na ostatní. Jako by i ona přijala svůj osud, jako by věděla, že nemá smysl odporovat. Je tu Kadokeho bývalá žena a na tu si nedovolí.

Jdou za ní s Deborou nahoru, ona s igelitovou taškou se všemi těmi věcmi, které s sebou přinesla z vlastní koupelny. Jestlipak učitel matematiky ví, že je tady? Platí tohle jako druh nevěry?

„Máte houbu?“ ptá se bývalka potichu. „Matka měla vždycky ráda, když jsem jí drhla záda.“

„Myslím, že jo,“ odpoví Kadoke tiše. „Určitě jsou v koupelně.“ Zrovna se na žádnou houbu nemůže upamatovat. Od té doby, co se sem opět nastěhoval, měl hlavu plnou jiných věcí než nějaké houby.

Matka vystoupá první schody s agresivní vitalitou, jakou u ní už dlouho neviděl. Celé měsíce ne, roky. Cesta večer do postele, za prášky na spaní a valerjánskými kapkami, které na ni čekají nahoře, je delší, obtížnější, vždycky mu napůl připomíná agonii. Matka se vleče nahoru, ale pomoci nechce, a strávit noc dole už vůbec odmítá, to radši ůmře, říká. Jenže teď chce triumfovát, nad smrtí, nad svou nemocí, nad vlastní vahou, která ani nestojí za řeč, neboť je hubená, tak hubená, že občas dostává jakousi kosmonautickou výživu v lahvičkách, protože v parku a ovocné dřevě nejsou potřebné výživné látky.

Tohoto šedivého nedělního odpoledne stoupá po schodech rychlostí na ni závratnou, ale v polovině se zastaví, sedne si, ne, klesne k zemi. „Už nemůžu,“ zašeptá.

O několik schodů níž stojí Kadoke s bývalkou.

Čekají, minutu, dvě. Matka sedí uprostřed schodiště a zdá se, že nemá v plánu dát se ještě někdy do pohybu. „Dneska jsem jí oholil nohy,“ sdělí Kadoke potichu. „Od toho má ty krvavé skvrnky na holeních. Ještě mi to tak nejde.“

Bývalá žena mlčí. Prohlíží si matčiny holeně, jako si člověk prohlíží jablka v supermarketu. Která obstojí ve zkoušce jakosti a nakoupí se k jídlu a která ne?

Matka těžce oddychuje. Pak Kadoke řekne: „Nemůžeš tu takhle zůstat sedět. Musíš nahoru, nebo dolů. Ale tady v půli schodů zůstat nemůžeš.“

Matka zavrtí hlavou. „Už nemůžu.“

Kadoke pohlédne na bývalku. Jestlipak vidí zoufalství v jeho tváři? Vysvětluje to smutek v jejích očích?

„Vytáhneme tě nahoru,“ rozhodne Kadoke. „Pomalu tě vytáhneme nahoru a pak hezky do sprchy.“

Protáhne se kolem ní, chytí ji za ruce a zkouší ji táhnout nahoru, ale bývalá žena ho napomene: „Takhle ne, to jsi doktor?“

„Jsem psychiatri,“ odvětví Kadoke.

„Psychiatri jsou taky doktoři.“

Bývalá žena vezme matku kolem pasu a snaží se ji vyzvednout nahoru, avšak matka se zpěčuje. Odmítá se nechat vyvléct nahoru.

„Nejsem žádný zdravotník,“ brání se Kadoke, „jsem psychiatri, a tedy lékař, ale žádní pacienti nahoru po schodech netahám, za to jsou zodpovědní jiní. A ty bys to ve svém stavu neměla už vůbec dělat. Mysli na své dítě.“

„Už tam skoro jsme,“ chláholí zadýchaná bývalka matku. „Když budete trochu spolupracovat, můžete se nahoře posadit na židli.“ A pak zašeptá: „Když budeš myslet na svou matku, budu já myslet na své dítě. Platí? Je to dostatečně jasně rozdělení rolí?“

Kadoke přikývne. Tohle je vážně jeho práce, tohle je jeho opravdová práce: vysoukat matku do schodů, vydrhnout matku. „Já se snažím,“ odpoví matka, „ale už nemůžu a je mi špatně.“

Zase chvílku počkají. Kadoke poznamená tiše: „Má hrozně červené tváře, to může ukazovat na srdeční selhání.“

„Červené tváře měla, už když jsem přišla,“ zašeptá bývalka. A hlasitěji dodá: „Teď vás s vašim synem vyneseme nahoru. Jste na to připravená?“

„Ne,“ prohlásí matka. A její hlas už není ochablý, nýbrž silný a jasný. „Nechci, aby mě někdo nosil a už vůbec ne můj syn, protože ten mě upustí. Už jako dítěti mu všecko padalo z rukou. Sotva mu člověk dal sklenici džusu nebo hrneček čaje, hned ho upustil na zem, protože má třaslavé ručičky.“

Bývalá manželka se odmlčí.

„Oscar už nemá třaslavé ručičky, je to silný mužský.“

Baví se o něm, ne s ním. Otec, jenž taky nechtěl mít nic společného s náboženstvím, by to nikdy neudělal, ale matka ano. Člověk přistupuje na svazky s lidmi, protože chce, aby ho zradili, plodí děti v naději, že ho zradí a on bude moci zradit je. Třaslavé ručičky.

Matka evidentně není přesvědčena. Krátce pohlédne na syna, zjevně se jí trochu ulevilo, ale pak zase ztěžka dýchá. „Měl by víc sportovat,“ zaseptá. „A nejmenuje se Oscar. Zřekl se jména, které jsme mu dali. To se přece nedělá. Člověk neodmítá jméno, které mu rodiče vyberou. Jak může něco takového udělat? Copak tím neodmítá své rodiče?“

Funí. Že by začínající agonie? Ale v agonii říká člověk jiné věci, neříká, že by měl syn víc sportovat. Nedovede si představit, že by ho s blížící se smrtí napadlo: Co jsem to chtěl ještě říct? Že by měl syn víc chodit do pošlovny. Ale co víc? Že by měl konečně jednou zajít do pošlovny. Ne, to je nelogické a nevhodné, takhle nejde nikdo smrti vstříci.

On viděl smrt, smrt pacientů, pamatuje si na jejich dopisy na rozloučenou, často patetické, ale smrt činí lidi patetickými, především smrt, kterou si sami zvolí, volání o pomoc, jímž má sebevražda v mnoha případech být. Půlku života se staral o cizí volání o pomoc, jeho existence nebyla konečnou ničím jiným než tlumočením volání o pomoc, ale ne toho vlastního. Jemu zůstanou jen cizí volání o pomoc.

Možná proto postupně otupěl vůči volání o pomoc ze svého nejbližšího okolí, volání bývalky, absolventek, s nimiž se zapletl, rodičů, otupěl nevyhnutelně jako alkoholik vůči alkoholu.

Kadoke sejde ze schodů. Na tohle už nemá, musí se na chvíli, byť jen na pár minut, ze situace vymanit. V kuchyni vypije sklenici vody z vodovodu, pak vyjde na zahradu a zapálí si. Zahrada za domem není tak dobře udržovaná jako předzahradka. Polomrtvé stromy se sklánějí k trávníku, který kvůli nim skoro zmizel. Je tu ještě pár planých růží. Dvě jedle, které Kadoke kdysi přivezl, když byl s matkou na dovolené v jižním Německu. Vykopali mladé jedle a odvezli si je ve dvou kyblících do Amsterdamu. Matka měla jedle ráda.

Nedopalek zašlápne do země u planých růží. Pak se vrátí. Psychiatr se opět promění v pečovatele o seniory.

Matka stále sedí v půlce schodiště, skrčená, ustrašená. Vyplašený vrabčák.

„Proč jsi najednou odešel?“ chce vědět bývalka. „Nemůžeš mě tu přece nechávat s matkou samotnou!“

Podrážděný vyčítavým tónem v hlase bývalé ženy vyjede na matku: „Vyneseme tě nahoru, ať chceš nebo nechceš. Nemůžeš zůstat sedět v půlce schodů, to nejde. Když budeš takhle vyvádět, budeš muset do domova důchodců, už tě tu nebudeme moct nechávat.“

Bývalá žena na něj rozhněvaně pohlédne. „Řekni jí něco, co jí dodá odvahy,“ zaseptá. „Rozvesel ji.“

Ona ví to co on. Že matka několikrát vyhrožovala, že se radši připraví o život, než aby šla do domova důchodců.

Než stačí matku vynést nahoru, přejde do akce sama. Otočí se a bez zjevné námahy vyleze po čtyřech nahoru jako štěně, které ještě neumí chodit po schodech.

Ale ani nahoře se nezvedne, dál leze po čtyřech.

„Mami, nejsi pes,“ napomene ji Kadoke. „Vstávej. To stačilo.“

Matka leze po čtyřech směrem k posteli.

„Paní Kadokeová,“ praví bývalá manželka a sedne si k matce na bobek. „Vám se líbí lézt po domě takhle po čtyřech?“

„Jo,“ odpoví matka, „líbí se mi to, měla jsem s tím začít už dřív.“

„Vašeho syna to znervózňuje. Nelíbí se mu, když takhle lezete po domě. Byl by rád, abyste chodila po dvou. Rozumíte tomu?“

„Můj syn je strašně konvenční,“ prohlásí matka a Kadoke slyší její výsměšný tón. „Je nudný. Nepochopím, jak jsem mohla na svět přivést někoho tak nudného, protože já teda nudná nejsem.“

Kousek ještě popoleze jako pes, a když dojde k psacímu stolu, u něhož ráno snídá, vypadá to, že zvedá zadní nohu, aby ho počürala. Ale možná si to Kadoke jen sugeruje.

„Vstávej!“ vykřikne. „Už toho mám dost. Jestli to tak půjde dál, dávám od tebe ruce pryč.“

„No a co, tak vyvádím,“ hrdruje matka a dál leze po čtyřech. „Nikdy jsem vyvádět nemohla. Ted jo. Mám co dohánět.“

„Přede mnou vyvádět nemusíš,“ křičí Kadoke, „přede mnou ne, ne před svým synem.“ A vši silou, co v sobě má, postaví matku na nohy. Visí mu v náručí jako tanečnice, nepoddajná tanečnice, ještě ke všemu opilá.

„Teď vás svléknu,“ oznámí bývalka, jako by se nic nestalo, „pak vám pomůžu se sprchováním, a když pak budete chtít lézt po domě jako pes, tak proti tomu nic nemám. Je to váš dům, můžete si tu dělat, co chcete. Proberu to s vašim synem a on si na váš nekonvenční způsob pohybu jistě zvykne, nemá na vybranou, paní Kadokeová. Souhlasíte?“

„Tak dobře,“ souhlasí matka.

A ještě stále opřená o syna zvedne ruce, aby se jí daly svléknout lososově růžové šaty.

Bývalá žena jí je soustředěně a s jistou námahou svlékne, potom i košílku, kterou pod šaty nosí.

Matka nemá skoro žádná prsa.

Kadoke se jí netroufá pustit, bojí se, že spadne. Nelezla po čtyřech jako pes pro nic za nic. Nejspíš se jí motá hlava. Nízký tlak.

„Jsi v pořádku?“ zeptá se.

„Co myslíš?“ odpoví matka. „Jak mi asi je?“

Bývalá žena matce stáhne kalhotky, které nosí na svou lehou inkontinenci, a Kadoke po dlouhé době spatří matčiny genitálie, pindík, pytlík. Pindík starce, pytlík starce. Teď, když je nahá, obutá jen do ponožek a bot, není matka tolik matkou, nýbrž spíš otcem, či lépe řečeno: hybridní bytostí někde mezi otcem a matkou, bytostí, jež není z této planety. Asi to není nový lidský druh, nýbrž starý, takový, co tu už vlastně neměl být. Prehistorický. Kadoke si opět vzpomene na pokleslou dělohu své zesnulé matky. Vlastně není až zas takový rozdíl mezi vyhrzlou dělohou a pindíkem.

„Pustím sprchu,“ rozhodne bývalka. „Ty ji přiveď do koupelny.“

Odejde do koupelny a Kadoke stojí v ložnici s takřka nahou matkou v náručí.

„Je těhotná,“ šušká matka, „všiml sis? Je těhotná. Ještě ke všemu. S kým to asi má?“

„S učitelem matematiky. Zbožným židem. Vždyť jsem ti to povídal. Pojď, jdeme se sprchovat.“

Vezme matku za ruku a pomalu se šourají ke dveřím, krůček za krůčkem se blíží do koupelny.

„Už nesmiš běhat po domě jako pes,“ nabádá ji tiše. „To už vážně nedělej, je mi z toho smutno.“

Matka mlčí. Když se jí nějaký výrok nebo otázka nelíbí, zkrátka na ně nereaguje.

Na prahu ložnice se zastaví. Přidrží se. Kadoke se podívá dolů, bezděky, a opět vidí matčin pindík, jenž mu připomíná jen jeho. Tohle ho čeká? Dokáže s tím žít, jestliže ho čeká tohle? Stane se z něj hybridní bytost, bude vzpomínat na chťič a lásku, nebo možná taky ne, bude se živit vzpomínkami a strachem. K životu ho bude pojít strach ze smrti. Dá se ze strachu žít? Je to motor života?

Při pohledu na šedivě ochlupení kolem matčina pindíku se mu zamotá hlava. Neměla by si ho ostrážat, oholit?

Kadoke se na to nikdy neptal, nikdy se na to ptát nechtěl, neboť měl strach z odpovědi, strach, že se deprese vrátí, jestliže se magický kruh transformace poruší příliš velkým množstvím racionálních otázek a odpovědí, ale nyní mu ta otázka vyklouzne, jako by byl opilý, jako by nad sebou ztratil kontrolu. „Proč ses vlastně stal matkou?“ zeptá se. „Proč jsi nezůstal tím, kým jsi byl?“

Matka ho popadne. Nejdřív si myslí, že se ho chytila, protože se bojí, že spadne, ale pak si uvědomí, že ho objímá. Tiskne se k němu, dává mu lásku. Šeptá mu do ucha. „Protože jsi mě potřeboval. Protože jsem to věděla, vždycky jsem to věděla. Nikdo tě nedokáže milovat, nikdo, jenom matka. Protože beze mě bys to nezvládl.“

Kadoke chce něco říct, chtěl by říct, že to není třeba, že by to zvládl i bez ní, že to zvládne vždycky, že není nepostradatelná. Že kvůli němu to dělat nemusela. Ale matka se k němu tiskne

ještě silněji, jako opice, jako by po něm chtěla šplhat. „Když ti bylo osmnáct nebo devatenáct, jednou v noci jsem se vzbudila. Šla jsem na záchod a procházela jsem kolem tvého pokoje,“ vypráví. „Slyšela jsem tě srdceryvně plakat. Stála jsem u tvého pokoje celé minuty a nevěděla, co mám dělat. Čekala jsem, až přestaneš plakat, ale ty jsi nepřestával. Odmíтал jsi přestat a já stála za dveřmi. Pak jsem si šla zase lehnout. Pokaždé když tě vidím, vzpomenu si na to, a když tě slyším mluvit, slyším tě zase plakat. Proto jsem se rozhodla stát se tvou matkou, když už tu nebyla. Protože jsem věděla, že nikdo jiný tě nedokáže milovat, jen ona. Nemůžeš po lidech chtít, aby tě milovali, to je příliš. Tohle můžeš chtít jen po matce.“

Drží matku, myslí na dnešní dopoledne, jak jí holil nohy. Není to nijak dávno, a přesto to vypadá jako z jiného života. Když jí holil nohy, byl jiným člověkem. Neměl se matky ptát, proč se stala matkou, proč nechtěla zůstat tím, kým byla.

Teď, když ta slova vyřkl, už je nemůže vzít zpět. Člověk by se neměl snažit na něco zapomenout, protože čím víc se o to snaží, tím lépe si to pamatuje. S jejím doznáním musí dál žít.

Navzdory tomu řekne: „Nemůžeš mě zredukovat na jeden večer před téměř pětadvaceti lety. Lidem se podařilo mě milovat a mně se povedlo milovat lidi. Nezatahuj mě do téhle představy.“ Matka vrtí hlavou: „Já tě nikam nezatahuju,“ namítá. „Svého syna znám. Lépe než kdo jiný. Znáám svého chlapce.“

Mlčky jdou do koupelny. Tam už je nachystaná bývalka. „Musíš si sundat paruku, když jdeš do sprchy, to je lepší,“ pošep-tá jí ještě. Pak si matku převezme bývalá žena a Kadoke si jde v rychlosti na zahradu zakouřit.

Kdo si matka myslí, že je, aby prohlašovala, že ho nikdo nedokáže milovat? Kdo si myslí, že je, aby ho mohla svádět k nejmonogamnějšímu milostnému poměru, jaký kdy na světě existoval?

I když je stará a nemocná, nemůže jí dát za pravdu. Copak ho absolventky nemilovaly? Možná krátce, někdy jen jeden den, ale láska není pouze otázkou trvání. A bývalá žena? Copak ho

nemilovala? Matka požaduje a přináší oběti, které nelze z lidského hlediska po nikom požadovat.

Kadoke vykouří další cigaretu, pak jde zase nahoru. Matka je ještě ve sprše. Bývalka stojí u vany a myje matce lebku. Už bylo načase.

„Kdo je to?“ volá matka.

„To jsem já,“ odpoví Kadoke.

„Zavři dveře,“ volá matka. „Je tu průvan. Chceš, abych se nastydla?“

Zavře dveře. Aniž odhrne sprchový závěs, praví syn: „Ne, mami, nechci, aby ses nastydla, chci, abys žila. Nechci nic jiného, než abys žila.“

Sedí u psacího stolu a znovu si pročítá zprávy, které v uplynulém týdnu sepsal o osobních kontaktech s pacienty. Kadoke je se zprávami spokojený, je stručný a přesný, na rozdíl od mnohých kolegů.

S matkou již o jejím doznání nemluvil. Čeká na vhodnou chvíli a dospěl ke zralému závěru, že jí coby dvaatřicetiletý nemusí nic dokazovat. Když si myslí, že ho nikdo nedokáže milovat, jen ona, tak ať si to myslí. Možná jí to dodává sílu, takže myšlenka je patrně nejlepším lékem na pocit zbytečnosti, jenž jí v minulosti trápil. Přesto se k jejím výrokům vrátí, ale později, ve vhodnou chvíli, teď ne. Bez výčitek, bez hněvu, chápavě, vycházeje z jejich potřeb, s empatickým odstupem, jenž se snaží dodržovat nejen vůči svým pacientům, ale vlastně vůči celému světu. „Je pro tebe důležitě, že jsi jediná, kdo mě dokáže milovat?“ zeptá se jí, a zatímco tu otázku v duchu formuluje, uvědomuje si, jak je nesmyslná. To si myslí každý, kdo miluje: mně se to podařilo, jen já jsem toho schopen, nikdo tě nebude milovat víc, nikdo to nedokáže, nikdo to nevidí tak jako já.

Jak listuje zprávami, narazí na shrnutí osobního kontaktu s Michette Duboisovou. Přečte si zprávu a je s jejím zněním spokojený. Je v ní uvedeno všechno, co tam má být, všechno vede ke smutnému, leč nevyhnutelnému závěru: tuto ženu je třeba hospitalizovat.

Ačkoli to není třeba, není to vůbec nutné, zavolá do léčebny, kam byla Michette Duboisová umístěna. Chvilku to trvá, ale

pak dostane k telefonu jejího ošetřujícího lékaře. Ten Kadokeho nezná, podle hlasu je to ještě mladý muž, jenž říká: „Michette Duboisová? Jistě že vím, o koho jde, dnes ráno jsem ji propustil.“

„Proč?“ táže se Kadoke.

„Protože tu nechtěla zůstat. Protože jsem měl dojem, že jí bude doma lépe než tady u nás. Protože jsem pro ni nemohl nic udělat. Vy jste lékař, co ji k nám poslal na enháčko?“

„To jsem já,“ potvrdí Kadoke.

Nastane ticho.

„Haló?“ ozve se Kadoke. „Jste tam ještě?“

„Ano,“ praví ošetřující lékař, „sem tu. Nechci zpochybňovat vaši odbornost a samozřejmě jsem nebyl u toho, když jste s ní mluvil, ale mám pocit, že to bylo špatné rozhodnutí.“

„Docházelo u ní k sebepoškození,“ namítá Kadoke. „Zdravotnice uvedla, že má paranooidní představy. Někoho s takovou historií, kdo se takovýmhle způsobem sebepoškozuje, nemůžu nechat doma, to je nezodpovědné. Nikoho, kdo se sebepoškozuje ruku v ruce se suicidálním chováním, nenechám samotného doma.“

Opět nastane ticho.

„Haló?“

„Já nevím, jestli s vámi mám vůbec diskutovat,“ prohlásí bývalý ošetřující lékař Michette Duboisové, „ale měl jsem dojem, že se sebepoškozuje ze stresu, že se bude muset vrátit do léčebny. A to pomlčím o otázce, zda se skutečně jednalo o sebevražedné sklony. Jde o to, že jsem pro ni nemohl nic udělat, bez nás jí bude lépe.“

Teď je to Kadoke, kdo mlčí. V kapse hledá cigarety, jednu si strčí do úst, zase ji vyndá.

„Nejsme tu od toho, abychom pacientům povídali, že pro ně nemůžeme nic udělat,“ vyjede, „myslím, že to není to, co od nás očekávají.“

Takhle mluví? Tohle je Kadoke? Tohle je jeho přesvědčení, nebo tu ventiluje pouze svou bezmoc? Je jeho přesvědčení jenom teorií, kterou nedokáže nebo nechce uvést v praxi? To on

vždycky zdůrazňoval omezené možnosti psychiatrie, bezmoc ošetřujícího, a teď o tom nechce ani slyšet? Kdy je třeba člověka označit za beznadějný případ? Že by právě tohle nedokázal? Že by to byla jeho slabina? Neschopnost někoho označit za beznadějný případ, neschopnost přijmout toto rozhodnutí a podívat se pacientovi do očí, zatímco mu rozhodnutí vysvětlujete: „Pro mě jste beznadějný případ. Pro psychiatrii jste beznadějný případ, ale třeba máte možnosti ještě někde jinde, třeba existuje někdo jiný, kdo by pro vás mohl něco udělat.“

„Někdy našim pacientům nedokážeme pomoci,“ připustil lékař. „Je to nepřijemné, ale je to tak.“

„Tohle říkáte svým pacientům?“

„Občas jim to říkám. Bohužel ano.“

„A říkáte to i jejich příbuzným?“

„Samozřejmě že to říkám i jejich příbuzným.“ Muž si povzdychne, hlasitě a nestydatě. Je to těmi otázkami nebo vzpomínkou na rozhovory s příbuznými pacientů?

„To mi stačí,“ prohlásí Kadoke.

Chce hovor ukončit, ale druhý psychiatri ho předběhne: „Poslyšte, neberte si to osobně, třeba je to prostě jen generační rozdíl.“

„Generační rozdíl? Kolik si myslíte, že mi je?“

„Nechci, aby to bylo ještě osobnější,“ ujišťuje ho lékař. „Nejde o váš věk, pacientku jsem propustil, protože jsem měl silný dojem, že k její krizi ještě přispívám, místo abych ji mírnil. Tímto bychom mohli náš rozhovor zakončit.“

„Dobře,“ souhlasí Kadoke. „Ukončeme to.“

Zavěsí, znovu si pročte zprávu, sejde dolů, skočí si do automatu pro espresso a na parkovišti vykouří cigaretu.

Vidí, jak si Dekha zamyká kolo.

Pozdraví ho slovy: „To už jsi tu zas nebo ještě pořád?“

„Už zas.“

Nenabídne jí cigaretu, místo toho řekne: „Pamatuješ na Michelle Duboisovou? Hraniční porucha. Volal jsem do léčebny, propustili ji.“

Dekha se pousměje. Nehledí na něj vítězoslavně, spíš chápavě, a přesto Kadoke cítí, jak Dekha triumfuje, jak vítězí, nad ním, nad jeho zkušeností, jeho znalostmi. Viděla to, co on ne: „Nebylo to enháčko,“ řekne. „Myslím, že ses nechal strhnout.“

„Čím?“

„Emocemi.“

„Ne, těmi se strhnout nenechávám.“

„Tak nevím, čím ses nechal strhnout.“

Chce ještě něco dodat, ale ovládne se. „Já jdu dovnitř,“ oznámí. „Je zima.“ Položí mu ruku na levé rameno. Snad ho chce utěšit, možná se mu chce přiblížit. Všichni vyhledávají blízkost druhého, v krizovém centru i mimo ně, a Kadokeho odpovéd' je vždy: empatický odstup. Až do onoho letního večera, když mu Rose otevřela s ručníkem kolem těla. Tehdy nebylo po odstupu ani stopy, a po empatii patrně taky ne.

Zůstane venku na další cigaretu. Zmocnil se ho neklid. Cosi ho strhlo. Emoce to být nemohly, ty má pod kontrolou. Především když pracuje.

Výřídí ještě dva naléhavé případy, rutinně, leč profesionálně jako vždy. Mezitím vede krátký rozhovor s kolegou o adolescentech s psychózou. Když krátce po páté opustí zdravotnické zařízení, zavolá z auta matce a oznámí jí, že přijede o něco později, načež se hned zeptá, jestli jí to nevadí. „Vůbec ne,“ odpoví. „Tady je všechno v pořádku. Já vlastně nikoho nepotřebuju.“ I v jejím hlase slyší jakési vítězství. Mladý lékař, Dekha, matka, dneska nad ním vítězí každý.

Nastartuje a vyrazí do čtvrti West, rádio má puštěné a brouká si s ním písničku, kterou skoro nezná. Nemí veselý, ale jaksi svérázně rozjařený, jako onoho dne, kdy stál na matčině zahradě a viděl vyprahlá místa. Uschlou trávu. Poněkud nahněvaný a jaksi zvláštně rozjařený, protože začínal být zamilovaný.

Kadoke zaparkuje a jde na nábřeží, kde byl před pár dny s Dekhou. Musí hledat, byt nenachází tak snadno, jak si myslí. Začíná přšet, nemá s sebou deštník, ale to mu nevadí, deštní necítí, je příliš napjatý, aby ho cítil. Asi po pěti minutách stojí

u jejích dveří. Zavoní. Otevře mu v džíněch a tmavomodrém svetru. Je bosa.

„Já jsem Kadoke,“ představí se, „psychiatri z krizového centra.“

„Já vím.“

„Před několika dny jsem tu byl s kolegyní.“

„Já vím.“

„Můžu jít na chvilku dovnitř?“

„Chceš mě zase nechat zavírat? Právě mě pustili.“

„Nechci vás nechat hospitalizovat. A vím, že vás propustili.“

„Zkoumavě na něj hledí, jako by to byla léčka, jako by neměl jiné právo na existenci než lidi zavírat do léčebny proti jejich vůli. Pak řekne: „Pojď dál.“

Jde před ním do malého obýváku.

„Můžu si někam pověsit kabát?“ zeptá se.

Vezme si od něj mokry plášť, obnošený jako jeho taška, a odnese ho do předsíně. Kadoke zůstane stát, rutinně, a přesto nejistě, protože tohle není žádný průměrný naléhavý případ, tohle je chybný krok. Ví to, už o tom nepochybuje, už zase ví, co dělá, tahle návštěva je omyl, ale on nemohl jinak. Pokud je člověkem, pokud jeho lidství něco znamená, musí své rozhodnutí vysvětlit. Kadoke se již nemůže skrývat za profesionální odstup a statistiky, úvahy o tarotu a psychiatrii. Celý život se obával osudové chyby, teď musí odhodit veškerý strach a konečně učinit chybný krok.

Tentokrát se posadí k jídelnímu stolu, který stojí kdesi vzadu, v tmavé části bytu. Stůl je prázdný. Řekne: „Piju whisky, můžu ti taky něco nalít?“

„Ne,“ odpoví, „nic, děkuju.“

Polámané pokojové květiny tu stále jsou. Při pohledu na ně si vzpomene na pacientčina slova. Někjaký muž, přítel, milenec, jenž ve slepém hněvu láme květiny, protože ona ho opouští, protože tu pro něj už není místo, v tomhle bytě ne. Člověk by se neměl připravovat na smrt, na tu se připravit nedá, ale měl by se připravit na to, že bude opuštěn, v tom totiž život koneckonců

spočívá. Nic víc. Opouštím tě, nedělej, žes to nevěděl. Nedělej, že jsi slepý. Opouštět a být opuštěn, to dává intimní právo na existenci.

Whisky pije ze sklenice na vodu, plavou v ní kostky ledu. Na vnitřní straně její levé paže vidí novou náplast. Potlačí nutkání zeptat se, zda si opět ubližovala.

Teď, když učinil chybný krok, musí se vykašlat na své rutinní otázky, musí se soustředit na svůj chybný krok.

„Jsem tu,“ začne, „abych vysvětlil své rozhodnutí, své rozhodnutí z minulého týdne. Chcete ho slyšet?“

„Jestli ho chce slyšet? To myslíš vážně? Nejdřív mě necháš policajtkama a smradlavejma sanitákama odvlíct do léčebny, a pár dní nato se mě přijdeš zeptat, jestli chceš vysvětlit?“

„Rád bych vysvětlil své pohnutky, proč jsem vás nechal hospitalizovat proti vaší vůli.“

„Já jsem Michette. Začneme tímhle. To tvoje vykání mi jde na nervy. Dokonce ani v léčebně se ke mně takhle bíbě nechovaj.“

„Dobře. Mluvil jsem o rozhodnutí dát tě hospitalizovat. Doručit nucenou hospitalizaci, zapojit také policii, protože jsem se obával, že můžeš být nebezpečná sama sobě i svému okolí. Z profesionálního hlediska bych tu neměl být, ale myslím si, že si zasloužíš vysvětlení, tedy pokud o ně stojíš.“

On stojí. Ona sedí. Položí si na zem tašku.

Michette blahosklonně kývne. Může to znamenat všelicos: že o to stojí, nebo naopak ne. Že ho tu trpí, jako dříve trpěla jiné ošetřující a terapeutky. Copak není nic víc než další ošetřující v řadě, co na ni mluví? Dvacátý v pořadí? Dobré úmysly se téměř nedají rozeznat od cynismu schovaného za protokoly.

Odkašle si, nejraději by si zapálil. Určitě se tu smí kouřit, ale on se ovládne. Nechce už být kolonistou, jenž si bere, co potřebuje, chce dávat to, co ten druhý potřebuje. Ale uvědomuje si, jak je tahle pozice problematická. Stojí ta mladá žena o vysvětlení? Nenaplnuje zde oklikou přece jen své vlastní potřeby? Tak či tak, není cesty zpět. Šel sem, aby se vyjádřil, a vyjádří se. Bude ji brát vážně, to znamená, konečně bude brát život vážně.

„Při zpětném pohledu mám pocit,“ začne, „že jsem učinil špatné rozhodnutí. Neměl jsem tě nechat hospitalizovat proti tvé vůli. V tu chvíli jsem to ale tak neviděl. Proto jsem se sem vrátil, abych ti to řekl. To je vlastně všechno.“

Ona vstane a nalije si zase plnou sklenici whisky. Problémy s alkoholem, o tom nikdo nemluvil, ona ne, ti, co jí k němu odkázali, také ne. Neviděl ani necítil nic, co by tomu nasvědčovalo, ovšem není tu od toho, aby pacientku mapoval, nýbrž aby se jí omluvil. Nic víc dělat nemusí a ani nebude. Pak zmizí, aby následky svého chybného kroku minimalizoval.

Podruhé si odkašle a přece jen se posadí ke stolu, ona přitom pije whisky, jako by to byla voda. „Chtěl jsem se omluvit. Učinil jsem špatné rozhodnutí, ačkoli jsem přesvědčen, že nechat tě tu samotnou by bylo také špatné rozhodnutí. Ze dvou špatných rozhodnutí jsem učinil to horší a za to se ti chci omluvit.“

Tak a je to, lituje, že sem přišel, a vlastně i toho, že přiznal svou lítost, leč škodu omezil. Teď může odejít a na Michette zapomenout.

„Proč?“ zeptá se ho s jasným, možná dokonce trochu rozemátým pohledem. „Proč ses rozhodl pro to horší?“

Kadoke chtěl vstát, ale zjevně jí dluží víc než formální omluvu.

„O tom jsem dneska také přemýšlel,“ odpoví. „Existuje víc odpovědí. Mám několik teorií.“

Michette si strčí do pusy kostku ledu a kouše ji. „Jaká je ta nejpravděpodobnější teorie?“

Kadoke položí ruce na stůl. Nakolik se má odhalit? Co je zodpovědné? Prohlíží si ruce a myslí na matku, jež ho osočila, že je má studené.

„Bál jsem se, že umřeš,“ přizná. „Tvoji smrt jsem si už nemohl dovolit. Můj strach byl neodůvodněný a také neprofesionální. My doktoři se nesmíme bát smrti pacientů, musíme jí předcházet, alespoň pokud to jde.“

Přikyvuje, vstane, jde k pokojovým květinám a z hlíny vyndá něco, co položí před Kadokeho na stůl.

„Hezkej, co?“ řekne a zůstane stát vedle něj.

Před ním leží mrtvý brouk. Neví, co je to za brouka, ve světě brouků se nevyzná. Dělá si z něj legraci? Zesměšňuje ho? Jeho strach, omluvu, jeho chybný krok? Podívá se šikmo nahoru, přímo jí do tváře. Ne, brouk se jí vážně líbí.

„Můžeš si ho nechat,“ nabídne mu.

Zase si sedne, dopíše poslední zbytky whisky ze sklenice.

„Já nesebírám mrtvé brouky,“ poznamená Kadoke.

„To není mrtvej brouk, je to hezkej objekt.“

Štrachá ve skříní a vrátí se s obálkou, do níž mrtvého brouka strčí.

„Už musím jít,“ řekne Kadoke. „Někdo na mě čeká. Tohle samozřejmě nebyla konzultace, ale prohrašuji ji za ukončenou. Nepochybně jsi v kontaktu s ošetřujícím lékařem, abyste vytýčili nějaký plán. Doufám, že se z toho dostaneš.“

Vstane.

„Vem si toho brouka,“ vybídne ho.

„Dárky od pacientů nepřijímám.“

Vlasy má spletené do copu, pečlivě spletené.

„Tohle není dárek,“ prohlásí, „tohle je mrtvej brouk. Sám jsi to říkal. Jak to může být dárek?“

Upřené hledí na obálku ležící na stole, na sklenici na vodu, v níž byla whisky. Pak se podívá na pacientku, vidí jizvy na její paži, malé a větší, barvu jejích zubů, její oči, cosi, co by mohlo být očními stíny.

Neprítomně sebere obálku, složí ji a strčí si ji do kapsy.

„Určitě jsi ráda, že jsi zase doma.“

Kývne. „V léčebně jsem se mohla zbláznit. S lidma, co tam jsou zavřený, nemám nic společného. Nedá se s nima mluvit. A co se tam dá dělat? Hrát ping-pong.“

Strčí si ruku do kapsy, nahmatá klíče od auta. Musí pryč, už tu byl dost dlouho. „Kabát mám v předsíni?“ zeptá se. „Ping-pong může být taky fajn, je to dobré na soustředění.“

Michette jde do předsíně, vezme kabát, stále ještě mokrý, a podá mu ho jako nějakému školákovi.

„Kvůli tomuhle jsi přišel?“ zajímá se. „Tohle je vážně všechno? To kvůli tomuhle sis dal tu námahu? Abys mi řekl, že hrát ping-pong v léčebně nemusí být vůbec špatný? Myslíš, že to nevím? Že jsem to nezkusila? Že jsem nehrála ping-pong celý dny, tejdny, měsíce? Až mi z toho začalo hrabat? Celý měsíce jste mě nechali hrát ping-pong s nemocnejma lidma. Tomu říkáte terapie?!“

Vstane, oblékne si kabát, otře se, když ucítí, jak je provlhlý i zevnitř. Kadoke sebere tašku.

„Dál ti nemám co nabídnout,“ konstatuje. „To je všechno. Z profesionálního hlediska je to vlastně příliš.“

Je z ní cítit whisky, patrně stejně jako z něho kouř. „A co se mnou teď bude?“ ptá se.

Kadoke se opět zahledí na pokojové květiny. Proč je tu nechává? Vyhod je do popelnice. Zapomeň na svého bývalého. Najdi si jiný milostný objekt.

„Nepochybně ti sestaví nový léčebný plán, ale o tom já nerozhoduju.“

„Já žádný léčebnej plán nechci, já chci vědět, co se mnou bude dál. K čemu mi je léčebnej plán? Víš, kolik léčebnejch plánů já už měla?“

Ne, neměl sem chodit. Jestli něco nenávidí, tak jsou to podobné diskuse, hlavně s pacienty.

„Co s tebou bude dál,“ praví potichu a bez přílišného důrazu, jako by byl stroj, co čte nějaký text, „to máš v rukou taky ty sama. Nikdo jiný za tebe život vést nemůže, to musíš ty sama.“

Vrtí hlavou. „Já chci, aby to za mě dělal někdo jinej, chci, aby za mě život vedl někdo jinej, nechci to dělat sama. To vím. To vím už hodně dlouho. Už léta to říkám, jenže nikdo mi nevěří. Já to neumím. Nejde mi to.“

Mluví odměřeně, jinak než před chvílí, skoro agresivně.

Kadoke si mne čelo a nahmatá bouličku. Pošťipal ho komár? Nebo se někde uhodil?

„To chápu,“ řekne, „ale nemůžeš to probírat se mnou. Já nejsem tvůj ošetřující lékař, jsem kolemjdoucí z krizového centra.“

Teď už se vážně musí vydat na cestu, musí dát jasně najevo, že hovor je u konce, a udělá několik kroků k předsíni. Ona ho nenásleduje.

Možná má vyslovit to, co nikdy říct nechtěl, snad jen kolegům, možná ji pravda nakonec vyléčí. „Já pro tebe nemůžu nic udělat,“ prohlásí. „Odházím. Je mi líto.“

Udělá další krok. Kadoke teď stojí v předsíni a ona je stále v obývacím pokoji. Proč váhá? Řekl, co říct chtěl, vyjádřil lítost, vyřkl ortel, to je stručně shrnutí téhle návštěvy.

„Můžu ti zavolat?“ zeptá se ho.

Postaví tašku na zem, zapne si plášť.

„Proč bys volala někomu, kdo pro tebe nemůže nic udělat?“

„Můžeš mě dát hospitalizovat. Už jsi to udělal. Tak proč bys to neudělal znovu? To umíš. Nikdo to neumí líp než ty.“

„To umím,“ zaseptá, „ale na to, aby ses dala hospitalizovat, nepotřebuješ mě a mé drastické prostředky, stačí prostě jít do léčebny. Postupy znáš.“

Má pocit, že ona má profesionální stránku jeho existence prohlédnutou, že ví, co on může a smí. Nechat lidi hospitalizovat. Dá se o něm říct ještě něco víc? Co je Kadoke mimo práci? Matka.

„Líbilo se ti, žes mě nechal zavírat?“ ptá se ho. „Vzrušovala tě ta moc? Jaks zavolal policii. Nakoplo tě to? Takhle se nade mnou povyšovat? Potřebuješ to k tomu, aby ses cejtíl zdravěj a normálněj? Nechávat ostatní zavírat?“

Prahe po cigaretě. Odkáše si a ochraptělým hlasem prohlásí: „Nepomohlo ti to. To je všechno, co k tomu můžu říct. Byl to omyl, právě proto jsem sem přišel, abych ti to řekl. Možná byl i to omyl. Pak jsem se dopustil dvou omylů, které se bohužel navzájem nevynulují.“

Psychiatr vezme klíčky od auta, drží je v ruce, jako matka držívá svou hůl, napůl jako zbraň, napůl jako oporu a ochranu.

„Když ucítím, že není jiná možnost, když budu mít pocit, že mi ve smrti může zabránit jen hospitalizace, pokračuje Michelle a zní vesele, zdá se, že se na to těší, na tu hospitalizaci,

na smrt, „když si budu jistá, že chci umřít, tak jistá, že vlastně nebudu mít vůbec žádný pochybnosti, když už opravdu nebudu vědět, co si počít, můžu ti zavolat? Zvedneš mi to?“

Škrábe si bouli na hlavě. Zdá se, že Michette už se těší na další krizi, nemůže se dočkat. Možná že to je pro ni život. Krize, bolest, intenzita bolesti, která nutně musí postrádat každodenní spokojenost.

„Když to zajde až sem, zavolej svému ošetřujícímu lékaři. Dobře víš, co máš v podobných případech dělat. Neříkala jsi mi pro nic za nic, kolik léčebných plánů už máš za sebou. Já jdu.“

„Já chci zavolat tobě. Chci, abys mě hospitalizoval ty. Chci, abys mě poslal do léčebny. Dlužíš mi to.“

Jde k němu, stoupne si těsně před něj, jako by ho chtěla uhodit, jako by ho zase chtěla nakopnout, jako toho dne, kdy byl v tomhle bytě spolu s Dekhou. Na profesionální, empatické a krátké návštěvě, jak se patří. Krátkodobost je součástí jeho identity, prolétne kolem lidí, všechno vidí, ale nezůstává dlouho, pokaždé vždy odchází, protože další naléhavý případ už volá.

Michette ho popadne za klopy mokrého kabátu, přejíždí po nich, jako by chtěla setřít nějakou skvrnu. „Hospitalizovat mě musíš ty,“ praví s přesvědčivostí člověka, jenž ví, že jeho žádosti bude vyhověno. „Ty to umíš. Ty to chceš.“

Kadoke jí není nic dlužen. Psychiatr ví, že je to pacientka, jedna z mnoha, zkušenost ho naučila, jak dobře umí někteří pacienti manipulovat, ačkoli existuje i dost nepacientů, kteří to také výtečně zvládají, a přesto vytáhne z kabátu pero. Kolika chybných kroků se člověk může dopustit za den? Proč je chybný krok tak svůdný? O tolik lákavější než protokol, než vyšlapaná cestička.

S perem v jedné a s klíčky od auta v druhé ruce si říká, zda se má spoléhat na byrokraci ve zdravotnictví. Na protokoly. Není na to příliš inteligentní? Léčba znamená improvizace. Bude improvizovat. Improvizace je pravdou psychiatrie, pokud ještě v něco věří, pak v improvizaci.

„Dej mi nějaký papírek,“ řekne.

Ona z kapsy u kalhot vytáhne vizitku, on na zadní stranu napíše svoje číslo. Má pocit, že si podepisuje rozsudek smrti, podepisuje ho však s takovou úlevou, s rošťáckou bravurou, s matčinou pýchou. Teprve když vizitku ze zvědavosti obrátí, vidí, že je její.

„Ty máš vizitky?“ zeptá se.

Musela slyšet údiv v jeho hlase, neboť odpoví: „Jo, mám. Jsem pracující pacientka. Jsem víc než to.“ Ukáže mu paže. „Jsem víc než moje nemoc. Co je na tom tak divného? Zvláštního? Neobvyklého? Copak pacienti nemůžou být nic jiného než nemocný? A co jsi potom ty? Nenemocnej, léčítel, co chodí léčit lidi, který o žádný léčení nestojíš?“

„Ne,“ namítně, „není na tom nic zvláštního ani neobvyklého. Většina pacientů je neviditelná, a to je možná i náš úkol. Postarat se o to, aby pacient zůstal neviditelný, pro sebe i pro ostatní. Volej mi pouze v naléhavých případech.“

A už když tu větu vyslovuje, uvědomuje si, že život téhle mladé ženy není ničím jiným než řetězcem naléhavých případů. Každé setkání je naléhavým případem, každý den krizí.

„Jak se vlastně jmenuješ? Říkal jsi mi svoje jméno, ale já ho zapoměla.“

„Kadoke, psychiatr Kadoke.“

„Nemáš křestní jméno? Nebo je Kadoke křestní jméno?“

„Kadoke stačí.“

Podá jí ruku, ona mu jí potřese. Čeká, zda ještě něco neřekne, zda se nepokusí rozhovor protáhnout, ale ona ho nechá jít.

Takto opouští její byt, s vědomím, že se dopustil chybného kroku, ale zároveň s otevřenou možností, že to není skutečná chyba, že se pustil do improvizace s jediným cílem: stabilizovat.

Stále ještě prší. Jde po nábřeží jako chlap, co vyšel z ilegální herny, s úlevou, že prohrál vše, co měl u sebe.

V matčině domě, jenž je nyní také jeho – vrátil se na dobu neurčitou, což znamená možná navždycky –, dá ohřát párky.

Matka sedí na svém místě. Volá: „Říkal jsi, že přijdeš o něco později, tohle není o něco později, tohle je mnohem později. Na tebe není spoleh.“

Vyjde z kuchyně do obýváku s chňapkou, kterou kdysi matka sama uháčkovala, v ruce.

„Promiň,“ omluví se. „Byl jsem u pacientky.“

„Na pacientech ti záleží víc než na vlastní matce.“

O něco později jí naservíruje párky. Neměl čas uvařit brambory, ale našel chipsy, tak je nasypal k párkům matce i sobě na talíř. Matka pohrdavě hledí na jídlo, ale zdá se, že na jeho ne-spolehlivost už zapomněla. „Naštěstí už nemám nikdy hlad,“ praví. Pak ji přemůžou emoce, vidí jí to na tváři. Chytí ho za paži a hlasitě prohlásí: „Ty bys taky neměl vařit. Zprvů to neumíš, zadruhé jsi na to moc inteligentní. Měl bys dělat jiné věci. Důležitější věci.“

„Co třeba?“ ptá se jí, zatímco kouše párek. Kadoke už chuť párku necítí. Nejvyšší čas přejít na jinou dietu. Jenže jak má matku zlákat na jinou, lepší stravu? Možná by ji měl navštívit nějaký dietolog.

Matka pokrčí rameny. Emoce, které jí na chvíli přemohly, jí zase opustily. „Teď mě nic nenapadá. Myslím, že bys měl dělat svou práci. Jsi dospělý, musíš si sám najít něco, čím se zabavíš.“

Jako dítě ses zabýval jenom mnou. Nespouštěš mě z očí. Ostatní děti si hrály. Ty jsi jen seděl vedle mě a pozoroval mě.“

„Ano, seděl jsem vedle tebe a sledoval tě. Protože jsem se bál, abys neutekla. Dával jsem na tebe pozor.“

Matka přikyvuje, ale on vidí, že už myslí na něco jiného. Vezme si diář a začne v něm zuřivě listovat. Vykřikne. „Já na to úplně zapomněla,“ prohlásí, „a tys na to taky nemyslel. Dneska je Roš ha-šana.“

Židovský Nový rok, na ten vskutku nemyslel. Má myslet i na něj? Mezi všemi těmi naléhavými případy? Jenže všechno, co je židovské, je samozřejmě taky naléhavý případ, hlavně Roš ha-šana.

„Co mám podle tebe dělat?“

„Přines svícny,“ nakáže. „Ještě není pozdě.“

Kadoke jde nahoru a přinese stříbrné svícny ještě po matčiny rodičích, svícny, které záhadným způsobem přežily válku a které matka z důvodů, jež nikdy úplně nepochopil, schovává ve skříni pod povlečením. Jako by tam zloději nehledali.

V kuchyni najde svíčky.

Nechá matku, aby svíčky zasadila do svícnu. Ta je zapálí a odříká požehnání, zatímco jí na talíři stydne půlka párku.

Kadoke jde do kuchyně najít jablko a med, protože na židovský Nový rok se jí jablka s medem. Mnoho je zapomenuto, tohle ne. Med najde ve skřínce vedle magikostek, jablka ve špajzu.

Pokyny pro děvčata, které visely na skřínce v kuchyni, před pár dny sundal. Sám pokyny nepotřebuje a naděje, že přijdou nová děvčata, kterým by se ty pokyny mohly hodit, vyprchala. Ale místo, kde visel papír s radami, doporučeními a rozkazy převlečenými za návrhy, je stále viditelné. Chvilí zírání na světlé místo na skřínce, pak se sebere. Musí společně s matkou vykonat několik rituálů. Ona to chce, je to pro ni důležité. Zda je to důležité i pro něj, o tom pochybuje. On je člověk, který už neví, co je pro něj důležité, a patrně to ani vědět nechce.

S úlevou, že našel k rituálům vše potřebné, vejde do obývacího pokoje s jablkem, nožem, talířem a medem. Jablko pečlivě rozkrájí, namočí ho trochu v medu a kousek podá matce.

Ta si svůj dílek důkladně prohlédne. „Příště ho oloupej,“ praví a zakousne se do něj. „Kéž máme sladký rok,“ pošeptá jí Kadoke do ucha. „Kéž tě Bůh zapíše do knihy živých.“

„Tebe taky,“ odvětví matka. „Hlavně tebe. Já jsem stará. Na mně tolik nesejde. Ačkoli ráji já nedůvěřuju. Úpřímně řečeno, moc se tam netěším.“

Snědí ještě kousek jablka a pak další, a takto ho snědí celé. Rituály jsou téměř u konce, matka bude klidně spát. Snědla sotva půlku večeře, ale zítřka přijdou domácí ošetřovatelky a ty ji postaví na váhu. Pokud opravdu zhubla, bude ji příkrmovat. Vykrmí ji jako husu.

Kadoke si vezme zdravotní kartu, která stále leží na stole, a listuje v ní. Minulý týden vážila 54,5 kila, předminulý 55. Jednou taky vážila 56, vrchol v minulých letech bylo 57. To byly bezstarostné týdny.

Zatímco se probírá matčinou hmotností, jako by to byla čísla s mystickým významem, pronese spíš jako zaříkadlo, naplň duchem nepřítomný: „Doufám, že se dožijíš sto dvaceti.“

„Já doufám, že se dožiju příštího roku,“ praví matka, „snažím se. Protože vím, že mě potřebuješ, ale mám své pochybnosti. Víím, že to nechceš slyšet, ale scházím.“

„Scházíš celý život, to patří k životu.“

„Ba ne,“ nesouhlasí matka, „pěkně dlouho jsem jen kvetla. A pak jsem začala scházet. Začalo to, když ses narodil, tehdy to se mnou začalo jít s kopce. Ale stejně jsem tě vždycky měla moc ráda, přesto přese všecko. Čekala jsem na tebe, abys věděl. Celá léta jsem na tebe čekala.“

„Šťěstí, že jsme se potkali,“ řekne Kadoke, „představ si, že bychom se minuli.“

Obejme matku, přitiskne ji k sobě. Taký rituál. Jeho rituál. Pak sklídí ze stolu. Už je skoro tma, ale on vyjde ještě na předzahrádku zakouřit si a přistříhnout kousek živého plotu. Nemí

to ta nevhodnější chvíle, ale kdy to má dělat? Dříve to dělala děvčata. Teď musí zahradu udržovat někdo jiný. Syn, musí to dělat on.

Pak spatří ve dveřích matku, o holi.

„Pojď domů,“ volá. „Na Roš ha-šana se ploty nestříhají. To se nedělá.“

Jde dovnitř, svíčky ještě hoří. Zase si sednou ke stolu. V kapse najde obálku, položí ji na stůl a vysype z ní brouka.

„Co to je?“ ptá se matka.

„Brouk.“

„Mrtvý?“

„Mrtvý,“ potvrdí Kadoke. „Dočista mrtvý.“

Kadoke se dívá na svíce, matka na brouka.

„Fuj,“ ona na to.

Matka šoupne brouka na obálku, otevře dveře na zahradu a vyhodí ho ven.

Pak se posadí.

„Žádné mrtvé brouky doma mít nechci,“ prohlásí. „Jak jsi k němu vlastně přišel?“

„Dárek od pacientky.“

Matka zavrtí hlavou. „Copak jsou všichni ti tvoji pacienti na hlavu padlí? Ty se pro ně můžeš přetřhnout, a oni tě odbudou mrtvým broukem. Všude s tebou zametají, úplně všude.“

Teď se dívají na svíčky oba dva, mlčí. Matka znovu listuje diářem. Zaříkadlo. Nebo opravdu něco hledá? Jméno, které zapomněla? Telefonní číslo?

„Mojí pacienti jsou padlí na hlavu,“ potvrdí Kadoke. „Proto to jsou pacienti. Myslím, že ten brouk pro ni hodně znamenal, ale nevím co.“

„Tomu nevěřím,“ prohlásí matka. „Však oni moc dobře vědí, co ti dávají. Odbývají tě bezcennostmi. A já naposledy opakuju: žádné mrtvé brouky doma nechci.“

První den židovského nového roku má Kadoke noční. Ráno omyje matku do půl těla žínkou. Říká, že víc péče nepotřebuje. Pak spolu u psacího stolu u její postele snědí jablko a pomeranč a on jí dá její léky. Sedí u psacího stolu, u něhož nikdy nikdo nepsal ani nepracoval. Stůl je bílý a praktický. Pořídil ho Kadokeho otec, jenž si potrpěl na praktičnost, i v ložnici. Ale nikdy za tím stolem neseděl. Stůl tu na něj čekal a čekal, zůstal však nepoužitý. Teprve když matka onemocněla, začali ho používat. Sice jako jídelní, ale aspoň něco.

Nemluví. Po ránu není matka moc výřečná, prášky na spaní ještě působí. Tu a tam ducne Kadoke hlavou matce do paže, aby s ní navázal kontakt, ale také aby ji povzbudil k jídlu, aby znovu neusnula. V noci bdí, přes den spí, takhle to nejde. Nemůže si dělat ze dne noc a naopak.

Vezme kousek pomeranče a opatrně jí ho strčí do pusy.

Matka spí stejně jako syn na rozkládací posteli. Všichni v Kadokeho rodině spí na rozkládacích postelích, aby šetřili místem, je to pozůstatek z dob, kdy bydleli v malém bytě. Na rozdíl od dřívějšíka teď rozkládací postele už nemusejí skládat.

Když dojí snídani, řekne: „Doufám, že na mě rabín nezapomněl a že mi za chvíli přijde zatroubit na šofar. Jenže ten zmelek na mě určitě zase ani nepomyslí.“

Rabín jí může být ukradený, matka však chce v tenhle den slyšet zvuk beraního rohu, ten jí nesmí nikdo upírat. Je pozdě volat rabína, na židovský Nový rok nebere telefon, ale třeba myslel sám na to, že si má vyhradit čas na matku, kterou nadále

konekventně nazývá „otcem“. Třeba dokáže v tenhle významný den překonat své námitky proti její transformaci.

Rabín by mohl přijít k polednímu, po bohoslužbě v synagoze. Matka se synem sedí dole u jídelního stolu a čekají na něj, čtou si, zírají před sebe, poklimbávají, spí, vzájemně se dotýkají, ale ať už k nim přijde, kdo chce, rabín to není.

U dveří stojí domácí ošetřovatelka. Kadoke na ni zapomněl, ještě si nepamatuje rozvrh návštěv domácích ošetřovatelek.

Žena, jejíž věk lze stěží odhadnout, si sundá kabát. Lotte. Dvakrát týdně stojí u dveří, někdy chodí kolegyně. Působí vzdělaně, trochu ztraceně, jako obchodní cestující nabízející výrobek, kterému sama nevěří. Mohlo by jí být k šedesáti, ale také kolem čtyřicítky. Vlasy má obarvené na tmavě zrz a pokaždé je vybrojena nákupní taškou. Jakmile vejde dovnitř, setřese ze sebe dojem neochotného obchodního cestujícího. Teď mu spíš připomíná sousedku, co přišla na kafe, milou, ale taky trochu nervózní.

Kadoke jí viděl už mnohokrát, a přesto spolu nikdy skutečně nemluvili. Stisk ruky, pár slov, dál Lotte většinou nejde. Někdy mu dokonce ani ruku nepodá, jako by podobné formality nebyly na místě. Je tu kvůli matce, ne kvůli synovi, a to chce dát také jasně najevo, aby nedošlo k nějakému nedorozumění.

Když jí vidí, přepadne ho pocit, že Lotte je sama vlastně pacientka. Nevyšetřoval ji, ani neléčil, ale intuice ho neklame. Spoléhá na ni, na co jiného se člověk může spolehnout, když pracuje v krizovém centru? Pacienti jsou všude, kam se člověk podívá, na ulici, v tramvaji, v supermarketu, pacienti, a někdy je to na něj moc. Všude se mu vnucuje cizí utrpení, vplíží se mu do krevního řečiště, dovolává se ho. Dovolává se mlčky, to je to nejhorší. Lottin pohled ho obměkčuje, ale ne v romantickém smyslu slova. Obměkčuje ho profesionálně, vidí ono urgentní utrpení, a přitom ho vidět nechce. Ne tady, ne u matky v obyváku.

„Vy tady máte ale pohodičku, takhle ve dvou,“ komentuje Lotte. „A jak se vám vede, paní Kadokeová?“

„Je židovský Nový rok,“ odpoví matka. Jako by se tím vše vysvětlovalo.

„A už jste to pořádně oslavila?“ táže se Lotte, zatímco listuje v zdravotní kartě.

„Židé nový rok neslaví,“ informuje ji matka. „Truchlí. Vznávají se ze svých hříchů.“ Říká to, jako by sama vlastně ani nebyla židovka, ale jako by jí okolnosti přinutily prožít desetiletí ve středu tohoto pozoruhodného kmene a jako participující antropoložku nakonec přijmout jejich zvyky a obyčej.

„Vyznala jste se už z mnoha hříchů?“ zajímá se Lotte, zatímco bere do ruky tlakoměr, sedá si vedle matky a vyhrnuje jí rukáv. Matka se sebou nechá dělat cokoli. Vyskakuje si jen na syna. Dříve si vyskakovala na celý svět, teď se svět smrskl na jejího syna, na posledního, u něhož ještě sebere energii, aby mu odmlouvala. Je to pronikavé odmlouvání, palčivé odmlouvání.

Jelikož matka neodpovídá, naléhá na ni Lotte. „Přemýšlela jste hodně o svých hříchích, paní Kadokeová?“

To je na Lotte nezvyklá otázka. Nikdy ji ještě nepřistihl, že by měla smysl pro humor, ale možná že jí samotné ironie té otázky uniká. Třeba to myslí vážně. To je patrné důvodem toho tichého utrpení, jež jí číší z očí, že neustále uvažuje nad svými hřích. Jako by Lotte měla každý den Roš ha-šana.

„Ne,“ odpoví matka. „Na hříchů nemyslím. Myslím na svého syna.“

Myslí tím, že on je hřích? Nebo tím míní, že myslí na synovy hřích, když vlastní nemá? Tu druhou možnost si nedovede představit, protože matka je k sobě kritická. Není typem člověka, který by o sobě tvrdil, že životem prochází bez hříchů. „Nejsem dobrý člověk,“ říkávala vždycky. „Jsem normální člověk.“

„Tak, váš tlak vypadá pěkně,“ praví Lotte. „Horní i dolní hraniční, obě jsou výtečné, jste jako mladice. Teď si vás ještě zvážíme. Tedy pokud vám to nevadí.“ Ať si je potají pacientkou, na matku hovoří příjemným tónem. Uctivě. Toho si matka váží. Poddává se všem povinnostem, které náležejí k tomu, aby zůstala

naživu, přesto nemá ráda, když ji někdo komanduje. Život bez komandování, to je jejím posledním cílem. To bylo možná vždycky jejím cílem.

„Kdepak jsou vlastně děvčata?“ zajímá se Lotte, když pomáhá matce vstát. „Už jsem je nějakou dobu neviděla.“

„Syn je vyhnal.“

Kadoke se podívá na matku, ale ta jeho pohled ignoruje. Že by ho takhle zradila? Jen tak, protože může, bez důvodu, jako by si sama neuvědomovala, co říká? „Syn je vyhnal.“ Někoho zradit je takhle jednoduché.

Matka, zrádkyně. Žena, která, když na to přijde, nestojí na straně svého dítěte. Je to jeho strach? Nebo je to její strach, který si přisvojil? Převzal její obavy, jako člověk po někom nosí šaty. Protože jsou ještě v dobrém stavu, ještě se unosi.

„Rákoskou?“ zajímá se Lotte, která má zjevně větší smysl pro humor, než se Kadoke domníval. Lotte si myslí, že si matka dělá legraci, to je jeho spása. Matka balamutí pravdou, ale pro někoho zvenčí je to balamucení více či méně zdařilým pokusem o žert. Staré lidi, stejně jako děti a blázny, nikdo nebere vážně, když říkají pravdu. To je jedna z mála výhod vysokého stáří, člověk může být beztrestně upřímný.

„Jsou na dovolené,“ vysvětlí Kadoke, neboť matka mlčí. „Na dlouhé dovolené. Teď jsem tu místo děvčat já. Samozřejmě s pomocí ostatních, ale v podstatě zastávám práci děvčat já.“

„To je od vás odvážné,“ pochválí ho Lotte. „Takhle úplně sám. Ale mamince to udělá radost. Aspoň má syna u sebe. Pojdte, paní Kadokeová, já vás zváším.“

Stal se děvčaty. To stačí? Je to verze, s níž se lidi spokojí? Tohle bude v nadcházejících letech vyprávět, tak jako dřív vykládal, jak se stal psychiatrem?

Matka vstane. Jde za Lotte na chodbu, kde stojí váha.

Kadoke zůstane sedět u stolu. Matka všechno vidí, všechno ví, sice schází, jak sama říká, ale tohle ještě zvládá. Jen jeho zamířovanost nebrala vážně. Byla na ni příliš frivolní, podle ní se k synovi nehodila. Zamířovaný syn je slabý syn.

„Čtyřiapadesát kilo,“ slyší Lotte. „Jíte pořádně? Zase jste o půl kila zhubla.“

„Dělám, co můžu,“ odpoví matka. „Nemůžu jíst, když nemám chuť. Nemůžu se přece cpát, když je mi špatně od žaludku.“

Dělá se jí špatně ze strachu? Ze srdčního selhání? Špatně ze života samotného? Nebo ze syna, kterého miluje, a ze kterého se jí přesto dělá špatně, protože nedokázal obydlet jediné plodné místo na této zemi? Protože nedělá to, co ostatní: nerozmnožuje se, nepracuje a není prostě šťastný. On zná štěstí jako letní večer. Rose otevírá dveře, v koupelně pouští ručnick na zem, ukazuje mu své tělo a on ví s jistotou, která ho dojírá, že jí miluje. Ta jistota, ta touha, ho zaskočí. Je to šílené štěstí, jehož ozvěna v něm dosud doznívá. Takové štěstí zná.

Plodné místo na zemi, to si pro něj matka přeje? Může však člověk jako syn říct plodnému místu ne? Děkuju, nechci, radši zůstanu na neplodném místě. Tam jsem doma, tam chci žít a zemřít.

Pak si vzpomene, že děvčata nabízela Lotte a dalším domácím ošetřovatelkám vždy šálek čaje. Projde kolem Lotte s matkou, která se ještě váží na chodbě. Matka stojí na váze jako na šibenici. Kadoke otevře termosku a nalije Lotte čaj. Ve skříňkách pátrá ještě po piškotu či sušenkách, ale nic nenajde. Teď si, když tu už nejsou děvčata, bude muset přeorganizovat také nákupy.

Když se s čajem vrátí do obývacího pokoje, sedí Lotte s matkou zase u jídelního stolu. Lotte se probírá léky, kontroluje dávkování z lékárny.

„Nesu vám něco k pití,“ praví Kadoke.

Lotte se na něj podívá, trochu útrpně, dost možná ustaraně. V jejích očích spatří také strach, že by přece jen něco věděla? Myslí si snad, že se teď vrhne i na ni? Muž, který nedokáže nechat matčiny pečovatelky na pokoji? Nežádoucí druh svůdníka?

Kadoke v sobě nedokáže potlačit myšlenku, že Lotte tuší, co se tu stalo. Nemí to příjemně pomyšlení. Že by ho některá z jejích kolegyně viděla s monoklem? Že by věděla, že s matkou skrývá milostné tajemství? Protože tak je to tajemství třeba nazývat.

Ačkoli tu Lotte je jen proto, aby pomáhala matce, Kadoke věří samotou. Jako se větrí psi navzájem, tak on větrí cizí samotou. Je to možná dar, ale takový, který mu není příjemný.

Zastaví se, váhá, zda má nějak vysvětlovat absenci sušenek a piškotu. Pak jde zpět do kuchyně a nalije čaj sobě a matce. Normální čaj nepije, ale přizpůsobí se. Párky, chipsy, čaj. Matčina dieta je jeho dietou.

Když si sedne opět vedle matky, Lotte se zeptá: „Co bychom měli udělat, abychom povzbudili vaši chuť k jídlu, paní Kadokeová?“

Matka se dívá ven, do zahrady, na stromy, růže, plevel.

„Mami,“ řekne Kadoke, „na co bys měla chuť? Co by sis dala k jídlu? S párky se nikam nedostaneme. Pořád hubneš.“

Intenzivně přemýšlí, je jí to vidět na tváři. Po dlouhé odmícně pak prohlásí s přesvědčením, jako by konečně našla spásnou odpověď: „Na kuře.“

Lotte s Kadokem na sebe vrhnou pohled porozumění, dospělí, kteří prokoukli malé dítě. Kterým je to dítě k smíchu.

Kuře. Tak prostě. V mrazáku určitě ještě nějaké kuře bude. „Musíte si říct, na co máte chuť,“ nabádá ji Lotte. „Je důležité, abyste jedla to, na co máte chuť, protože pak toho sníte víc. Dala byste si kuře?“

„Teď mám chuť na kuřecí,“ prohlásí matka. Už se nemůže dočkat oběda, už aby před ní kuře stálo, hned teď, bez průtahů. Nejdřív celé týdny, měsíce nenápadně drží hladovku, a pak, když na ni domácí ošetřovatelka naléhá, aby lépe jedla, žádání o kuře, jako by jí ho syn celou tu dobu odpiral.

Lotte zapíše cosi do karty a s perem stále v ruce se zeptá: „Děvčata se ale vrátí?“

„Jistě,“ odpoví Kadoke. „Ale ještě nevíme kdy.“

„Takové hodné holky to byly,“ pronese Lotte s jistou melancholeí v hlase. Kadoke přitaká. Hodné. A starostlivé. Ale pamatuje si také, že s nimi občas byly potíže. Hádaly se spolu. Matka se hádala s nimi. Volala třeba Kadokemu, a než stačil cokoli říct, tak spustila: „Ty holky mi snědly všechny mandarinky. Takhle

to nejde dál.“ Jenže teď jsou pryč. Nikdo už jí mandarinky nejí. Bude předstírat, že se děvčata mají vrátit, že je to pouze otázka týdnů a on je jen dočasným náhradníkem. Sám ví, že se stal matčiným pečovatelem. Po čase se už nikdo neopovázá na děvčata zeptat, jako by tu nikdy nebyla. Jsou tu jen muž a jeho matka. Psychiatr a jeho matka. Starý mládenec a jeho matka. Odborník na prevenci sebevražd a jeho matka. Tak o nich budou lidé mluvit. Sousedí, několik přátel, známých, kolegové, absolventky i ony.

„Už jenom dva klienti a jdu pracovat na zahrádku,“ těší se Lotte. Všechno si sbalí. Podá matce ruku a druhou rukou jí přitom spočine na rameni. Matka na ni velmi toužebně hledí. Odkud se ta touha bere? Ten náhlý žár v jejích očích? Je samozřejmě také možné, že matčin laskavý pohled na něj působí jako ohnivý. Ba ne, laskavost je něco jiného než ohnivost. Matka stále svírá Lottinu ruku. Důvěrná chvílka mezi zdravotnicí a klientkou, mezi jedním a druhým osamělým člověkem.

Když jede na dovolenou, posílá Lotte matce vždycky pohled. Ne že by Lotte někam jezdila, je na zahrádce. V letních měsících ji zastupuje podsaditý muž ze Skotska a místo Lotte pak chodí každý týden pohlednice ze zahrádkářské kolonie. Matka si je nějakou dobu ukládá v díatě, dokud jednoho dne neřekne, bez nějaké skutečné záminky: „Do hrobu si je nevezmu, vyhoď je do popelnice.“

Kadokemu Lotte ruku nepodá, stále se ho bojí, jak si povšiml. Bojí se jeho pohledu, bojí se jeho postřehů, bojí se jeho závěrů, které mají být jasné a nepředpojaté.

„Výprovod Lotte ke dveřím,“ nařídí mu matka. „Přece ji ne necháš jít ven samotnou.“

Jde tedy za Lotte, ta strhne kabát z ramínka, jen tak tak jí stihne otevřít domovní dveře. Kadoke jí popřeje hezký den. S děvčaty, jak ví, sedávala někdy i půl hodiny v kuchyni, povídaly si o všem možném, o matce a jídle, o rostlinách a zahrádkách, o doručovatelích z lékárny, o životě. S ním nemluví. Vidí, jak si odemyká kolo. Ještě dva důchodci a může vyrazit na zahrádku.

Vevnitř sedí matka u čaje. „Měla by si obarvit vlasy,“ poznává, „jsou jí vidět odrosty.“

„Dneska ti udělám k obědu kuře,“ odvětí Kadoke.

„Ne moc,“ na to matka. „Nemám hlad.“

V očekávání rabína s beraním rohem obědvají. Na své poměry jí matka dobře. Kadoke sklídí ze stolu. Se svým kuchařským uměním je docela spokojený, ať si je podle matky na vaření příliš inteligentní, stejně se mu z kuřete z mrazáku podařilo udělat něco poživatelného. A být je člověk sebeinteligentnější, občas si uvařit musí. Život nelze naplnit jen myšlením, i když to od člověka rodiče možná tajně očekávají.

Když se blíží čtvrtá a matka si dala šlofika, praví Kadoke: „Myslím, že rabín už nepřijde. Mrzí mě to kvůli tobě, vím, jak je to pro tebe důležité.“

„Ten darebák,“ odvětí matka. „Já to věděla.“

Na gauči si obuje boty, pak jde pomalu k jídelnímu stolu. Někdy zapomene, že potřebuje hůl, že vlastně bez hole chodit nemůže. „Ten darebák,“ opakuje, když se šourá po pokoji, „letos bez šofaru, to není dobré znamení.“

Posadí se k jídelnímu stolu.

Musí pro matku něco udělat, nemá tu beraní roh, ale nahore jsou nejméně čtyři zobcové flétny, které mu kdysi patřily. Zbytek hudební výchovy. Vezme tu nejmenší, sejde s ní dolů, postaví se k jídelnímu stolu a silně na flétnu zapíská.

„Co je to?“ ptá se matka. „Co to vyvádíš?“

„To je místo šofaru,“ vysvětluje Kadoke.

„Nech toho,“ řekne matka, „jako by Bůh neslyšel rozdíl mezi šofarem a zobcovou flétnou, jako by byl na hlavu padlý.“

Šálek, z něhož pila Lotte, stojí stále na stole. Ulpěl na něm otisk rtěnky. Nevšiml si, že má Lotte namalované rty. Působila na něj jako žena, která se ze zásady nelíčí.

Kadoke váhá, se zobcovou flétnou v ruce, vzpomíná na dětství jako na sen. Otec hrající badminton, matka na nákupu,

stojan na nohy, matka, jež ho prosí: „Jdi ještě chvíli cvičit na flétnu. Udělej to pro mě.“

„Proč vlastně troubíme na šofar?“ ptá se Kadoke.
Matka vrtí hlavou. „Já už nevím. Abychom se káli. Abychom probudili Boha.“

Se zobcovou flétnou v ruce se posadí vedle matky. „Bylo to pokání?“ zeptá se potichu. „Kajeme se právě teď? Nebo mám ještě jednou zapískat na flétnu? Možná že se pak budeme kát.“

Matka na něj pohlédne, neubrání se úsměvu. „Pro mě už je pozdě,“ odvěti. „Jsem na pokání moc stará. A ty jsi na ně příliš paličatý. Na pokání máš až příliš rád svou svobodu.“

Příliš paličatý. Nikdy o sobě neuvažoval jako o paličatém člověku. Jako o muži s názory, které je ochoten změnit nebo zamlčet, když si to okolnosti vyžadují, to ano. A že by měl příliš rád svou svobodu? Je možné mít svobodu příliš rád? Vidí se spíš jako někdo, kdo ji má rád moc málo, kdo je připraven se jí vzdát, aby předešel potížím.

„Já se kála za války,“ prohlásí matka. „Svou porci pokání jsem už dostala.“

Prohlíží si svou starou zobcovou flétnu. Moc na ni nehrál. Zapomínal dělat domácí úkoly, nikdy neměl hudební vlohy.

„Mám ještě jednou zapískat na flétnu?“ zeptá se. „Třeba to pomůže.“ Proti čemu by to mělo pomoci? Sám neví.

Matka pokrčí rameny. „Jak chceš,“ řekne, „já zatím odnesu hrníčky do kuchyně.“

Chce naskládat šálky na sebe, aby je donesla, ale položí je zpátky na stůl. Přistoupí ke Kadokemu a položí mu ruce na hlavu, musí si kvůli tomu stoupnout na špičky. „Požehnám ti,“ řekne.

„To nemusíš.“

„Už dlouho jsem ti nežehnala. Vždyt víš, jakou z tebe mám radost. Lepšího syna si nemůžu přát. Ty jsi můj chlapeček. Čekala jsem na tebe. Žila jsem pro tebe.“

Kadoke poklekne, aby matka nemusela stát na špičkách.

„Jesimcha elohim, ke-efrajim ve-chi-mnaše. Javarechecha ve-jšimerecha. Jaer adonaj panav elejcha vi-chunecha. Jisa adonaj panav elejcha, ve-jasem lecha šalom. Nech ti Hospodin požehná,“ pronese.

Kadoke vstane. Obejmou se.

„Já nejdu pryč,“ říká Kadoke. „Zůstanu tady, s tebou. Nikam nejdu.“

„Nech ti Hospodin požehná,“ opakuje matka. Pak sebere šálky a nese je do kuchyně. Kadoke vidí, jak se jí třesou ruce. Několik vteřin zůstane bez hnutí stát. Pak zapíše na flétnu, ozve se pronikavý a nepřijemný tón. Zapíská znovu. Nedá se tomu říkat hudba, ale při troubení na beraní roh to ani hudba být nemá. Jestli Boha neprobudí tohle, tak už Kadoke neví co.

Chvilí po půlnoci ho vzbudí telefon. Spí na rozkládací posteli s telefonem vedle polštáře, stejně jako když ještě lehával ve vlastní manželské posteli, posteli, v níž spával s bývalou ženou, byt v ní leželo taky pár absolventek.

Středoškolačka se pokusila o sebevraždu. Spolykala otcova antidepresiva a všechna analgetika, která doma našla. Našli ji v parku a teď je na policejní stanici. Dá se s ní hovořit.

Kadoke slouží s Dekhou. Zavolá jí, stručně vyloží, co se děje, a zeptá se, kde ji má vyzvednout. Uvede mu adresu a řekne, že bude čekat venku.

Hodí na sebe šaty, možná ne tak rychle jako hasič, přesto rutinně. Vidí, že v matčině pokoji se svítí. Potichu otevře dveře.

„Slyšela jsem tě mluvit,“ řekne matka. „Už zase jedeš pryč?“

„Vzbudil jsem tě?“

„Stejně nemůžu spát. Už zase jedeš pryč?“

„Ano, už musím zase odjet. Naléhavý případ. A ty teď už vážně spi. Potřebuješ spát. Vzála sis valeriánské kapky?“

Když si vezme běžné prášky na spaní, a spánek se přesto nedostavuje, jsou tu vždycky ještě valeriánské kapky. Takové lepší placebo, ale to nevedí.

Jde k matce a políbí ji na čelo. „Proč se musí sebevraždit vždycky v noci?“ ptá se ho. „Nemůžou to udělat přes den? Aby ses mohl aspoň trochu vyspat. Sobci. Ty potřebuješ noční klid víc než já.“

„Myslím, že tohle se stalo přes den,“ odpoví a položí jí hlavu vedle hrudi. „Myslím, že se pokusila o sebevraždu už ve dne, ale dosud nebyla s to se mnou promluvit.“

Naposledy matku políbí, narovná jí peřinu a jde ven.

V autě si ještě rychle zakouří, než nastoupí Dekha.

Stojí před indické restauraci, jak oznámila. Nastoupí, zdá se, že mu chce podat ruku, ale nakonec se omezí na poplácání po rameni. Nešikovně, ale nepochybně dobře myšlené.

Má na sobě šaty. Kadoke si nevzpomíná, že by měl někdy noční s někým, kdo má na sobě šaty.

Jedou městem. Stručně jí líčí podrobnosti o naléhavém případu, pak se zeptá: „Už jsi někdy měla noční?“

„Dvakrát,“ řekne. „Ale poprvé se skoro nic nedělo. Celý večer jsem čekala, seděla jsem na židli u postele a nic se nedělo.“

„To je výjimečné,“ odvětví jí. „Velmi výjimečné.“

Nenalícená vypadá mladší, dětšjší. Jestlipak zase seděla na židli u lůžka a čekala na zavolání? Nebo si tentokrát přece jen vlezla do postele? S vědomím, že v noci je lepší čekat v posteli než na židli.

„Někteří psychiatri a zdravotníci raději leží oblečení na gauči,“ vysvětluje jí. Uvědomuje si, že zní otcovsky, ale dosáhl již věku, kdy otcovsky znít může. Otcovský muž bez dětí, zato s matkou. „Já si vždycky lehnu normálně do postele,“ pokračuje. „Člověk nikdy neví, někdy oka nezamhouří, jindy si na pár hodin schrupne, a na to je lepší postel než gauč.“

„Spíš v pyžamu?“ zajímá se Dekha.

Flirtuje s ním teď? Jak si má tuhle otázku vyložit? Nedívá se na něj. V ruce má krabičku s líčidly. Maluje si oči. Pro koho se líčí? Pro něj? Pro nezletilý naléhavý případ?

„Spím ve slipech,“ odpoví.

Dekha přikývne, jako by nic jiného ani nečekala. Samozřejmě, bez pyžama. Jen ve slipech. To na něj pasuje. Takhle Kadokeho zjevně vidí. „Kam vlastně jedeme?“ ptá se.

„Na policejní stanici,“ řekne Kadoke. „Je ještě na policejní stanici.“

Výhodou noční služby je, že není provoz, na místo dorazí do deseti minut.

Kadoke se ohláší u policisty u přepážky slovy: „Jsme z krizového centra.“

Policista o jejich příjezdu není informován, odpoví odměřeně: „Ano?“

„Jsem psychiatr Kadoke, údajně je tu nějaká dívka, která se pokusila o sebevraždu, přijel jsem ji evaluovat. My jsme ji přijeli evaluovat.“

Teď policistovi svitne. Jíž na Kadokeho nezájírá jako na potenciálního kriminálního, nýbrž na něj hledí jako na někoho, kdo svým vlastním způsobem bdí nad dodržováním pořádku, jako na kolegu.

„Já někomu brnknu,“ řekne, „myslím, že vím, oč jde.“

Pár minut čekají, pak se objeví podsaditější policistka.

Pozdraví Kadokeho a Dekhu slovy: „Dobře, že jste tady. Usadila jsem to stvořeníčko do samostatné místnosti.“

Dekha s Kadokem se na sebe podívají. Stvořeníčko. Naléhavý případ zredukovaný na slovo, které má evokovat obměkčení a nevinnost.

„Otec je tu taky,“ pokračuje policistka, „ale to stvořeníčko se s ním nechce vidět, tak jsem si říkala, že radši počkám na vás.“

„To jste dobře udělala,“ odvětví Kadoke, „s ním si promluvíme později.“ Procházejí policejní stanicí. Někteří z policistů je zdraví se samozřejmostí, jako by sem chodili denně.

„Tohle je dopis na rozloučenou, který otec našel. Pak volal 112.“

Policistka podá Kadokemu dopis.

Na kostkované A4 je dětským písmem napsáno: „Milý tati a mami, až tohle budete číst, už nebudu žít. Nevím, jak to mám jinak vyřešit. Potíže, které jsem vám nadělala, mě mrzí. Nebudíte smutní. Takhle je to lepší. Nebyla jsem dobrá dcera, ale vždycky jsem vás měla moc ráda. *It's better to burn out than to fade away.* Mějte se krásně, pus, Nelleke.“

Sebevrazi jsou patetičtí. Kolik dopisů na rozloučenou už přečetl? Stovky. Tisíce. Už to ani nepočítá. Kadoke by už je raději nečetl, ale patří to k jeho práci. Možná je v dopise něco, co má vědět, co nesmí přehlédnout.

Dopis na rozloučenou složí a strčí si ho do náprsní kapsy u saka. Pak se podívá do poznámek. Málokdy na něco zapomené, přesto si dělá poznámky, když mu zavolají. Vždycky má na dosah notýsek, často vedle telefonu, u něj tužku. Nelleke je čtrnáct.

Zavedou je do místnosti, kde na židli na velkém žlutém polštáři sedí bleďá dívka, hubená jako lunt. Daleko víc dítě než mladá žena. Vlastně to není ani adolescentka. Naléhavý případ vypadá na svůj věk podstatně mladší. Žádné oblíny, žádná prsa.

Policisté jí museli dát polštář, aby lépe dosáhla na stůl. Odkud ten žlutý polštář asi vzali?

Dekha s Kadokem se posadí naproti dívce.

Dívka sedí na židli, jako by se měla každou chvíli vznést, jako by na tenhle svět byla příliš lehká. Je úplně obrácená sama do sebe. Příchodu psychiatra s absolventkou si téměř nevšimla. Dneska se na ni jistě už dívala spousta lidí. Zakrátko přivykla návštěvám, zkoumavým pohledům. Na stole před ní stojí kelímek na kávu naplněný vodou, ale jak vidno, nenapila se z něj.

„Jsme z krizového centra,“ začne Kadoke. „Já se jmenuju Oscar, jsem psychiatr, a vedle mě sedí Dekha, absolventka medicíny. Víš, proč jsme tady, Nelleke?“

Poprvé uzná jejich existenci: přikývne, ale kývat nestačí. Musí mluvit, promluví.

Zkouší to znovu. „Můžeš nám říct, proč si myslíš, že tu jsme, Nelleke?“

„Protože jsem už nechtěla žít,“ odpoví.

Mluví tiše a monotónně.

„Můžeš nám říct, co se dneska stalo? Pojd' si sednout blíž. Špatně tě slyším.“

Posune si židli. Místnost je pochmurná. Patrně tu za normálních okolností vyslychájí podezřelé. Tohle je taky výsledek, ale

trochu jiný. Evaluator je výslech, který nemusí vést k přiznání. V Kadokeho světě neexistují žádná přiznání. Existují jen příběhy, anekdoty, dopisy na rozloučenou, a nakonec evaluace. Není nutná nucená hospitalizace, je nutná nucená hospitalizace, pacient se nechá hospitalizovat dobrovolně, pacient smí domů, pokud nějaký domov má. O moc víc možností není.

„Spolykala jsem prášky. V parku. A tam mě našli. Myslela jsem, že budu mrtvá, ale já mrtvá nejsem.“

Kadoke se podívá na Dekhu. Sedí tam tiše. Má kruhy pod očima. Líčení její kruhy ještě zdůrazňuje.

„Víš, kolik prášků jsi asi spolykala?“ ptá se Kadoke.

„Všechny, co jsem doma našla,“ odpoví Nelleke.

„To byly prášky na bolest a ještě další prášky, které bere tvůj otec? Je to tak?“

Nelleke kývne. „Jo, táta bere prášky na bolesti ramene.“ Říká ještě něco, ale on ji zase neslyší. Její beztak slabý hlas stále slabne. Jako by si přála nedotáhnout do konce nejen život, ale i věty.

„Mrzí tě to?“ zeptá se jí. „Nelleke?“

„Mrzí mě, že se to nepovedlo,“ konstatuje. Podívá se na Kadokeho, ne vyzývavě, spíš smutně. Takhle možná mluví gymnastka o prohraných závodech. Dělal, co mohla, ale bohužel se to nepovedlo. Nepřeskočila pořádně přes kozu, příště to bude lepší. On je tu, aby tomu zabránil. Aby už žádné příště nebylo.

Kadoke viděl hodně adolescentů. Většinou maličko hysterických. Rozchod s přítelem a pokus o sebevraždu. Špatné známký, zatímco rodiče mají vysoká očekávání. Pokus o sebevraždu je také komunikace. Pomsta, to je také motiv. Nic vážného. Je samozřejmě lepší, aby to nedělali, ale většinou můžou domů, když je dají v nemocnici dohromady. Z tohohle má jiný pocit.

„Můžeš nám říct, proč tě to mrzí, proč bys tu radši nebyla?“

Opět ten shovívavý pohled. Nechápe, že se dospělí ptají na známou cestu. Copak to nevíte? Mám vám to vážně vykládat? Takhle se tváří. Jako by byl Kadoke nějaký hlupák, špatný žák, který by to věděl, kdyby si dělal úkoly.

Klesnou jí víčka. Ustíná.

„Hned jsem zpátky,“ pošepťá Kadoke Dekce.

Jde na chodbu. Nikoho nevidí. Psychiatr z krizového centra prochází prázdnou policejní stanicí. Vzpomíná na všechny policejní stanice, které navštívil ve všelijakých nočních a někdy i denních hodinách, a nakonec najde podsaditou policistku. Chodí také po chodbách, zdánlivě bezcílně, ale možná je to její úkol, chodit v noci po policejní stanici jako alternativní forma udržování pořádku.

„Proč jste tu dívku neodvezli do nemocnice?“ ptá se Kadoke. „Kdo ji sem přivezl?“

„To stvořeníčko?“ opáčí policistka.

Ještě si vezme ještě jednou slovo „stvořeníčko“ do úst, tak se Kadoke neudrží. Jenže on se překoná, bude se profesionálně ovládat. Jako vždycky. Jako po všechna ta léta, co je prevence sebevražd jeho specializací, jeho posláním. Nikdy mu nepovlily nervy. Nikdy neztratil ze zřetele svou profesionálnost. Jen jednou jedinkrát, když navštívil Michette, aby se jí omluvil. To by se však taky dalo nazvat humanitou, lidskostí. Tak se tomu má říkat.

„Ano, tu dívku,“ potvrdí Kadoke. „Nelleke.“

„Dovezli ji sem sanitáci. Měli za to, že další ošetření není nutné. Říkali, že ji prohlédli. Všechno v pořádku. Podle sanitácků je vyléčená.“

Zní defenzivně. To není třeba. On nikoho neviní, chce jen vědět, kdo to rozhodnutí učinil a proč.

„A jak je tu už dlouho?“

Policistka se podívá na hodinky. „Několik hodin. Nebylo jasné, komu přesně máme zavolat. Co s ní máme dělat. Kolegové to nevěděli. Večer tu byl frmol. Samé dohadování, podrobnosti váš ušetřím. Myslím, že ji přivezli někdy k večeru.“

„To mě překvapuje,“ praví Kadoke, „velice překvapuje. To je vše, co k tomu můžu říct. Nepovažuju to za profesionální. Měli ji odvézt do nemocnice.“

Vrátí se zpět do výslechové místnosti, která pro tuhle příležitost slouží jako vyšetřovna.

Nelleke má oči zavřené. Sedí na žlutém polštáři, jako by stála čekala na smrt.

„Řekla něco?“ zeptá se Kadoke tiše Dekhy.

Dekha zavrtí hlavou.

„Nelleke,“ promluví na ni Kadoke, „Nelleke. Já vím, že jsi unavená, ale je důležité, abychom si promluvíli. Myslíš, že jsi schopná odpovědět na mé otázky?“

Přikývne, aniž otevře oči.

„Myslíš, že bys to, cos dneska udělala, udělala znovu?“

Znovu přikývne. Oči má stále zavřené.

„Znamená to ano?“

„Ano,“ řekne.

„A můžeš nám říct, proč bys to chtěla udělat znovu?“

„Protože už nechci slyšet ty hlasy.“ Teď má oči otevřené.

Posune si židli, toho večera již podruhé. Dívka šeptá, ale on musí slyšet, co říká.

„Co ti ty hlasy říkají?“

„Ty hlasy?“

Hledá slova, několikrát načne větu, pak přestane mluvit. Dívá se na něj s povytaženým obočím. Dívka je zjevně překvapená, že on, nota bene on, který tvrdí, že je psychiatri, neví, co jí hlasy říkají.

„Dávají mi úkoly.“

Zavře oči, ale ne nadlouho. Oči se opět otevřou. Dívá se mimo něj.

Kadoke čeká, vrhne pohled na Dekhu. Absolventka je jiná, než když s ní pracoval minule. Vidí to. Zná ten pohled, ten mírný odpor v očích. Člověk se musí nočními prokousat. Noční služba je fáze, strašná fáze, očistec, dokud člověk nezačne být imunní, dokud se nepovznese nad utrpení. To je jediný způsob, jak pokračovat. Je třeba se nad to povznést, setřást to ze sebe jako zlozvyk, a on to setřásl. Kouření se mu zbavit nepodařilo, utrpení ano.

„Jaké úkoly ti ty hlasy dávají?“

Nelleke krčí rameny. „Když ty úkoly nesplním, rozzlobí se.“ Pomalu si oběma rukama protře oči. „Už nechci zažít, jak se zlobí. Hrozně mi to vadí.“

„Co ti vadí?“

„Že se mi to nepovedlo. Že pořád žiju. Že jsem tady.“ Rozhlédne se kolem sebe. Po místnosti, podívá se na stůl, na kelmek s vodou, na Kadokeho a Dekhu. Jako by chtěla říct: Vy mi vadíte, copak to nechápete? Vás jsem nechtěla vidět. Vás jsem nikdy nechtěla potkat.

Kadoke se chytí stolu. Lidé do tohohle stolu určitě bušili. Vyšetřovatelé. Podezřelí.

„Nedovolíme,“ řekne, „aby ses o to znovu pokusila. Jsme tu od toho, abychom tomu zabránili, Nelleke. Nedovolíme, abys umřela. Ty hlasy dokážeme umlčet, to umíme. Teď nemůžeš jet domů. Ne v tomhle stavu. Zařídím ti místo v nemocnici, kde něco provedou s těmi hlasy. Rozumíš tomu? Chápeš, co říkám?“

Nevěřičně na něj pohlédne.

„Jo,“ řekne, „rozumím tomu, ale moc se mi nechce.“

„Co se ti nechce?“

„Do nemocnice.“

„Zkus to.“

„Když je to nutné.“

„Myslím, že je to nutné,“ ujistí ji Kadoke.

Dítě, je to skutečně ještě dítě, ale na neskutečném místě, na místě, kde by děti být neměly, se narovná. Napřímí se. Sebere veškerou energii, a pak prohlásí: „Ale nejradši bych byla mrtvá.“

Kadoke zavrtí hlavou. „Takovou možnost nemá,“ řekne. „Nedovolíme, aby se to stalo. Jsem si jistý, že ty hlasy dokážeme umlčet. Ty hlasy tu nejsou napořád. Ty hlasy budou mlčet.“

„Taky tu nejsou pořad,“ praví dítě, „ale vždycky se vrátí.“

Kadoke se pustí stolu. „Dekho,“ řekne, „máš ještě nějaké otázky?“

Absolventka se pousměje. Vidí její zranitelnost. Lidé se rozpadají, když se na ně dívá. Ti, co se ještě nerozpadli, jsou vlastně výjimkou.

„Tvůj otec je tu na stanici také,“ řekne Dekha. „Nechceš s ním mluvit?“

„Ne,“ odpoví Nelleke rezolutně. „Zradil mě.“

Nastane ticho.

„Je ještě někdo další, kdo tě zradil?“ ptá se Kadoke.

„Babička. Všechno jsem pověděla babičce: Ona to všecko vyzvonila.“

„A dál?“

„Moje nejlepší kamarádka. Měly jsme umřít spolu. Hodně dlouho jsme o tom mluvily, ale ona nakonec nechtěla. Na poslední chvíli odešla. Nechala mě samotnou.“

Dítě zase zavře oči a Kadoke má chuť si zakouřit. Dvě cigarety. Minimálně dvě, možná i tři.

„Je někdo, s kým bys chtěla mluvit?“

„Ne,“ prohlásí Nelleke, „s nikým mluvit nechci, jsem unavená.“

„Dobrá,“ pronese Kadoke. „To chápu. Zařídím, abys odsud co nejdříve mohla pryč. Pak si budeš moci odpočinout. Promluvíš si s tvým otcem. Dekha zůstane s tebou. Hned se vrátím. Slyšíš mě?“

Už se nedostavuje žádná odpověď.

Vyjde ven. Na chodbě obvolá několik psychiatrických léčen, ale nikde nemají místo. Dětská psychiatrie praská ve švech jako populární hotel, který je třeba rezervovat měsíce dopředu.

Nakonec najde místo v ústavu vzdáleném přes sto kilometrů. Není to ideální, ale nic jiného k dispozici není. Kadoke v krátkosti načrtne sloužícímu lékaři pacientčinu historii. Nelleke se ještě nedostala do kontaktu se sociálkou, nemá žádnou psychiatrickou minulost, nikdo si ničeho nevěštl.

„Jsme na ni připravení,“ ujistí ho sloužící lékař ústavu, „čekáme na ni. Máme pro ni postel.“

Lékařova intonace, volba slov Kadokem připomínají cosi mezi modlitbou a básní. Zní to, jako by takové modlitby odříkával třikrát čtyřikrát týdně. Vždycky v noci, mezi druhou a pátou, když obyčejní lidé spí, chodí ten lékař po chodbách svého ústavu a čeká na mladistvý naléhavý případ, pak uvolní nezletilému postel s vědomím, že ve velkých městech mají plno. Kadoke si představuje melancholického muže s šedinami, pár let před odchodem do penze. Stále tатаž slova, táž intonace: čekáme na ni. Máme pro ni postel.

Kadoke a lékař z ústavu se nikdy nesetkali. Jen spolu několikrát hovořili po telefonu, krátce a přátelsky. To stačilo. Kadoke by muže na druhém konci drátu rád nazval přítelem.

„Děkuju,“ řekne Kadoke. „Zařídím převoz.“

Kadoke kráčí opuštěnými chodbami policejní stanice. Chodí dokolečka, neboť chodby zde zjevně vedou dokola. Až když obějde kolečko potřeří a zkusí otevřít různé dveře, najde konečně podsaditou policiistku. „Hledám otce té dívky,“ řekne.

„Pojďte se mnou.“

Vede ho, jako by vedla propouštěného podezřelého nebo jeho příbuzné. Zase procházejí chodbami.

„Co s tím stvořeničkem bude?“ ptá se policiistka.

„Pojede do nemocnice,“ odpoví Kadoke úsečně.

„Nabízela jsem jí sušenku a sendvič, ale nic nechtěla.“

„Ne, nic nechtěla,“ opakuje Kadoke.

Dojdou k jakési čekárně. Tam sedí muž. Plešatější, k padésátce, možná po padésátce. Na sobě má černou koženou bundu. Kadoke jde k němu.

„Vy jste otec Nelleke?“

Muž vstane. „To jsem,“ potvrdí.

Potřesou si rukou.

„Já jsem psychiatr Kadoke. Mluvil jsem s vaší dcerou.“

„Můžu ji konečně vidět?“

Kadoke o krok couvne. Muž je pronikavě cítit starým potem. Kadoke profesionálně odhaduje, že je lepší držet si od něj

odstup. Chlap se vždycky může přestat kontrolovat. Zažil to už dřív. Právě v takovýchhle chvílích, právě k téhle noční hodině. „Vaše dcera uvedla, že se nechce s nikým vidět. Myslím, že bude lepší její přání respektovat.“

„Je to moje dcera,“ vyjede muž. „Sedím tu celý večer. Nikdo mi nic neřekne. Nikdo nic neví. Když se zeptám, kdy můžu vidět dítě svou dceru, nabídnou mi kafe. To vám připadá humánní?“

Humánní? Má Kadoke na tuhle otázku odpovídat? Dívá se na plastové lisované židle. To je tím světlém zářivek, jež má v sobě cosi nelidského, jako-by sem člověk vlastně přišel umřít.

„Myslím, že chápu, jaký je to pocit, ale za těchto okolností mi nepřipadá rozumné jednat v rozporu s přáním vaší dcery. Opakovaně uvedla, že nechce nikoho vidět. Ani vás.“

„Já jsem její otec,“ křičí muž. „Já jsem doprdele její otec.“

V místnosti to rezonuje. Kolem projde nějaký policista, ale ani se neohlédne.

„Nelleke je jedináček?“ zeptá se Kadoke.

Muž kývne.

„Bydlí s vámi a vaší ženou?“

„Jsme rozvedení.“

„Je jednou u vás a jednou u matky?“

„Je většinou u mě. Moje bývalá žena má problémy. Proč ne smím za svou dcerou?“

Kadoke couvne o další krok. Usměje se v naději, že to otec odzbrojí, že ho to přesvědčí o psychiatrových dobrých úmyslech.

„Vaše dcera musí do nemocnice. Slyší hlasy. Věděl jste, že slyší hlasy? Všiml jste si někdy něčeho?“

Muž kroutí hlavou. „Jaké hlasy?“ Zní podezřivě, jako by se mu Kadoke snažil prodat nějaký zmetek.

„Hlasy,“ říká Kadoke. „Imaginární hlasy. Hlasy v představách, které jsou pro ni reálné, možná reálnější než naše hlasy. Hlasy, které jí dávají úkoly. Hlasy, které jí nahánějí strach. Vy jste si toho nikdy nevšiml? Nikdy o tom nemluvila?“

„Nikdy. Víte to jistě? Já bych si přece něčeho musel všimnout. Je to doprdele moje dcera. Znáám ji už čtrnáct let. Já bych přece

věděl, kdyby slyšela nějaké hlasy. Poslední dobou byla obrácená do sebe, ale copak je to nenormální? Nejsou všichni pubertáči obrácení do sebe?“

Kadoke si odkašle. „Od Amsterdamu po Rotterdam se mi nepodařilo najít ani jedno volné lůžko. Pojede do ústavu asi sto kilometrů odsud. Nejdřív tam bude přijata interně. To znamená, že tam bude zbývat i přes noc. Na uzavřeném oddělení. Ošetřující lékař vás bude kontaktovat ohledně léčebného plánu, řekne vám, kdy jsou povolené návštěvy a tak dál. Já provádím pouze evaluaci. Další postup stanoví lékaři v ústavu. Schopní lékaři. Věřím, že to dobře dopadne.“

Otec vrtí hlavou. Kadoke si všiml, že jeho poslední slova k muži již nepronikla. Psychiatr mluví, ale nikdo ho neposlouchá. „Sto kilometrů? Jak se tam dostanu? Co je tohle za zasanou zemi? Co jste to za psychiatra?“

Kadoke přikyvuje. „Ze světového hlediska má Nizozemsko asi nejlepší zdravotnictví, jaké si lze představit, ale existují hranice toho, co dokážeme. A dětská psychiatrie se momentálně potýká s problémy s kapacitou. To znamená, že zejména ve velkých metropolitách není dost lůžek. Tedy aspoň v tuto chvíli ne. Je to velice nepřijemné, ale nejdůležitější je, aby se vaše dcera léčila. Kde se bude léčit, už není tak důležité.“

Muži se vydere z hrdla výkřik. Právěké zakvílení. Kadokemu to připomíná zvuk beraního rohu. To se má Bůh probudit podobně za dvacet čtyři hodin?

Z kanceláře vyjde podsaditá policistka, jako by je celou dobu poslouchala. „Je všechno v pořádku?“ ptá se. „Nedá si pán ještě kafe?“

Kadoke chápe, že otec se může na téhle policejní stanici zbláznit. Chlap napodobuje beraní roh a oni mu nabídnou kafe, z toho by se zbláznil každý.

„Já žádný kafe nechci,“ křičí muž. „Chci za dcerou. Chci vidět svoji dceru. Čekám tu už šest hodin.“

Kadoke si přikryje ústa a zakašle. „Pojďte se posadit,“ vyze ho.

Podsaditá policistka zmizí a oni se posadí do plastových výlisků. Otec a psychiatr, jako by byli přátelé. Nebo přinejmenším známi.

Kadoko muže imituje, možná podvědomě. Oba sedí předkloněni, ruce zaklesnuté do sebe. Mohli se také dívat na fotbalové utkání. Jejich klub prohrál, oni ještě chvíli sedí u obrazovky, zdrcení. Ale zároveň již disponují uklidňujícím vědomím, že to je jen hra. Prohráli, ale příští týden mají šanci znovů.

Kadoko hledá slova. Slova, která jindy hledat nemusel. Slova přicházela, plynula, jenže jak má tomuhle muži vyloužit, proč nesmí nyní vidět svou dceru? Jak mu má vysvětlit, že když se člověk v Nellečině věku léčí interně v psychiatrické léčebně, je vysoká pravděpodobnost, že bude mít hraniční poruchu osobnosti a ta mu patrně zůstane do konce života? Jak má tomuhle muži povědět, že neexistují správné volby, ideální řešení? Existují jen nouzová řešení. Nejlepší ze špatných voleb. Nelleke musí do ústavu. Pravděpodobnost recidivy je vysoká, tak vysoká, že ji nechce nechat samotnou ani na pět minut.

„Jak to bude se školou?“ zeptá se otec, než Kadoko stačí nalézt slova, jimiž by situaci osvětlil, aniž by tohole muže zbytečně ještě víc zneklidnil. „Když tam bude zavřena, jak to bude dál se školou?“

„Škola teď není prioritou. V ústavu se vyučuje, to není problém, ale já myslím, že na školu bychom se teď koncentrovat neměli. Vaši dceru velmi trápí hlasy, a tím se budou lékaři zabývat nejdříve. Vy berete antidepresiva?“

Muž si ukáže na levé rameno. „Mám chronické bolesti v rameni. Z padesáti procent jsem v invalidním důchodu. Antidepresiva mi předepsali jako prášky na bolest. Kdy se dcera vrátí domů? Vráť se vůbec někdy domů?“

Kadoko se kouká na boty. Musí si je vyčistit, vypulírovat, ale nemá čas. Boty taky nejsou prioritou.

„V současnosti se dělá všechno pro to, aby se pacienti dostali co nejdříve zase domů, aby se opět účastnili takzvaného normálního života. Může to být otázka týdnů, možná méně,

možná o něco víc. Nechci dělat žádné nepodložené předpovědi, ale měla by se co nejdříve zase vrátit domů. Zejména v jejím věku je interní léčba drastický prostředek, něco, co předepisu- jeme velice neradi.“

„Ale, doktore, vrátí se dcera ještě někdy domů?“ ptá se muž a jeho hlas zní hlasitěji. Rezonuje stanicí, čekárnou, kterou lze přirovnat jen k humánně zařízenému předpekli. Je tu automat na kávu, jsou tu židličky, světlo, ale jinak se sem chodí trpět a možná i umírat.

Kadoko si přeje jazykem po zubech. Cítí, jak má sevřené čelisti, napětím, únavou, odporem.

„Dcera se vrátí domů,“ řekne s pohledem upřeným před sebe, „vrátí se domů, jenom nevím kdy.“

Vstane, podá muži ruku, ale pak si vzpomene, že na něco zapomněl, a z náprsní kapsy saka vytáhne Nellečin dopis na rozloučenou.

„Ten je váš,“ řekne. „Vracím ho. Můžete ho vyhodit. Někdy je to lepší.“

Muž také vstal. Pomalu a malátně otevře dopis, vrhne na něj pohled, pak jej opět složí a téměř bezmyšlenkovitě si ho strčí do kapsy u kalhot.

„Já půjdu,“ oznámí Kadoko. „Musím pro vaši dceru ještě zařídít převoz. Vy musíte také jít. Musíte spát. Potřebujete klid. Držte se.“

Kadoko se od muže vzdaluje. Než vyjde na chodbu, ještě se otočí. Otec tam stojí nehnutě jako socha. Evidentně nemá v plánu policejní stanicí opustit.

Kadoko opět prochází chodbami policejní stanice, prahne po cigaretě. Větší vysvobození a útěchu nepotřebuje. Bohužel ještě nenastal čas na cigaretu, musí ještě zařídít přepravu, dovést evaluaci ke zdárnému konci. Konečně najde podsaditou policistku. Ukáže se, že šla za ním.

„Můžete mi zařídít sanitku?“ ptá se. „Ta dívka musí do ústavu.“

Kadoko uvede jméno a adresu ústavu.

Policistka přikývne. „Může to chvíli trvat,“ řekne, „pro ně to nemá žádnou prioritu. To víte. A ten ústav je daleko. To stvořeníčko je už stabilní, ne? V pořadníku priorit přijde na konec.“

„Já vím,“ přisvědčí Kadoke, „ale třeba byste jim mohla říct, že doktor Kadoke z krizového centra je toho názoru, že dívku je potřeba převést co nejdříve.“

„Udělám, co budu moct,“ ujistí ho policistka.

Chce jít dál, ale Kadoke se zastaví. „A ještě něco,“ řekne. „Chci, aby u ní někdo byl, než nastoupí do sanitky. Od okamžiku, kdy odjedeme, do chvíle, než přijede sanitka, nechci, aby byla sama. Můžu se na vás spolehnout?“

Policistka přikývne. „Zůstanu s ní.“

Prochází chodbami do místnosti, kde dívka na žlutém polštáři vsedě usnula.

„Hned pojedeme,“ řekne potichu Dekce, která si hraje s telefonem. Kadoke vidí, že píše esemesku. Levačkou si přejeđe po hraně čelisti, po neoholených tvářích.

„Nelleke,“ promluví. „Našel jsem ti lůžko v jednom ústavu, je to odsud kousek dál. Mluvil jsem s tvým otcem a on ví, kam jedeš. Pojedeš tam ještě dneska v noci a do té doby s tebou někdo zůstane. Je to jasné? Chceš se ještě na něco zeptat?“

Zavrtí hlavou.

Kadoke si sedne. Čekají na policistku. Nelleke opět usnula. Dekha si schovala telefon, nic neříká. Kadoke si strčí poznámkový notýsek do kapsy u kalhot a zadívá se ještě na Nelleke.

„To je vždycky takové otravování s tou sanitkou,“ řekne tiše Dekce.

Absolventka přikývne. Dívka dál spí, každopádně má stále zavřené oči. Kadoke si pamatuje na první roky v krizovém centru, na naději, s níž následoval své posílání, na okamžiky krátké, leč intenzivní radosti.

Konečně se podsaditá policistka vrátí. „Sanitka tu bude do dvou hodin,“ oznámí. „Slíbili mi to.“

Kadoke vstane. „Půjdeme,“ řekne. „Nelleke, já se teď s tebou rozloučím. Odtedka to přebírá jiný doktor.“

Probrala se, podává mu ruku.

„Já žádného doktora nechci,“ řekne.

Kadoke váhá. Má takhle odejít? Má jí odpovědět? Začít s ní diskutovat?

„Já vím, že žádného doktora nechceš, ale je to nutné, Nelleke. Vážně je to nutné. Nemáme na výběr.“

Z úst jí unikne tiché, váhavé „oukej“, společensky žádoucí „oukej“.

„Drž se,“ rozloučí se Kadoke.

Dekha vstane a také podá dívce ruku. Její rty se pohybují, ale nevydávají zvuk, jen něco mumlají.

Kadoke s Dekhou jdou ven. Chce za sebou zavřít dveře výslechové místnosti, ale policistka jde za nimi. „Tak zase příště,“ praví potichu.

Kadoke kývne.

„Nehnu se od ní,“ zašeptá policistka. „Dokud nepřijede sanitka, budu sedět vedle ní. Slibuju.“

Kadoke opět přikývne. Pak jde dál.

Cestou k východu projdou kolem dívčina otce, zjevně zůstal bez hnutí stát v místnosti s plastovými výlisky.

„Tady jste,“ promluví otec. „Čekal jsem na vás. Chci se ještě na něco zeptat.“

Kadoke zmírní krok.

„Vrátí se dcera ještě někdy domů?“

„Na to jsem vám už odpověděl,“ odvětví Kadoke. „Lze očekávat, že k tomu brzy dojde. Nepotřebujete něco na uklidnění? Můžu vám dát prášek.“

„Ne,“ odpoví muž, „nepotřebuju. Chci vědět, kdy se vrátí domů, to potřebuju.“

Kadoke jde k východu. Slyšel agresi v mužově hlasu. Ne že by mu to vadilo, ale na jeho otázky nemá odpověď. Není tu od toho, aby uklidňoval, není farář. Jeho specializací je prevence sebevražd, a prevence sebevražd nemá vždy uklidňující charakter. Dekha zůstala nejdřív stát, ale teď jde za Kadokem ven. Muž je následuje, jako by šel v procesí.

„Vy jste doktor,“ volá, „jste psychiatr, mluvil jste s mou dcerou, ale nikdo mi nic neřekne. Hlasy, říkáte. Co to asi je za hlasy? Co o těch hlasech víte? Kdo říká, že je doopravdy slyší?“

Kadoke se opět zastaví na parkovišti. Muž jde blíž, ale zůstává tím, kým byl, není to rváč, je to zoufalý otec, z padesáti procent v invalidním důchodu. „Nabízím vám praxeš na uklidnění, to je vše, co pro vás mohu udělat,“ prohlásí Kadoke. „Pokud si myslíte, že potřebujete další pomoc, zavolejte zítra svému praktickému lékaři.“

Muž se zastaví, nenalézá slov. Jako by čekal každou odpověď, jenom tuhle ne. Ne že ho odkážou k praktickému lékaři, ne že mu nabídnou praxeš na uklidnění.

Kadoke otevře dveře auta. Sedne si. Dekha zaujme místo vedle něj.

Muž udeří do dveří. Ne jako zuřivý fotbalový fanoušek, nýbrž jako dítě, které rodiče zapomněli na benzince.

Kadoke stáhne okénko.

„Vy to víte!“ křičí otec. „Vy víte, že už se domů nevrátí, jen mi to nechcete říct. Je to tak?“

„Já myslím, že se vaše dcera domů vrátí,“ odvětví Kadoke, „akorát nevím kdy.“

Pak nastartuje a odjede. Rychle a efektivně.

U prvního semaforu vidí, jak Dekce stékají po tvářích slzy. Rozhovoří se. „Nesmíš podlehnout narcistickému reflexu chtít pomáhat. Takovýhle chlap to zvládne sám. Když mu pomůžeš, stane se závislý. Vypěstuješ v něm závislost. Musíš být tvrdý. Pomáhat jen tam, kde to doopravdy jinak nejde, a jinak to nechat být. Nechat být. Velkým nepřitelem zdravotníka je narcistický reflex. Nedělej to. A jak jsem říkal: noční je těžká, všechno je horší, noc naléhavé případy ještě zintenzivňuje, zesiluje emoce, ale v určité chvíli utrpení skončí. Pro nás. Zbude jen profesionální odstup, evaluace, prevence sebevražd. Věř mi, je to jen přechodná fáze. Ale vyjdeš z ní silnější. Lepší. Profesionálnější.“

Jediné, co Dekha odpoví, je: „Já myslím, že to nechci. Myslím, že to nedokážu. Nechci se z toho dostat.“

Kadoke jede mlčky dál. O dva semafony později řekne: „Ty sis to zvolila, Dekho, a měla jsi důvod, předpokládám. Nevzdávej se tak rychle. Zažil jsem lidi, co si mysleli, že to nezvládnou, a po třech měsících zvládali všechno, patřili k nejlepším v oboru.“

Dojedou k indické restauraci. Noční služba trvá do sedmi, je možné, že budou mít ještě další výjezd.

„Zklamala jsem tě?“ zeptá se Dekha.

Kadoke vypne motor. „Zklamala? Mě ne, mě jen tak někdo nezklame. Možná jsi zklamala sama sebe, ale to k tomu patří. Příště to bude lepší. Já s tebou pracuju rád.“

Ona mlčí. Kadoke si vybaví, jak seděla vedle něj v autě a mulovala se. Připadalo mu to praštěné, ale teď mu to přijde logické. Coby absolventka se musí zkrášlit i pro nezletilé naléhavé případy.

„Toho otce,“ pokračuje Kadoke, „toho pust z hlavy. My tu nejsme od toho, abychom ho vodili za ručičku, my se musíme soustředit na skutečné naléhavé případy. Pokud potřebuje pomoc, zajde si zítra k doktorovi. My jsme tu pro ty, kdo nemůžou čekat na praktického lékaře.“

Dekha přikývne. Pak se zeptá: „Když říkáš, že jí otec zradil, nic jsi jí na to neřekl. Proč ses neptal dál?“

Podrbe se ve vlasech. „My tu nejsme od toho, abychom ukájeli svou zvědavost. Ať už by odpovíděla cokoli, na mé evaluaci by to nic nezměnilo. To jsou otázky pro lékaře v léčebně, ne pro nás. Chtěl jsem jen vědět, jestli existuje někdo, s kým by se případně chtěla zkontaktovat, než odjede do ústavu, ale nikdo takový nebyl.“

Nakloní se, políbí ji. Po téhle noci, po jejích slzách mu to přišlo vhodné. Chvilí zaváhání, kdy se jejích rty mohly dotknout, krátká eventualita polibku, ale chvíle zaváhání je pryč. Jeho rty se dotknou její tváře.

„Možná si budeme moci ještě na pár hodin zdržimnout,“ řekne místo rozloučení. „Člověk nikdy neví. Vždycky je to pře kvapení.“

Kadoke se za ní dívá, jak otevírá dveře do bytu. Co když má pravdu? Co když to opravdu není nic pro ni? Jeho úkolem je stimulovat ji. Pomocť jí jít dál, asistovat jí. Nesmí to vzdát.

Jede k matce domů a tam si sedne na chodník, i když noc není teplá. Kadoke necítí chlad, necítí vítr. Vykouří dvě cigarety a nemyslí na nic. Je sám se svými cigaretami. Psychiatri, muž skoro středního věku, to se musí říct, jenž sedí na chodníku a kouří před domem své matky uprostřed noci cigarety. Člověk musí být sám tak trochu naléhavý případ, aby dokázal rozpoznat skutečné naléhavé případy. Když pracuje v krizovém centru, musí stát jednou nohou mimo společnost.

Uvažuje, že vykouří třetí cigaretu, když mu zazvoní telefon. Navzdory očekávání to není krizové centrum. Volá mu neznámé číslo, ale Kadoke je toho názoru, že telefon je vždycky lepší zvednout, když má člověk noční. Urcítě na židovský Nový rok, to je výtečná noc na zvedání telefonů, at už volá kdokoli.

„Haló,“ ozve se Kadoke.

„Už je to tu.“

„Kdo volá?“

„Michette.“

Kadoke si z krabičky vyndá třetí cigaretu. Odvíjeť se mu před očima události uplynulé noci. Nelleke, Dekha, Nellečin otec. Podsaditá policistka vyslovující slovo „stvořeničko“, jako by to dítě vlastně patřilo k ní. Rozněžněle a překvapeně zároveň, že se cítí tak spojená s nějakou cizí dívkou.

„Víš ještě, kdo jsem?“

„Ano, vím, kdo jsi,“ ujistí ji Kadoke.

Přidrží si telefon ramenem u ucha a zapálí si cigaretu.

„Co pro tebe můžu udělat?“

Kadoke se dívá na matčinu ulici, tichou ulici. Dříve tu bydleli samí staří lidé, ale staří pomalu vymírají. Jejich místo zaujmají jí páry s dětmi, úspěšní lidé, krásní lidé. A přesto se i krásní úspěšní lidé občas připraví o život. Úspěch a krása nejsou žádná záruka, každopádně ne vždy.

„Už je to tu,“ opakuje Michette.

„Co je tu?“

„Chci se nechat hospitalizovat.“

Kadoke šlukuje. Nad ulicí přeletí vrtulník. Teď začíná cítit chlad, ale zůstane sedět. Dříve tu také sedával. Když si zapomněl klíče a rodiče nebyli doma, tak si tu sedl a čekal s batothem plným učebnic. Ještě nekouřil, začal pozdě. Kadoke začal brzy mluvit, ale pozdě kouřit.

„Ty víš, že takhle se nepostupuje, Michette. Musíš kontaktovat svého ošetřujícího lékaře a ten kontaktuje nás. Krizové centrum. A když se chceš sama dát hospitalizovat, tak k tomu většinou krizové centrum vůbec nepotřebuješ.“

„Dals mi svý číslo.“

Kadoke podrží kouř v ústech. Říká se, že žádný dobrý škupek nezůstane nepotrestán, ale nakonec jsou to chybné kroky, co nezůstanou bez trestu. Psychiatr to ví. Nepochybuje o tom, tuhle noc mu připadá, že život není ničím jiným než součtem chybných kroků a všech způsobů, jakými se člověk snažil omezit jejich škody. Někdy, ve výjimečných případech, nelze chýbu od dobrého skutku rozeznat.

„To jsem neměl dělat. Mrzí mě to, neměl jsem ti dávat své číslo,“ praví Kadoke klidně a přemýšlivě. Jak už má zkrátka ve zvyku mluvit, klidně, přemýšlivě, bez přehnané naděje. Až na onen letní večer, kdy v Rose rozpoznal anděla, anděla, kterého je třeba lízat, toho večera se naděje přehnaně nakupila, tehdy nebylo po klidu ani vidu ani slychu.

„Už je pozdě,“ prohlásí Michette. „Teď tvoje číslo mám. Nemůžeš to vzít zpátky. Nebudu volat nikomu jinýmu. Ty ses jedinej, komu to říkám: je to tady.“

Šlukne si. Vzít zpátky, ta slova už nejednou slyšel od litujících pacientů. „Chtěl bych to vzít zpátky, už jenom kvůli rodině.“ A Kadoke jim na to odpovídal: „Nemusíte nic brát zpět. Pokus se nezdařil. Pokus se vzal sám zpátky.“

Jednou mu jeden muž, starý feták, řekl: „Smrt je nestravitelná, co myslíte, doktore?“ Neměl v puse skoro žádné zuby, ale artilikuloval ještě dobře. „Záleží na tom,“ odvětil Kadoke, když stál u jeho lůžka na jipce. Na někoho, kdo má pokus o sebevraždu právě za sebou, byl feták mimořádně veselý, téměř rozjařený. Vypadal spokojený, spokojený, že ještě žije, ale také spokojený, že se pokusil už nežít. „Absence jakékoli formy smrti by byla nestravitelná, ale nesmíme nic uspěchat,“ řekl Kadoke fetákovi. „Určitá rozhodnutí musíme přenechat jiným mocnostem, vyšší moci.“ Feták na to cosi zamumlal a Kadoke se rozhodl, že není

třeba ho nuceně hospitalizovat. Až bude ze somatického hlediska uzdravený, bude moct zpátky domů, nebo na ulici, bude záležet na okolnostech.

Vrtulník nad ním stále krouží. Že by policejní vrtulník? Na hoře leží matka. Jestlipak spí?

„Vzít zpátky,“ pronese Kadoke po odmlce k Michette. „Ne, to nejde, dal jsem ti své číslo. Nemůžu to vzít zpátky, ale ty víš, jak to funguje. Systém znáš. Musí nás kontaktovat tvůj ošetřující lékař nebo někdo jiná oprávněná osoba. Pak budu moct přijet. Existují nějaká pravidla. Pokusme se je dodržovat.“

Zní jako pan učitel vyučující novou látku. Kadoke má vlastní strategii prohlédnutou. Ač si na ně člověk stěžuje, protokoly tu nejsou pro nic za nic.

„Svůj ošetřující lékaře volat nebudu. Už s ní nechci mít nic společného. Jestli nepřijedeš, něco si udělám.“

Zvuk vrtulníků odezní. Kadoke se usmívá. Jde to samo. Vidí, jakou past si nastražil. Ano, chtěl do ní padnout. Jeho sebereflexe nedovolí učinit jiný závěr. A Michette se svým ostrovtipem, s intuicí člověka, jenž cítí slabiny druhého na sto honů, ho teď popostrčí. Proto se usmívá, protože se vidí padat a ví, že se s tím nedá nic dělat. Nejsou tu ruce, které by ho zachytily, a kdyby tu byly, odehnal by je od sebe.

„Nevyhrožuj,“ řekne a z nevysvětlitelných důvodů si vzpomene na beraní roh. Michette troubí na beraní roh. Jenže on není Bůh, vzbudila toho nepravého.

„Jestli nepřijedeš, budeš litovat.“

„Když přijedu, tak taky.“

„Který lítosti dáš přednost? Která je ti příjemnější?“

„Příjemnější?“ pronese Kadoke pomalu. „Lítost není příjemná, ale dám ti poslední příležitost. Zavolej ošetřujícímu lékaři. Ten zavolá na krizové centrum. Za necelou hodinu jsme u tebe. Dodržíme pravidla. To bude lepší. Věř mi. Je to lepší pro všechny.“

Pokouší se do hlasu vnést přesvědčivost nějaké autority v uniformě či v civilu. Starosty, policisty, psychiatra. Ale právě proto,

že se o to pokouší, tak se to nepovede. Kdo se snaží vyzařovat autoritu, ten žádnou nemá.

„Až zavěším, nikomu volat nebudu, a ty to víš,“ prohlásí Michette.

Takhle člověk dostane šachmat, nebo spíš takhle si dá šachmat. Vrtulník je zase zpátky. Kadoke se třese, tělo má prochladlé a provlhlé.

Šlukne si, zakašle. Už se rozhodl, nejspíš se rozhodl, už když jí dával své číslo. Jako když se člověk potácí na střeše a pak se diví, že spadl. Jestlipak jsou sebevrazi ve chvíli, kdy si uvědomí, že se to povede, překvapení? Nebo překvapení přebije nevíra? Jako při narkóze před operací. Nejdřív vytane myšlenka: narkóza nebude působit. Pak člověk cítí, jak pomalu ztrácí vědomí, nevíra zmizí, látka otcivídně působí, a pak už nic, vůbec nic. Probuzení na jiném místě, tušená bolest, únava, to je všechno, matná vzpomínka na chvíle před narkózou, operační stůl, žoviální chirurg.

„Kde bydlíš, dej mi laskavě ještě jednou svou adresu.“

Uvede mu adresu, on si ji запиše do notýsku.

„Jsem tam do půl hodiny,“ řekne a opět se neubrání úsměvu. Sobě navzdory, chladu navzdory, kvůli ilegálnímu charakteru téhle akce. Vydává se do zóny, kam by se vydávat neměl. Je jako věřící, jenž odpadl od víry a již se nedokáže držet osvědčených rituálů. Musí vymyslet jiné rituály, pokud se chce pokusit získat víru zpět. „Ale jestli mi zavolají z krizového centra, jestli bude nějaký naléhavý případ, přijedu později. Mám noční.“

„Já jsem naléhavý případ,“ odvětví Michette. „Já jsem tvůj naléhavý případ, Kadoke.“

Kadoke přeruší spojení, strčí klíče do zámku matčina domu, dozívají v něm poslední Michettina slova. Nemá pravdu, naléhavé případy nejsou ničím.

Kadoke vyjde do patra. V matčině ložnici se svítí. Opatrně otevře dveře. Matka někdy spí s rozsvíceným světlem, teď ale sedí na posteli, oči dokořán. O spánku nemůže být ani řeč, o spánku možná nebyla řeč celou noc.

„Konečně jsi zase tady,“ poznamená.

Jde k ní, levou rukou ji pohladí po čele.

„Jé, ty máš ale studenou ruku,“ vyjekne. „Takovýma studenými rukama na mě nesahej.“

Políbí ji.

„I puslu máš studenou,“ řekne. „Kdes byl?“

„Na policii.“

„To tam nemají topení?“

„Chvilku jsem seděl venku. A musím zase jet, máme další naléhavý případ. Teď už musíš vážně spát, miláčku. Jak máš být zdravá, když nespíš? Jak máš zůstat se mnou, když celé noci probdíš?“

„Jak mám spát, když nejsi doma?“ odpoví matka skoro stejným tónem, ale o něco rozhořčenějším hlasem. „Jak mám spát, když vím, že chodíš venku v zimě moc nalahko a setkáváš se se všelijakými sebevrahy, co si tě ani nezaslouží? Nech ty sebevrahy být. Nech je na pokoji. Kdo si myslíš, že jsi, aby ses stavěl mezi ně a smrt?“

Matka ho vzala za ruku a drží ji. I když nemá ráda studené ruce, pro něj udělá výjimku.

„Mami, já jsem psychiatr,“ řekne a sedne si na okraj postele. „Když se mě ptáš, kdo si myslím, že jsem, odpovídám, že jsem psychiatr. A v téhle funkci se vskutku domnívám, že mám stát mezi smrtí a pacienty. Stal jsem se psychiatrem taky proto, že jste to chtěli, protože jste mi pořád říkali: ‚Ty jsi náš malý psychiatr.‘ Udělal jsem, co jste po mně chtěli, samozřejmě s láskou.“

„Dětský psychiatr,“ opraví ho matka a stiskne ho ještě pevněji. „To jsme doufali. Že budeš jezdit po světě a inovovat dětskou psychiatrii, že budeš léčit děti, to jsme s tatínkem doufali. Ale specializace, kterou sis nakonec vybral, pro nás byla hlubokým zklamáním. Tatínek se s tím dlouho potýkal.“

Stále ho drží za ruku. Je úplně probuzená, oči má jasné, jasnější než přes den.

„Odpust’ mi,“ prosí. „Odpust’ mi, že jsem se nestal dětským psychiatrem. Ale s dětmi, pubertáky hodně pracuju. Patnáct

až dvacet procent naléhavých případů, ke kterým jezdím, lze nazvat dětmi. Snad to tím trochu napravím. Teď musím jet. Ještě někdo na mě čeká. Není to dítě, to ne, už ne. Ale je to naléhavý případ.“

Dál ho drží za ruku.

„Nejezdí,“ řekne. „Dělám si starosti, když jezdíš v noci pryč. Vidím, že ti to nedělá dobře. Můžeš si přece zažádat, abys už nemusel na noční.“

„To je možné. Až budou dělat rozpis na příští kvartál, můžu si zažádat, abych neměl noční. Ale donedávna, dokud jsem tu ještě nebydlel, ti to nevadilo. Ani jsi nevěděla, že mám noční. A já mám noční rád, cítím se v nich jako doma. Ta nejistota, ta intenzita, noční mi dává pocit, že opravdu žiju. Svítání na jaře a na podzim... to je pak úplně jiné. Když vyjde slunce, člověk ví jedno: teď už žádné naléhavé případy nebudou. Ne tuhle noc. Tuhle noc jsme to zase zvládli. Ale v létě východ slunce nic neznamená. Někdy už je úplně světlo, a přesto dostaneme ještě dva naléhavé případy.“

Normálně nebývá tak upřímný. Teď, když už tu bydlí, může si trochu té upřímnosti dovolit. Pokud to matka snese, tu jeho upřímnost, jeho zranitelnost, jak se staví k noční službě, jak se v ní ztrácí.

Matka mu pomalu pouští ruku, jako by jí ubývaly síly, jako by se to dělo proti její vůli.

„Musím jet,“ řekne znovu. „Čeká na mě pacient. A ty musíš spát. Dám ti ještě trochu valeriánských kapek.“

Do sklenice německé minerálky nakape patnáct kapek. Kadoke jí chce podat sklenici do postele, ale ona nechce.

Matka vstane z postele, rychleji, než si myslel. Obuje si boty, které má u postele, a jde si sednout ke stolu, jenž nikdy nesloužil jako psací, tam pomalu a soustředěně vypije minerálku s valeriánskými kapkami. „Už zase jedeš,“ praví, aniž k němu obrátí obličej. „Moc nalahko. Ještě ke všemu. Nastydneš se. Za chvíli všechny nakazíš. Lidi pak neumřou na sebevraždu, ale na tvé bacily.“

Když je sklenice dopitá, dovede matku zpátky do postele. Zuje jí boty, pohladí holeně, políbí nohy. Co jiného má dělat? Když si lehne, přikryje ji. Pyžamo, co má na sobě, je nejméně dvacet let staré. Barvy, modrá a oranžová, jsou seprané, ale pyžamo je stále funkční, tedy: hřeje ji.

„Přihlas se konečně na nějaký bojový sport, chlapče,“ připomene mu. „Jinak tě každý přepere.“

„Já jedu,“ odpoví.

Tohle není chvíle na hovory o bojových sportech, chvíle odmlouvat matce se tak jako tak naskytne zřídkakdy. Už jako dítěti mu šlo lépe lhaní než odmlouvání. Musel své rodiče šetřit. Později začal šetřit absolventky. Jen jako psychiatr mluví pravdu, a to jí často taky příkrášluje. Zamlčuje věci, aby předem neohrozil léčbu.

„Vrátím se co nejdřív. Mám ti zhasnout?“

„Já si zhasnu sama,“ odvětí matka.

Kadoke se zastaví ve dveřích, dokud matka nezhasne stojací lampu.

Pak opustí dům. V autě si ještě vykouří cigaretu a pro jistotu si najde Michettinu adresu v notýsku, i když si ji zapamatoval. Taková lehká neuroza, malé zaklínadlo, hledání jistoty, než se navštíví naléhavý případ.

Otevře mu, tentokrát má na sobě šedé tričko s obrázkem. Co má představovat, to není Kadokemu jasné, a černé džíny. Jen nehty má jasně rudé. Vypadají, jako by si je nalakovala před několika hodinami. Nejprve manikúru, pak sebevraždu. Nebo se připravovala na odchod do léčebny a myslela si: nejdřív si udělám nehty.

„Kadoke,“ podotkne Michette. „Divný jméno. Odkud je?“

„Odněkud,“ odvětí psychiatr. „Nemám jít dál, abychom se podívali, jak vyřešit tuhle pro nás pro oba dost nepřijemnou situaci?“

„Není ti zima?“ zeptá se. Ukáže na jeho sáčko.

„Do 1. listopadu nenosím kabát, potom už ano, když si to počásí vynutí.“ Jde za ní do obýváku. Michette si sedne na zem. Vedle ní stojí sklenice na vodu.

Zaujme místo na gauči, kde předtím seděl s Dekhou. Myslí na ni, na krabičku s lícidly, kterou si vytáhla z kabelky, než odjeli na policejní stanici. Na její zmatek. Na noční si zvykne, ale bylo třeba, aby zažila tohle zmatení. Tak to má být: nejdřív zmatek, pak přijetí.

„Dáš si něco k pití?“ otáže se Michette.

Kadoke zavrtí hlavou.

„Mám savo,“ nabídně mu. Zní to svůdně. Vyslovuje to slovo, jako někdo jiný hovoří o vzácném šampaňském. „Mám v sobě už půl skleničky, dvakrát jsem se poblila, ale zbytek chci vypít s tebou, Kadoke.“

Výsloví jeho jméno, jako by na něm bylo něco ironického, něco, co ji může náramně rozesmát, ale vzhledem k okolnostem dává zatím přednost savu před bujarým smíchem. Později se bude zase chechtat, teď ne.

Zdá se mu, že savo cítí.

„Mám taky čistící prostředek,“ pokračuje. „Včera v noci jsem pila čistící prostředek, ale dneska jsem si potřebovala dát něco silnějšího. Nedáš si trochu čistícího prostředku, doktore?“

Polámané květiny tu stále ještě stojí. Kadoke si prohlíží byt jako minule, když tady byl. Na evaluaci toho člověk moc vědět nepotřebuje, ale někdy kulisy obsahují klíčové informace.

„Zavolala jsi mi,“ řekne, „protože se chceš dát hospitalizovat.“

„Volala jsem ti, protože už nechci žít.“

Pozdvíhne sklenici, lokne si, s grimasou polkne. Mladá žena dělá dávicí pohyby, přitom se na něj dívá, jako by chtěla říct: kvůli tomuhle jsi přijel, kvůli tomuhle představení jsi obětoval svůj noční klid, doktore Kadoke.

„Kdybys vážně nechtěla žít, tak bys mě nepotřebovala. Zavolala jsi mi, protože ses bála, že si něco uděláš, a tvoje žádost o pomoc se dá shrnout následovně: chceš, abych zabránil tomu, že si něco uděláš.“

Vsedě na zemi, se sklenicí v ruce, vrtí Michette hlavou. „Bála jsem se, že se na mě budou zlobit,“ řekne, „naši, pár kamarádů, ne že bych měla hodné kamarádů. Slíbila jsem, že to neudělám, ale cejtím, že svůj slib nebudu moct dodržet. Zlákala tě někdy smrt, doktore? Všiml sis někdy, jak je smrt lákavá? Jak se člověk dokáže vzrušit při myšlence, že umře? Zažils to někdy?“

Upřené na něj hledí, jako by ho chtěla zhypnotizovat.

Možná má matka pravdu. Možná by se neměl stavět mezi hrob a potencionálního sebevraha. Taková domýšlivost. „Kdo si myslíš, že jsi?“ ptala se ho matka. Odpověď na tu otázku mu připadá čím dál tím bolestnější.

„Neřekl bych, že smrt je mým nepřitelem,“ pronese navzdory tomu klidně, „ale dobrovolné smrti je lepší předcházet, a to taky dělám. Protože věřím, protože věříme, že taková smrt je zbytečná, že zoufalství, hluboké zoufalství, o němž nedokážu hovořit, nenamlouvám si, že o něm můžu něco říct...“

Na chvíli přestane, snaží se srovnat si myšlenky. „Vím jen, že to zoufalství lze zmírnit, ve většině případů. Moje práce je předcházet dobrovolné smrti, aby se po chvíli léčení objevila jiná východiska. Lepší východiska, skutečná východiska. Takže ne, smrt mě nikdy nelákala. Nevím, jak by mě měla lákat, nevím proč. Vím jen, že existují lidé, kteří mají pocit, že je láká, a vím, že pomáhá, když se snažím představit, čím je láká. Ale pokud chceš znát můj profesionální názor: nepotřebuju si nic představit, abych předešel tomu, čemu předejít mám. Musím to nejučinněji zasáhnout.“

Může tu sedět, může s ní mluvit, pouze když se vystříhá jakékoli ironie, když ji bude brát vážně, když bude bez výhrad brát vážně svůj obor, jako by právě začal, jako by jeho víra v psychiatrii byla neposkrvněná.

„Včera v noci jsem pila univerzální čistič ajax, ten není tak silnej, doktore, člověk se po něm taky poblije a dostane z něho průjem, musí ho ale vypít víc. Nedáš si pro začátek skleničku univerzálního čističe? Přece se se mnou napiješ, když už tu seš?“

Dělá si z něj legraci. Výsměch je patrný, ale on nebude ztrácet ze zřetele její trpící jádro. Ať už k vám přistupuje pacient se sebevětší agresí, odporem či svůdnými taktikami, nesmíte ztrácet ze zřetele jádro. Není třeba respekt, stačí si připomenout, že tam to jádro je, že ten, kdo sedí proti vám a manipuluje vámi, je víc než to, či lépe řečeno: je něčím jiným než manipulátorem.

Promne si ruce. Matka má pravdu, má je na dotek studené.

„Volala jsi mi,“ řekne, „protože se objevila další krize. Otázkou je, jak ji vyřešíme. Z léčebny tě nedávno propustili, protože se lékař domníval, že se to tam s tebou jen zhoršuje. Nevím, jestli má smysl tě léčit interně. Vlastně si myslím, že už jsi tak trochu neléčitelná, že pro tebe psychiatrie už nic moc udělat nemůže. A když se tak na tebe koukám, tak si nemyslím, že bys chtěla, abychom pro tebe něco dělali. Podle mě to zvládneš sama. Mě nepotřebuješ. Moje přítomnost to jen zhoršuje, láká tě, aby sis dál ubližovala.“

Zase si mne ruce. Chvilí doufá, že mu teď zavolají. Že dostane naléhavý případ, oficiální naléhavý případ, a bude mít omluvu, proč odsud odejít. Ale nikdo mu nevolá.

„Doktore,“ ozve se Michette se sklenicí v ruce. Člověk si ji skoro mohl představit v houpacím křesle s viržinkem v nějaký krásný jarní večer. Všechno bolestivé je pryč. Utrpení je fáma, utrpení je pro ostatní, pro černochoy, Araby, židy.

„Takže tebe smrt nikdy nelákala? Nikdy tě nevolala? Nikdy ti nezpívala?“

„Nezpívala? Ne, a ty si nenamlouvej, že tě volá, nic o smrti nevíš. Smrt není řešení, není to lék. A já opakuju, že si to uvědomuješ, jinak bys mi nevolala. Nezavolala jsi mi, protože chceš umřít, zavolalas, protože umřít nechceš. Z toho vycházím. Otázkou je, jak ti v tom mám pomoci, a já opatrně zkusil formulovat odpověď na tuhle otázku.“

Opět si lokne, jen malý doušek. Přesto se rituál opakuje. Gri-masa, dávení. Kadoke si říká, jak přišla na to, že smrt zpívá. Že by ji vážně slyšela? Jako Nelleke hlasy? Zpívající smrt. Pokud si

udělal představu o umírání on, zpěv se v ní nevykytoval. Šeptající smrt, tu dokáže akceptovat. Křičící smrt taktéž. Připadá mu také velmi pravděpodobné, že smrt na sobě bude mít uniformu.

„Můžu použít toaletu?“ zeptá se Kadoke.

„Je na chodbě,“ řekne mu. „Ty víš kudy.“

Jde na záchod a hlavou se opře o zed. Toaleta je hezky čistá, Michette čekala návštěvu. Možná čeká návštěvu každý večer. Každý večer znovu, ale nikdy nikdo nepřichází, proto mu zavolala. Proto měl přijet, místo návštěvy.

Jestliže Michette nemá kamarády, chce mít alespoň diváky. Vedle mísy spatří dvě lahve sava. Ano, matka má pravdu, musí se přestat cpát mezi pacienty a smrt, musí s tím přestat, než bude pozdě. Kdo je on, aby to dělal? Proč je zrovna on zvolený, aby se stal propagátorem života? Nepravděpodobným propagátorem, existující lepší kandidáti. Jestlipak není to, co dříve považoval za vyvolení, obyčejným prokletím?

Zatímco tam stojí opřený hlavou o zed, aniž se mu chce močit, aniž by něco dělal, uvědomuje si, že samota, kterou teď cítí, je druhem smrti. To, co v něm osamělo, ve skutečnosti odumřelo, umrzlo jako prsty u nohou, které už žádné slunce k životu neprobudí. Už nemůže jednat proti vůli sebevrahů, začínají vítězit. To je jeho jediný závěr. Napadne ho, že všechno je jen maskovaná samota, a že v tom spočívá dokonce i jeho kontakt s pacienty, jeho nasazení na nočních: je to maskování něčeho, co je nakonec nesnesitelné.

Kadoke se vrátí do obývacího pokoje, a když se posadí na gauč, řekne: „Kdybych věřil, že ti hospitalizace pomůže, udělal bych všechno proto, aby tě hospitalizovali, jenže já tomu nevěřím. Podle mě to zvládneš sama. Myslím, že to tu jenom zhoršujeme. Já zase půjdu.“

„Doktore,“ řekne a vstane. Hledí na něho svýma velkýma očima. „Člověk nemůže přece žít jenom proto, že rodičům slíbil, že si nic neudělá. Je mi skoro třicet. To mám žít, protože jsem jim to slíbila? Kvůli tomu mám pokračovat? To přece není život.“

Nakloní se dopředu. Vzpomene si na Nelleke, na rozhovory s jejím otcem. Ne, nebyly to rozhovory, nýbrž monology, dva monology, jeden jeho, psychiatrův, druhý otcův.

„Neexistují dobré a špatné důvody, proč žít,“ praví potichu a přitom se dívá do země. „Každý důvod, který působí jako platný, je platný. Já tu nejsem od hledání smyslu života; jsem tu kvůli prevenci sebevražd, to je něco-jiného. Pro smysl života si musíš zajít k jiné přepážce.“

„Ty si myslíš, že jsem ti volala proto, že jsem měla potřebu hledat smysl života? Já nechci umřít proto, že mě smysl života nechal ve štychu, protože moje existence přestala být smysluplná a možná taková ani nikdy nebyla. Nemí to smysl, ani ne-mysl, co mě bolí. Co ty to seš za psychiatra?“

Stojí tam se sklenicí v ruce, a jemu dochází, že se zná už jen s matkou, kolegy zdravotníky a potencionálními sebevrahy a jedním či dvěma kamarády, z nichž se pomalu, ale jistě stávají známí. Musí existovat nějaký jiný svět, svět, v němž lidé necho-dí v noci po domě se sklenicí sava, ale to bude nejspíš falešný svět, svět, v nějž už nemůže věřit, v němž už by se necítil ve své kůži. Pokud ten svět existuje, nebylo by správné tam odejít. Ne pro něj. Už to není Kadokeho svět a možná ani nikdy nebyl.

„Jestli tě smrt nikdy nelákala,“ pokračuje Michette, „jestliže tě z nějakýho pro mě nevysvětlitelnýho důvodu nechala na po-koji, tak tě možná zlákám já.“

Lokne si, přistoupí k jednomu truhlíku a zvrací.

Kadoke vidí, že z ní vycházejí především hleny. Ví, že chce, aby jí tu sklenici vzal, jenže on to neudělá právě proto, že ona to chce. „To nedovolíme,“ řekl téhož večera Nelleke, a bylo to správné říct jí to, ale Michette tohle neřekne. Už jí to říkali moc-krát, už to neúčinkuje, pokud to vůbec někdy účinkovalo. Mi-chette řekne: „My to dovolíme, Michette. Jestli chceš, udělej to.“

Jako psychiatr člověk občas hraje poker, hlavně jako psy-chiatr.

Stále je předkloněná nad truhlíkem. Hleny má kolem úst a provokuje ho, jak se na něj kouká téma svýma velkýma očima.

Ještě nikdy v člověku neviděl tolik potlačovaného hněvu jako v Michette.

„Můžeš si přestat ubližovat,“ řekne téměř neslyšně. „Můžeš žít bez sava. K tomu mě nepotřebuješ.“

Mladá žena se zvedne od truhlíku, hřbetem ruky si otře hleny z úst.

„Svedu tě, doktore,“ prohlásí. „Když tě svedu já, je to, jako by tě svedla sama smrt. Abys věděl, jaký to je.“

Začne se svlékat. Nejdřív černé džiny, pak tričko. Šedé kalhot-ky, skoro stejné barvy jako triko, s malinkou červenou mašlič-kou. Objeví se jizvy. Kadoke vidí zase tetování nad kotníkem a napadne ho, že si ho tam nechala udělat, aby zakryla jizvy. Znovu si říká, co má to tetování představovat.

Pak se rozhodne, že se bude koncentrovat na tu červenou mašličku.

V bradavkách má piercing.

Jizvy jsou všude. Ať se snaží soustředit na červenou mašličku na kalhotkách sebevíc, jizvy jeho pozornosti neumiknou. Má je na pažích a na stehnech, na prsou, ramenou, kotnících.

Není krásná, ne v konvenčním slova smyslu, ale je ohromu-jící. Zničená a zničující, tak by ji rád popsal. S velkýma očima, výrazným obočím, které její oči ještě zdůrazňuje.

Nedopitá sklenice sava stojí vedle truhlíku.

Možná je také erotizující, takovým zvláštním způsobem, tak jako může být erotizující smrt, což nikdy předtím takhle ne-vnímal, ani o tom takhle nepřemýšlel, ale patrně mínila tohle, když říkala, že jí smrt zpívá. Ukolébavku, erotickou ukolébavku. Zpívala si ji sama, snažila sama sebe ukolébat.

„Doktore, ty seš sto šestej chlap, se kterým půjdu do postele.“

„Já s tebou do postele nejdu,“ prohlásí Kadoke a myslí na matku. Říká si, jestli už se jí konečně podařilo usnout. Co by tomu říkala, kdyby ho tady takhle viděla?

Kadoke není pro druhé jen voláním o pomoc, je pro ně také zklamáním. Samozřejmě to souvisí s těmi druhými. Vzpomene si, jak mu Nellečin otec bušil do auta, chtěl jenom vědět, kdy se

mu dcera vrátí domů. To není nepochopitelná otázka, a přesto mu Kadoke nemohl říct nic víc než: „Hrajeme s vaší dcerou poker. Jsme zkušeni hráči, ale nemáme odpovědi, diagnóza je často hazard a totéž platí i pro léčbu, už jenom proto jsou všechny předpovědi věštěním z lógru.“

„Proč ne?“ ptá se Michette.

Zní zaujatě, dokonce trochu překvapeně. Chce vážně vědět, proč s ní Kadoke nechce jít do postele. S tím nepočítala. Se smrtí ano, s jeho profesionálním odmítnutím ne. „Nějšem žádná osudová žena,“ praví tónem, jako by vypočítávala fakta, „ale dokážu být svůdná. Na vztahy já nějšem stavěná, ale jednou dvakrát do postele chce každěj. Někdy i častěj.“

Vysvětluje mu, kdo je, kým chce dnes v noci pro něj být. Myslí si, že ho tenhle převlek zaujme – mezi sebedestrukci si dělá reklamu sama na sebe. Mezi smrtí a Michette nestojí psychiatri; nýbrž pozornost druhých, jakákoli. Nic nevytváří větší závislost než toužebná pozornost druhého člověka. Je instrumentální, jak se na psychiatra sluší a jako je i pacient v jistém smyslu pro lékaře. Má formulovat odpovědi na žádosti o pomoc, i když ta žádost není úplně dobrovolná. Smrt je porážka, ale na to si lze zvyknout, ačkoli některá smrt je větší porážkou než jiná.

Kadoke si přejede jazykem po rtu. Rty má nepřijemně suché. Cítí savo, vidí sklenici, pomřelé rostliny, stále ještě nepomřelou ženu. Tady není žádná východisko, nanejvýš tak celkový výprodej, likvidace zásob.

„Žádáš o pomoc,“ praví potichu a doufá, že Michette neslyší, s jakým odporem vyslovuje slovo „pomoc“. „Proto jsi mi volala. Sex není součástí odpovědi na žádost o pomoc. Je to neprofesionální, a já jsem profesionál, každopádně se snažím být. Tvoji žádost o pomoc jsem bral vážně. Jinak to neumím. A teď jdu domů.“

Michette se obrátí, sklání se, a stáhne si své fakticky nevzhledné kalhotky, ale on se jí nedívá na zadek, dívá se na polámané rostliny. Noční je fáze, řekl Dekce, nebo něco v tom smyslu, jenže ona to není fáze, je to život. Mimo noční nic

neexistuje. Je tu matka, ale ta vlastně taky žije v permanentním stavu noční služby.

Michette prostrčí hlavu mezi nohama. Kadoke vidí chlupy, které má zezadu na stehnech. Připomínají mu kožěšinku. Odvrátí pohled. Ne proto, že se stydí, nebo že mu je její nahota nepřijemná, ale protože považuje za profesionální odvrátit pohled, je to jediná správná věc, kterou teď může udělat.

„Doktore,“ houkne s hlavou mezi nohama. „Mám sešit, kam jsem si měla psát otázky, otázky sama sobě. To mě naučili na terapii. Jenže já si do něj nezapisovala otázky, zapsala jsem si tam jména chlapů, se kterejma jsem se vyspala. Každýmu jsem dala číslo. Pak mám druhej sešit, v něm jsou jména ženskejch, se kterejma jsem se vyspala, ty jsem nečíslovala. Ty seš sto šestka, doktore. Líbí se ti to číslo? Nebo bys byl radši sto sedmička?“

Kadoke si hřbetem ruky přejíždí po bradě. Dívá se na oblečení na zemi, ubohou hromádku. „Já nevěřím na mystická čísla. A teď půjdu, bude lepší, když si mé číslo vymažeš z telefonu.“ „To kvůli tomu ses stal psychiatrem? Abyš mě tu nechal samotnou? Abyš mě tu nechal umřít? To mám umřít kvůli tomu, že ty se bojíš?“

Teď se na ni podívá. Dívá se na hlavu prostrčenou mezi nohama, na obrácenou hlavu. Na její hroznivé oči, veliké, prosebné, smrtelné a přesto ironické.

„Už jsem ti řekl svůj odborný názor, Michette. Jsi neléčitelná. Opravdu jsem tu jako zástupce psychiatrie. Možná ubohý zástupce, ale nikdo jiný zrovna po ruce není. Ještě nikdy jsem to s nikým nevzdal, ale s tebou to vzdávám, protože si myslím, že je to to nejlepší, co pro tebe můžu udělat.“

Konečně vstane, sebral sílu, a i ona se napřímí. Obrátí se, bleskurychle. Teď jsou jí zase vidět jizvy. Kůže se navzdory jizvám zdá kupodivu nepoškozená, jako by to tak mělo být, jako by je měla od narození. Kůže pláza, a přesto měkká, tušení měkkosti.

„Jak můžeš vědět, co je to láska, když tě nikdy nelákala smrt?“ ptá se Michette.

„Já nikdy netvrdil, že vím, co je to láska.“

Jde dozadu do pokoje, vrátí se se zápisníkem. Listuje v něm. „Koukej, tady seš. Sto šestka. Už jsem k ní připsala tvé jméno.“

Letmo nahlédne do sešitku. Vidí v něm zapsané své jméno a téměř doslovně si vybaví Nellečin dopis na rozloučenou.

„Nenecháš mě tu samotnou,“ prohlásí Michette, „jinak bys ke mně nejezdil uprostřed noci.“

Psychiatr zírá na sešitek a uvědomuje si, že má úplně stejný, že si zapisuje poznámky do navlas stejného sešitku.

Zapne si sáčko, spíš aby něco dělal, než že by si ho skutečně musel zapínat.

Ona přistoupí blíž. Čím víc se blíží, tím méně iluzí si může Kadoke dělat o jizvách, a přesto nejsou odpudivé, jakýmsi zvláštním způsobem ji zlidšťují, zlidšťují smrt. Je vskutku lákavá. V nedokonalosti se skrývá dokonalost.

Domyšlivost, to je to slovo. Nemůže se označit za nic jiného než za domyšlivého, domyšlivého propagátora života, jakousi Lotte, ale jinou.

„Vaše matka stárne,“ slyšel jednou Lotte, když mu ještě vykala, a dneska řekl on: „Ty jsi neléčitelná.“ Nejspíš to znamená totéž.

„Na terapii chtěli, abych si kladla otázky. Nic víc. Všechny otázky jsem si zodpověděla. Všechny otázky, který mi terapeuti a psychiatři položili, si můžu položit sama, a taky jsem si je položila. Já mám otázky na ostatní lidi. Máš otázky sám na sebe, doktore?“

„Každý má otázky a většinou jsou to otázky, na které si má odpovědět sám. Na co by ses chtěla zeptat ostatních?“

„Proč nechteš umřít.“

„Obávám se, že jejich odpověď by tě ve většině případů neuspokojila.“

A když to říká, uvědomí si, že Michette má pravdu. Že se odsud nedostane, že ji nemůže nechat samotnou, aniž se bude muset ptát sám sebe, kým je, čemu ještě věří, proč žije kromě

toho, aby držel při životě matku. Jestli nechá dneska v noci tuhle ženu samotnou, co je Kadoke potom za propagátora života? Propagátor, jenž pohořel.

Její krize se stala jeho krizí.

„Ještě jednou bych rád použil tvoji toaletu,“ řekne.

Nečeká na odpověď a jde na záchod. Sklopí poklop, sedne si na něj, ze země sebere savo, čte si etiketu a tiše mumlá: „Pomoz nám. Prosim tě, pomoz nám.“

Stále není věřící, ale rituál může pomoci. Teď Kadoke ví, jak se cítí hráč v kasinu, který všechno vsadil. Ne v rauši, opilý chamtivostí nebo roztržesný strachy, ne, s jakousi veselou melancholií. Nedělá to poprvé. Hráč už strach překonal. Dokonce ani vlastní strach neumí brát vážně, proto vsadil vše. Volání svobody a pud sebezáchovy pro něj už nejsou sluchitelné.

Michette klepe na dveře. „Jsi v pořádku, doktore?“ volá. „Nalila jsem ti skleničku ajaxu, ale můžeš pít klidně i z flásky.“

Kadoke neodpovídá, slyší, jak si zpívá v nějakém smyšleném jazyce. Vzpomene si na písničky, které si občas zpívá matka, a zatímco poslouchá, co tam Michette předvádí, přijme rozhodnutí, které se přiči veškerým protokolům, ale když je krize dost velká, protokoly jsou k ničemu. Je třeba improvizovat, opustit vyšlapanou cestu.

Kadoke otevře dveře. Michette před ním stojí se sklenicí v ruce. Ze všech sil se snaží být dokonalou hostitelkou, i když na oslavu přišel jen jeden jediný host a z nápojů nemá v nabídce nic jiného než čistící prostředky.

„Oblékni se,“ přikáže jí. „Jedeme.“

„Jedeme do léčebny?“ ptá se.

„Ne, tam už nemáš co pohledávat.“

„Kam teda jedeme?“

Znervózněla, mrká očima. Michette usrkne z čistícího prostředku určeného pro něj.

„Jedeme k mé matce,“ prohlásí Kadoke. „Můžeš tam strávit noc. Tohle stačilo.“

„A co tam budu dělat?“ ptá se.

Co tam bude dělat? „Spát,“ pronese úsečně.

„A pak?“

Dívá se na něj, dětsky, a přesto ne zcela přesvědčená, že to myslí vážně. Jako by si dělal legraci, jako by za ní přijel uprostřed noci, aby jí tu dělal šaška.

„Pak,“ řekne Kadoke, „ti vytyčíme alternativní léčebný plán. Matka potřebuje pečovatelku, zaměstnám tě jako pečovatelku o seniory.“

Než se nadál, bylo to venku, ale jakmile to vyslovil, myslí si, že je to výtečná alternativní terapie. Kolega by mu možná řekl, že se úplně pomátl, ale Kadoke se už dlouho necítil tak pružný a zdravý jako teď.

Michette vrtí hlavou. „Ale já nejsem žádná pečovatelka, jsem fotografka. Mám práci. Funguju. Teda většinou. Jen v noci, když mám spát, na mě padne temnota, život se mi scvrkne na černou hromádku, na neplodnou půdu, na který už nikdy nic neporoste.“

Kadoke přikyvuje, ta sebereflexe ho nepřekvapuje. Pacientka je verbálně na výši, toho už si stačil všimnout. Vhled do nemoci jí jistě nechybí. „Kolik hodin denně spíš?“

„Já nespím. Maximálně hodinu, dvě za noc. Přicházej v noci, myšlenky, mrtví, smrt v různých podobách.“

„Pokusím se s tím spaním něco udělat. To je to jediné, co je teď skutečně důležité, abys zase začala spát.“

„Ale, doktore,“ řekne a pohlédne na něj svýma velkýma očima, „já ti říkala, že mě můžeš šukat, neříkala jsem, že ti budu pečovat o mámu. Nejsem žádná pečovatelka.“

Možná je jeho návrhem upřímně zmatená, možná to hraje. Pacienti s hraniční poruchou vědí, jak vzbudit pozornost druhých, především ti inteligentní. Kadokeho pohled se zastaví na velké jizvě na její levé paži.

„Nezáleží na tom, co jsi nebo nejsi, považuj to za alternativní léčebný plán. Jak už jsem říkal, ještě jednou něco zkusíme, mimo oficiální psychiatrii.“

Kadoke ví, že tímhle návrhem dává všanc vše, co vybudoval, pokud to už neudělal tím, že tu vůbec je. Je připravený všechno zničit. A kvůli čemu? Jako by jeho život nebyl ničím jiným než předehranou tohoto chybného kroku. Jako by žil jenom proto, aby se dopustil tohoto druhého, skutečného chybného kroku. Strát se člověkem znamená dělat chybné kroky, nechat za sebou vše profesionální.

Vlastně čekal, navzdory svému profesionálnímu odhadu, možná tedy doufal, že se bude zpěčovat, že mu řekne: „Ne, dětky. Pečovat o seniory? Ne, tak to radši zůstanu tady se svým savem.“ Jenže ona jde do obýváku, posbírání si oblečení a oblekne se, jako se předtím svlékla. Bezostyšně a rychle, jako by byla u doktora – a to taky svým způsobem samozřejmě je. Nešukalo se, ale vyšetření má za sebou.

„Já o pečování o starý lidi nic nevím,“ říká znovu, zatímco si zapíná džíny.

„To nevaď,“ ujistí ji Kadoke. „Děvčata, co u matky pracovala předtím, o tom taky nic nevěděla, naučila se to všechno za pochodu.“

Je-li on její záchranou, pak je ona tou jeho.

„Co sis to před chvílí zpívala? Když jsem byl na záchodě?“ ptá se jí.

„Písničku. Když jsem chodila na základku, měla jsem svůj vlastní jazyk a občas si v něm ještě zpívám.“

Psychiatr přikývne, čeká, až si obuje boty, a čím víc o svém plánu přemýšlí, tím víc dochází k závěru, že má šanci na úspěch. Matčin dům se stane malou soukromou klinikou. Možná se jí ani stávat nemusí, možná jí už dávno je.

Obuje si kozačky. „Mám si vzít něco s sebou?“ zeptá se.

„Co myslíš, že budeš potřebovat, co by sis vzala s sebou do léčebny.“

Zase zajde dozadu do místnosti a Kadoke vidí, jak si cpe nějaké věci do tašky. Hygienické potřeby, jak by to s kolegy nazval. „Vezměte si s sebou hygienické potřeby,“ říkají, když není dál co říct.

Sedí na zemi a natahuje si kozačky. „Přes den mám často jinou práci,“ mumlá. „Doufám, že to půjde zkombinovat.“

„To půjde,“ ujistí ji Kadoke. „Matka špatně spí, stejně jako ty. To máte pro začátek společné.“

„Proč špatně spí? Chce taky umřít?“

„Ne,“ odvětví Kadoke. Vypadá to spíš, že mluví sám k sobě než k naléhavému případu. Odstup šel stranou, to totiž k alternativní léčbě, kterou zvolil, patří. „Nechtěla a stále nechce umřít. Chce žít, ale bojí se, abych já neumřel. Když tam nejsem, špatně spí.“

Kozačky jsou obuté. V malé černé tašce má hygienické potřeby. Kadoke se dívá na naléhavý případ a nepochoybje, po pochybnostech není ani stopy, stejně jako nikdy nepochoyboval, když měl evaluaci za sebou, když přijal nějaké rozhodnutí. Ovšem uvědomuje si, že odtedka bude muset vést dvojitý život. Ne jako milenec nebo manžel, nýbrž jako psychiatr. Bude pracovat na oficiální psychiatrii a na neoficiální, soukromé klinice, kterou se stane matčin dům a která kráčí mimo veškeré vyslané cesty zdravotnictví.

Jdou k autu.

„Kouříš?“ zeptá se jí.

„Někdy, ale když piju čistící prostředky tak ne, to mi pak nechutná.“

„Sedni si.“ Otevře jí dveře a opřený o auto sám v rychlosti vykouří cigaretu. Pak se podívá na telefon. Nikdo mu nevolal. Žádné zprávy. Noc se pomalu chýlí ke konci. Ještě chvíli a přezve to denní služba, s naléhavými případy je pro dnešek šlus.

Kadoke si sedne za volant.

„Proč mě vlastně bereš s sebou?“ ptá se ho. „Jsem jiná než ostatní?“

Kadoke svírá volant, dívá se na ruce. „Jiná,“ uvažuje. „Jiná. Jsi jeden z mnoha naléhavých případů. Jsi číslo, něco jako muži tvém sešitku. Budeš mít ale jinou terapii.“

Kadoke chce nastartovat, ale teď zapochoybje. Možná je na místě tuhle nekonvenční terapii přece jen trochu víc vyloužit, možná by měla být jeho odpověď o něco upřímnější.

„Já jsem jiný,“ řekne, „jsem jiný než jiný. Je židovský Nový rok. Matka chtěla slyšet troubení na šofar. To je beraní roh, na který se na židovský Nový rok troubí, ale nevyšlo to. Doma žádný beraní roh nemáme a já ani neumím trubit. Na beraní roh se troubí, aby se probudil Bůh, nebo aby se člověk kál. Už přesně nevím. Jde o život a smrt, šofar je poslední šance. Proto tě беру s sebou. Ty jsi jakási poslední šance, žiješ, jako by to byla tvoje poslední šance, kterou chceš promarnit. Až tě matka uslyší, nebude už potřebovat šofar, snadno v tobě pozná beraní roh.“

Michette na to nemá co říct. Mlčí a štourá se v zubech. Pak řekne: „Pro něco si skočím.“

Vystoupí z auta a běží domů. Kadoke tak nějak čeká, že už se nevrátí, že jí verze o beraním rohu natolik vyvedla z míry, že se rozhodla zůstat doma. To by bylo dobré znamení. Možná je to to nejlepší, co může udělat. Alternativní terapie, kterou pro ni má nachystanou, je se vším všudy dost drastický prostředek.

Jenže ona se vrátí, s poměrně velkou krabicí v rukou. Posadí se vedle něj a řekne: „Tak tady jsem.“

„Co to máš v té krabici?“

„Zpívající vánoční stromeček.“

„Můžu se zeptat, proč si s sebou bereš zpívající vánoční stromeček?“

„Protože ty sis začal s tím beraním rohem, a já si říkala, že tvý mámě udělá třeba radost zpívající vánoční stromeček. Mám ho už od devíti let. Byl to dárek od táty.“

„Matka nemá Vánoce vůbec ráda, myslím, že zpívající vánoční stromeček nesnáší ještě víc než Vánoce.“

„Poslechni si ho,“ řekne Michette. Otevře krabici, vytáhne z ní vánoční stromeček, co má oči a nos. Stromeček začne zpívat: „Rolničky, rolničky, kdo pak vám dal hlas? Kašpárek malíčký nebo Děda Mráz?“

Kadoke nastartuje a jedou k matce. Veze naléhavý případ k matce jako kočka, která pánečkovi ulovila ptáka a položila mu ho na koberec.

Zaparkuje. Oba vystoupí a Kadoke si na chodníku ještě v rychlosti zakouří.

Pak pustí Michette dál.

„Tady bydlí moje matka,“ sdělí jí a odvede ji do obývacího pokoje. „Na tom gauči si dává vždycky po polední šlofika, zatím na něm můžeš spát. Přinesu ti deku. A povlečení. Koupelna je nahoře, ale zuby si můžeš vyčistit i v kuchyni. To bude možná lepší. Máš s sebou kartáček na zuby?“

„Ne,“ odpoví Michette, „můžu si půjčit tvůj?“

„To zase ne,“ odvětví Kadoke. „Zítřka ráno se podívám, jestli tu nemáme nějaké rezervní kartáčky, jinak ti koupím nový. Dneska budeš mít tedy zuby nevyčištěné, ačkoli kloktání savem je možná taky forma ústní hygieny.“

Michette si sedne na gauč a začne se svlékat. „Spím vždycky bez kalhotek,“ sdělí mu, „je to zdravější pro vaginu, potřebuje vyvětrat.“

„Dám ti deku,“ opakuje Kadoke, „a ocenil bych, kdybys byla oblečená, až matka kolem desáté sejde dolů. Tou dobou budeš mít vaginu už jistě vyvětranou.“

Kadoke jde nahoru, ve svém pokoji najde deku navíc a done- se jí Michette. Ta leží nahá na gauči, na němž si matka vždycky od dvou do čtyř dává šlofika.

Psychiatr je přesvědčený, že takhle alternativní terapie má šanci na úspěch, ale pomalu si začíná klást otázku, jak bude matka na novou pečovatelku reagovat. Teď když Michette leží nahá na matčině gauči, alternativní terapie se stala značně hmatatelnou.

„Jdu spát,“ řekne. „Ocenil bych, kdybys nás s matkou dnes v noci, nebo v tom zbytku noci, nechala na pokoji. Vody se můžeš napít v kuchyni. Nedělej kravál. Savo tady dole nenajdeš a nahoře leží člověk, který je na tom z nejrůznějších důvodů ještě hůř než ty. Ber na to ohled.“

Nečeká na případnou odpověď a zavře za sebou dveře do obývacího pokoje, pak se přikrade k matce do pokoje. Spí. Kadoke jí dá pusku, stejně jako ona dávala jemu, když dříve v noci chodila do jeho pokoje, aby se přesvědčila, že ještě žije, že jí potají nezemřel ve spánku.

Pak si jde lehnout do své rozkládací postele. Nikdo už nevolá. Přepne telefon na tichý režim a pokouší se představit si, jak bude matka reagovat na beraní roh v lidské podobě.

„Mami, vzbud' se.“ Vzbudit svou milou dá tentokrát Kadoke-mu větší námahu než jindy. Smířil se s tím, že matka si zaslouží oslovení „milá“, když jí říká „má nejkrásnější“ a „děvenko“, může jí v duchu říkat také „má milá“. Komu jinému by tak měl říkat, kdo jiný si toto oslovení zaslouží?

Pořád dokola opakuje, ať se vzbudí, cloumá s ní, dává jí polibky, měří tep, prosí ji. Na nic nereaguje, vypadá to, jako by upadla do kómatu, a on už si začíná dělat starosti – vtrájejí se myšlenky na další návštěvu nemocnice, myslí také na smrt, nemocnice je koneckonců odrazovým můstkem do smrti –, ale matka nakonec otevře oči a podívá se na něj. „Nech mě ještě chvíli spát,“ řekne.

Nezní, jako by právě umírala, zní spíš našťvaně.

„Není ti špatně?“ ptá se jí.

Nevolnost je špatné znamení. Může ukazovat na srdeční selhání nebo plicní dysfunkci.

„Ne,“ řekne ospale. „Myslím, že mi není špatně, jsem jen k smrti unavená.“

„Jak to unavená?“

Zdravotník se musí ptát. Špatný zdravotník se nevyptává, ten se spokojí s vágními a dvojnáznými odpověďmi, podle toho se pozná špatný zdravotník.

Matka na něj šelmovsky mrkne. „Objevila jsem, kam jsi mi schoval prášky na spaní, a když ses nevracel, tak jsem si ještě tři vzala.“

„Chceš se zabít?“ vyjede na ni Kadoke. „To chceš? Víš, jak je nebezpečné v tvém věku brát si víc než předepsané množství? To už máš života po krk?“

„Co na mě křičíš? Nemohla jsem spát. A ty ses nevracel. Myslela jsem, že se ti něco stalo. Tak jsem si vzala ty prášky na spaní. Měls je líp schovat. Nemůžu přece zůstat celou noc vzhůru, nejsem pes!“

Kadoke vidí prášky na spaní na psacím stole. Klesne na okraj postele. Bude je muset lépe schovávat, ne na stejné místo, ale každou noc jinam. Matka je lstivá, skoro všeho schopná. Když ji zoufalství nespavosti dostatečně nahlodá, vyleze klidně i po žebříku, aby se dostala k práškům na spaní.

Pohladí ji po čele. „Nezlob se, že jsem na tebe tak vyjel,“ řekne, „ale vyděsila jsi mě. Když tu ještě pracovala děvčata, dávala si prášky na spaní pod polštář, abys nespolykala víc než předepsané množství. Myslím jsem, že tohle už máme za sebou, že sama chápeš, že se musíš držet zpátky.“

V tu chvíli si uvědomí, že mají nové děvče, které by mělo ležet dole na gauči, a pokud dělá to, k čemu ji najal, tak už mezitím vstalo a postavilo na kávu. Kadoke toho ze zásady moc neočekává, ale bylo by fajn, kdyby byla Michette už oblečená. Zírá na pigmentové skvrny na matčině čele. Zná je tak důvěrně, že mu skoro připadají krásné.

„Když nemůžu spát, nemůžu se držet zpátky,“ prohlásí matka s pohledem upřeným do stropu.

Pohroužen v myšlenkách, zíraje na pigmentové skvrny, Kadoke přikyvuje. Bude lepší, když si matka začne na Michette pomalu zvykat, na myšlenku, že má novou pečovatelku, ne aby přišla dolů a najednou tam spatřila ležet Michette. To by bylo matce nepřijemné.

„Našel jsem ti nové děvče,“ sdělí jí.

„To znamená, že se zase odstěhuješ?“ ptá se matka a on slyší v jejím hlase strach.

„To ne,“ ujišťuje ji, „neodstěhuju se. Zůstanu tady. To nové děvče mě určitým způsobem potřebuje. Stejně jako ty.“

Matka se dívá nedůvěřivě. „Určitým způsobem?“

„Profesionálně.“

„Je z Nepálu?“

„Ne, není z Nepálu, je normálně z Nizozemska.“

„Ta jedna z Nepálu si celý den četla v bibli, obrátila se na víru.

To mi nebylo moc příjemné. Chci říct, že tu jsou přece kvůli mně, nejsou tu kvůli bibli, tak by mi mohly věnovat trochu pozornosti. Zbožné křesťany tu už radši nechci.“

„June byla velmi věřící, ano, ale tahle si celý den v bibli číst nebude, o tom jsem přesvědčen. Pokud vím, není to žádná zbožná křesťanka. Možná bude sem tam muset odejít, myslím totiž, že má ještě nějakou jinou práci, ale čtení bible nepatří do jejího popisu práce.“

Matka se dívá neklidně. On se k ní nakloní, položí hlavu na příkrývku, zhruba tam, kde má matka břicho. „Všechno dobře dopadne,“ řekne. „Všechno dobře dopadne, děvenko.“

Matka mu položí ruku na hlavu, jako by mu chtěla požehnat, ale nepohladí ho.

„Já nevím,“ řekne váhavě, jako by hledala slova. „Podle mého se všechno jenom zhoršuje, všechno jde s kopce. Koukni na mě, jsem troska.“

Rozhodne se na to nereagovat. Taky se nedívá, schválně. Proti matčině skleslosti je třeba bojovat, na to teď ale není čas. Troska musí žít, troska žije už tak dlouho, musí v tom ještě chvílku pokračovat.

Kadoke řekne, že se hned vrátí, že udělá matce snídani. Pak rychle sejde ze schodů, aby se podíval, jak je na tom druhá pacientka. Ta leží na matčině gauči a spí. To je v podstatě dobré znamení, určitě u někoho, kdo trpí tak vážnou nespavostí jako Michette. Na druhou stranu je třeba zahájit alternativní terapii, je třeba pečovat o matku.

Dřepne si vedle gauče, u hlavy pacientky, která vykukuje zpod deky. „Michette,“ promluví tiše, ale podle něj dost nahlas na to, aby ji vzbudil. „Je čas vstávat, den začíná.“

Nereaguje, stejně jako matka. Dnes ráno se pacienti odmítají vzbudit.

„Michette,“ řekne znovu, tentokrát hlasitěji, „probud se laskavě! Matka je taky vzhůru. A za chvíli sejde dolů.“

Není rozumné žádat po Michette, aby matku vysprchovala. Budou si na sebe muset zvyknout, než přistoupí k podobným intimním úkonům. Důkladné seznámení je to nejmenší, do té doby se matka od Michette vykoupat nenechá.

Pacientka vydává sténavé zvuky, položí mu ruku kolem krku. Psychiatri ji uchopí za paži a opatrně ji položí zpět na gauč. „Michette,“ osloví ji, „já vím, že máš spánkový deficit, ale alternativní terapie má šanci na úspěch jen tehdy, když od začátku budeme usilovat o disciplínu. Nejpozději v osm hodin třicet minut vstaneš, v devět hodin budeš připravena pečovat o matku. Kvůli tomu jsi totiž tady, Michette, abys pomáhala matce. Teď je po deváté.“

Vzdychne, obrátí se k němu, znovu mu položí ruku kolem krku, kterou on s touž rozhodností položí zpět. Jizvy, stáryle objevuje další jizvy. Dokonce i on, jenž má v téhle oblasti spoustu zkušeností, musí uznat, že tolik jizev a ran ještě nikdy neviděl.

„Půjdu nahoru,“ řekne, „připravím matku na den. Zcela výjimečně tu můžeš ještě chvíli ležet, ale od zítřka najedeme na nový režim.“

Naposledy pohledne na Michette, pak vyběhne nahoru.

Matka znovu usnula. Podruhé toho rána ji v posteli posadí. „To jsou následky nelegálního užívání nadměrného množství prášků na spaní,“ hudruje, „jsi malátná a ospalá, můžeš upadnout, jsi duchem nepřítomná. Slyšíš mě?“

„Jsem tak unavená,“ mumlá matka. „Nech mě být.“

„Ne, nenechám tě být. Jestli chceš žít, potřebuješ disciplínu. Když dopoledne vespáváš do jedenácti nebo ještě déle, nemůžeš v noci spát, a tak se dostáváme do začarovaného kruhu.“

Matku ještě lépe napřímí, podepře ji polštáři. „Zůstaň vzhůru,“ nařídí jí. „Udělám ti snídani a ty zůstaneš vzhůru. Pak tě v rychlosti umyju a předstávím tě novému děvčeti.“

„Já myslela, že snídani jsi už připravil, ale stejně nemám moc hlad. Na jídlo nemám ani pomyslení.“

Kadoke zase seběhne dolů. Matčino nechtutentství a odpor k jídlu je třeba ignorovat, to je někdy ten nejlepší lék. Jsou dny, kdy navzdory všem očekáváním zapomene na vlastní chmury. Oloupe matce jablko a hrušku.

Michette na gauči stále spí. Podruhé toho rána si k ní dřepne, v ruce talíř s nakrájeným jablkem a hruškou, a zašeptá jí do ucha: „Madam, je čas vstávat. Tady nejsi v hotelu, nejsi v léčebně. Tady platí pravidla.“

Žádná reakce. Tentokrát dokonce ani ruka ovinutá kolem jeho krku. Odloží talíř s ovocem na konferenční stůlek u gauče, strčí ruce Michette pod hlavu a snaží se ji posadit jako nějakou loutku v životní velikosti.

Zdá se, že pootvěřela oči, ale pak jí víčka zase spadnou.

„Vzal jsem tě sem pod podmínkou, že budeš na terapii, kterou ti nabízím, spolupracovat. Pokud ji budeš sabotovat, odvezu tě zpátky domů a nechám tě léčit na normální psychiatrii. Je ti to jasné?“

Michette otevře oči. „Člověče,“ prohlásí tónem, jako by blouznila, „já měla divný sny.“ Očividně není překvapená, že ho vidí, ani ji neudivuje, že skončila v domě Kadokeho matky. Takhle intimní, osobní péče krizového centra nikdy nebyla.

Kadoke opře pacientku opatrně o opěradlo, sebere talířek s ovocem a pobídne ji, aby se co nejrychleji oblékla.

„No jo,“ odpoví mu na to, „tohle rychle, tamto rychle, to od vás slyším celou dobu, a když máte sami rychle přijet, tak nic.“

V matčíně ložnici láká Kadoke svou milou slovy a činy, aby se pustila do dnešního dne, a tím i do života. Necelých pět minut jí masíruje ramena a pokožku hlavy. „Potřebuju tě,“ říká jí, „slyšíš mě? Potřebuju tě.“ A když je s masáží a slovními zaklínadly

hotov, odvede matku na židli u psacího stolu a krmí ji ovocem a léky.

Drží ji za bradu, otevírá a zavírá jí ústa a pro jistotu jí předvádí, jak má kousat. Když jí to předvede, kouse sama s nečekanou vášní, nebyvalou lačností, určitě na někoho, kdo de facto balancuje na hraně smrti. Stroj se dal do pohybu. Zjevně si uvědomuje, že její život závisí na kousání.

Mezi dvěma kousky jablka řekne: „Jestli se ti něco stane, do tří dnů se usouzím k smrti. Možná do dvou. Bez tebe, chlapečku, nepůjdu dál. Bez tebe umřu.“

Kadoke vezme kousek jablka z talíře a strčí ho zároveň s poslední tabletkou matce do pusy. Pak řekne: „Ale mně se nic nestane. Dokud jsi tu, nic se mi nestane. Ty nade mnou bdíš jako anděl. Díky tobě jsem nezranitelný, nepřemožitelný. Ty jsi zosobnělá nepřemožitelnost.“

Matka vrtí hlavou. „Já jsem jen úplně normální člověk, vůbec nejsem nepřemožitelná.“

„Zajdu se dolů podívat na to nové děvče a hned se vrátím.“

„Ona už je tady?“ V matčíně hlase se ozve překvapení.

„Přišla už brzy ráno.“

„Brzy ráno? Kdes ji sebral? Na ulici? Jak víš, že to tu nevykrade? Však já si zkontroluju, jestli nic nechybí. Ale jestli něco ukradla, zavolám policii, to ti povídám. Ty jsi k ničemu. Ty nejsi chlap. Možná se z tebe jednou chlap stane, ale zatím jsem si toho nevěšmla. Maminčin mazánek, to jsi. Vždycky jsi byl. Dokonce ani policii zavolat neumíš. Vyrabujou ti barák před očima a ty se neodvážíš ani pšpnout.“

„Potřím si na slušnost, mami,“ řekne jí, „a přijde mi rozumné být slušný i na lupiče. Jsou to jen věci. V tomhle domě je jediná skutečná cennost, a to jsi ty, mami. To je to jediné, co si nesmí odnést. Nemyslím si, že ta holka něco ukradla. Má jiné priority. *Gut jom tov*. Je druhý den Roš ha-šana. Myslím, že dneska uslyšíš šofar.“

Matka na něj nevěřivě hledí. „Já tomu rabínovi moc nevěřím,“ prohlásí. „Nemyslím na mě. Nezajímám ho. Pro něj jsem

mrtvá, nepřijde ani dneska. Vždyť ho znám, vím, co je to za zmetka.“

„Existují i jiní, co ti můžou zatroubit na šofar.“

Matka vrtí hlavou. Pak se napije vody a konečně polkne tabletku, kterou si očividně celou dobu schovávala v puse.

S prázdným talířem a kalíškem, v němž se podávají matce tablety, sejde dolů. Kalíšek a talíř odnese do kuchyně a v obýváku se jde podívat na novou pacientku.

Ta leží na gauči a tlučá do telefonu.

Stáhne z ní pokrývku.

Je nahá. Zase ji přikryje.

„Obleč se,“ nařídí jí.

Teprve teď, když leží na matčině gauči, vidí Kadoke, jak je vlastně vyzáblá, malá. Nemí to žena. Táhne jí na třicet, ale není to ještě žena. Je to děvče.

„Jestli tu chceš zůstat,“ prohlásí Kadoke, „musíš se přizpůsobit režimu těhle soukromé kliniky, jinak tu pro tebe není místo. Matka za chvíli sejde dolů. Chci vás představit a rád bych tak učinil, když na sobě budeš mít oblečení. Svobodu ti můžu dávat jen tehdy, když s ní budeš umět zacházet.“

Zdá se, že Michette není tou myšlenkou nijak nadšená. Že by se měla obléknout, že by se měla pozdravit s matkou. Zamumlá něco, čemu Kadoke nerozumí, a přetáhne si pokrývku přes hlavu.

„Vylez ven,“ vybědne ji Kadoke. „Nebudeme si hrát na schovávanou. Já nejsem zdravotní bratr, jsem psychiatr. Na hraní nemám čas.“

Výstrčí kostnatý oblíček zpod deky. „Už jsi mi sehnal kartáček na zuby? Já si o zuby pečuju, jenže tys mě večera zaskočil, proto jsem si s sebou zapomněla vzít různé věci, který si normálně беру, doktore. Normálně mám všechno s sebou, normálně mám hezky sbaleno.“

„Něco ti najdu. Když tak ti nějaký koupím.“

„A laskavě taky zubní nit. Používám ji vlastně denně.“

Kadoke se dívá na drobnou tvář vykukující zpod přikrývky. Na tváři nejsou vidět jizvy. Možná nějaká nerovnost, pupínek, cosi, čemu by se dalo říkat knírek, ale žádné jizvy.

Nalává se savem, ale stejně si chce každý večer čistit zuby zubní nití. Pacienti, možná lidé obecně, jsou paradoxní bytosti. „Uvidím, co se dá dělat,“ odvěti Kadoke a opět se vydá nahoru.

Matka spí na židli. Obejme ji. Jeho hlazení ji probudí, ale raději by spala dál stejně jako pacientka dole.

„Ovedu tě do koupelny, pošeptá matce do ucha. „Omyju tě jenom žínkou. Nové děvče tě zítra vysprchuje.“

„Ach,“ vzdychne matka, „to příšerné sprchování. Nech mě být. Na sprchování jsem už moc stará. Už na to nemám sílu. V mém věku může člověk klidně zůstat špinavý.“

Kadoke vytáhne matku ze židle. Pomalu jdou do koupelny, podírá jí místo hole. Když dorazí k umývadlu, opře se o něj oběma rukama. Zrcadlo ignoruje. „Do zrcadla už se nedívám,“ řekne. „Je mi z toho smutno. Když se na sebe podívám, tak bych brečela. Hrůza.“

Kadoke jí svlékne kabátek od pyžama. Pod ním má košilku. Matka zbožňuje spodní košilky. Jako puberták musel bojovat za to, aby směl životem kráčet bez nátělníků, bez nátělníků pod svetrem, bez nátělníků pod trikem, bez nátělníků pod košilí. Matka nosí košilky pořád. Dokonce i v létě. Staré košilky. Často přes třicet let staré. Jsou z jiné éry, stejně jako matka.

Odpustí vodu, dokud není pořádně teplá, namočí žínku a rychle a co nejučinněji jí přejíždí matce po horní polovině těla, zatímco ona se přidružuje o něj a umývadlo zároveň.

Vždycky když vidí matku do půli těla, vzpomene si, že bývala otcem, že se transformace z tělesného hlediska nevydařila na sto procent, a že by to možná bylo trochu moc. Zato mentálně se transformace vydařila. Otec zmizel, rozplynul se, nejdříve pomalu, a pak stále rychleji ustupoval matce. Kadoke by skoro řekl, že se otce zmocnila jako duch, ale na duchy on nevěří. Věř

na život, na holý život, který je třeba natahovat. Jednou za čas si říká, čím to, že se mu po otci nestýská. Odpověď by měla znít, protože podstoupil metamorfózu: nezemřel, stal se matkou, to byla jeho strategie přežití, proti depresi, proti životu, v němž již nenalezal radost a právo na existenci. Dokud nepochopil, že nemusí zůstat tím, kým je. Mohl se stát mrtvou, mohl pokračovat v životě mrtvé, svým způsobem, nejdřív to možná vypadalo jako fraška, ale později to byla seriózní transformace, důstojné pokračování něčeho, co už není. Přerod otce v matku pro něj byl stejně přirozený jako přerod housenky v motýla.

Kadoke matku rychle osuší. Ne tak pečlivě a láskyplně jako děvčata. „To bolí,“ křičí matka, ale takhle křičí skoro každý den.

Pak jí oblékne podprsenku s výplněmi. Ramínka se jí zařezávají. Má citlivou pokožku. Pak jí stáhne kalhoty od pyžama. Nechá ji, aby si spodní kalhotky sundala sama. Děvčata jí při tom pomáhala, on to nedělá. Intimita mezi matkou a synem má své hranice. Od zítřka jí v tom bude pomáhat Michette. Možná i dřív.

Kadoke čeká za dveřmi koupelny, dokud si matka neoblékne nové kalhotky. Slyší ji brblat. „Tohle já už nezvládnou,“ říká a on ví, že ta slova jsou určena jemu. „To je na mě moc, já už nemůžu.“ Pak zavolá: „Neměls odsud vyhánět ta děvčata. Měl ses držet na uzdě. Jedna si celý den četla v bibli, ale když se mi chtělo na záchod a potřebovala jsem pomoc, nechala bibli biblí. Ted nemám nikoho.“

Kadoke odpovídá na druhé straně dveří: „Nikoho jsem nevyhnal a našel jsem ti nové děvče. Co si nechte v bibli. Takže taky nemusí nechávat bibli biblí, až budeš potřebovat na záchod. Můžu dál?“

Matka má na sobě nové spodní kalhotky. Stojí vedle záchoda. Narovná jí kalhotky, sehne se pro staré a hodí je do koše. Pak pomůže matce do tepláků. Opírá se o něj, zatímco jí natahuje tepláky. Pak si sedne na okraj vany. On jí přidržuje, když si obouvá boty. Pak jí narovná paruku a opatrně ji učese. „Tak a jsi zase nachystaná. Bude to krásný den.“

Matka si ještě pomalu namaže denní krém na obličej. Přitom se potají přece jen dívá do zrcadla, dívá se ale na to, co dělá, na ruku rozmazávající krém po tváři. Nedívá se na sebe.

„Zítřa tě zase pořádně oholíme,“ řekne Kadoke. „Dělá se ti strniště. Krasavice jako ty nenosí strniště.“ Synové by asi neměli takhle mluvit se svými matkami, patrně by svým matkám neměli říkat „krasavice“. Existují přece nějaké normy, ačkoli Kadoke považuje většinu norem za překážku účinné léčby pacientů. Co jsou však normy, když jde o to dodat matce chuť do života, vykouzlit jí úsměv na tváři? Nic než špinavé zbytky fašismu. Říká jí „krasavice“. Nikdo to neslyší, nikdo to neví. Je to jejich tajemství.

Přinese jí z ložnice hůl. Matka schází ze schodů. Kadoke jde s holí před ní, aby ji zachytil, kdyby padala, ačkoli ví, že když spadne, tak se s nejdřívější pravděpodobností skutálí ze schodů oba dva.

Jde si nejdřív sednout na stoličku do kuchyně jako každé ráno, aby si vypila kávu a spolykala obrovskou dávku homeopatických prášků, které si sama předepsala. Polyká je tak, jako se jiní modlí. Jen na židovský Nový rok si přeje slyšet beraní roh, ale možná považuje beraní roh taky za homeopatický prostředek.

Kadoke postaví na kávu a matka s andělskou trpělivostí třídí homeopatické pilulky a kapičky. Jenže vtom – jako by nezapomněla, že přišlo nové děvče, aby o ni pečovalo, jako by věděla, že řekla, že si zkontroluje, jestli jí někdo něco neukradl – se odchýlí od svého posvátného rozvrhu. Ještě než spolyká homeopatické prostředky, nečekaně vstane a natočí vodu do konvičky. Pokud si Kadoke vzpomíná, pochází konvička ze šedesátých let minulého století, vyhodit ji by byl hřích. Bez hole, zato s konvičkou vyrazí matka rozhodně do obývacího pokoje.

Kadoke ji nechá být, to k terapii patří. Nejenže je matka Michettinou terapií, Michette bude také matčinou. Je-li uzdravení možné, uzdraví se navzájem.

Ozve se klení. Matka kleje zřídka. Kleje německy. A pak hlasitě zvolá: „Das kann so nicht weitergehen.“ Takhle to nejde dál.

Kadoke čeká, až řekne také něco Michette, ta ale mlčí nebo říká něco nesrozumitelného. Slyší zvuky, ale nic podobného řekne. Čeká ještě pár vteřin. Káva v kávovaru překapává. Kávovar je z počátku devadesátých let minulého století. Podle matky funguje bezvadně. Několikrát se jí už snažil vnutit nový přístroj, ona se však brání silou, která prozrazuje, že se bude určitě ještě pár let moc bránit smrti.

„Um Gottes willen!“ slyší matku křičet. „Ich bring mich um, ich zieh aus.“ Já se zabiju, odstěhuju se.

Když matku přemůžou emoce, začne mluvit v mateřtině. Žije v Nizozemsku, ale pochází z Německa a Německo si vládí s sebou. Kde je ona, tam je Německo, to ale lidé nemusejí vědět, proto mluví většinou nizozemsky. Přizpůsobuje se.

„Otto,“ volá matka. „Otto. Was hast du mir denn da eingebrockt? So kann ich hier nicht weiterleben. Ich werde mich aus dem Fenster stürzen.“ Cos mi to vyvedl. Takhle nemůžu žít dál. Skočím z okna.

Vzhledem k tomu, že stále neslyší, že by Michette něco řekla, rozhodne se to jít okouknout.

Matka stojí s konývkou v ruce u gauče. Michette se celá schovala pod deku.

„Co mi to děláš?“ zvolá matka, když konečně spatří Kadokeho, jako by jí pohled na něj připomněl, že jsou v Nizozemsku, a že by proto bylo lepší mluvit holandsky. Ukazuje na gauč, na deku, na to, co pod ní leží. „Proč ty jsi horší než náckové? Starou matku vyhánět na ulici! Jen se koukni, co tu leží.“

Kadoke si odkašle. Jak rád by si teď zapálil, zmocnilo se ho neuvěřitelné nutkání jít si ven na chodník zakouřit.

Terapeut musí dát skupinové terapii občas volný průběh. Nezasahovat, skupina si vyvinula vlastní dynamiku a ta se musí projevit. Zde se však o vlastní dynamice ještě hovořit nedá.

„Michette,“ promluví Kadoke, „vylez laskavě zpod té deky, abych tě mohl představit matce.“

Pod příkrývkou se něco pohne, ale nic nevykukne ven.

Matka napjatě přihlíží, jako by se dívala na nějaký film nebo na pokus, který může skončit výbuchem.

„Michette,“ opakuje Kadoke, „vylez laskavě aspoň částečně zpod té deky. Matka se s tebou chce seznámit.“

„Já se s nikým seznamovat nechci. Já chci vědět, kdo mi tu leží na gauči,“ křičí matka. „To je hnus. Na ten gauč si už nikdy nelehnou, když si na něj vlezte kdejaká bezdomovkyně. Měl sis ji vzít k sobě do postele! Fujtajks! Nechci, aby mi na gauči leželi cizí lidi.“

Kadoke zachrchlá. „Mami, Michette není bezdomovkyně, Michette taky není hnusná. Michette, vylezeš konečně ven?“

Z deky se vynoří hlava. Jak jí tak čouhá z deky, připomíná Michettina hlava hlavu hlodavce. Na svět hledí vystrašenými kukadly a Kadoke si říká, do čeho že se to pustil. Co si myslel, když vzal Michette k matce domů? Jakou měl naději? Jaké šilensství se ho zmocnilo a proč se rozhodl nazývat to šilensství „alternativní terapií“?

Matka se předkloní. Důkladně si Michette prohlédne. Pak tiše pronese: „Panebože, ta je tak ošklivá.“

Kadoke si tře čelo. Matka pochází z jiného světa, ze světa strašidel.

„Není ošklivá, a ani na tom nezáleží. Je úplně jedno, jestli je ošklivá nebo hezká, jde o to, že o tebe bude pečovat.“

„Každopádně není stará,“ konstatuje matka, zatímco stále ještě zkoumá pacientku, jako by to byl kus nábytku, který jí konečně dovezli. Matka čekala od truhláře něco jiného, to je jasné. „Žádný starý lidi tu nechci. Dělá se mi špatně, když na mě sahají. To se mi hnusí. Ale má knírka. Není to náhodou mužský?“

„Ne,“ odvětví Kadoke, „není to mužský. Je to Michette, tvoje nová pečovatelka, mami. Myslím, že si budete rozumět.“

Matka vrtí hlavou, jde k parapetu a začne zalévat květiny. Z Michettiných úst zároveň vycházejí znepokojivé zvuky. Pacientka pláče.

Kadoke si dřepne ke gauči. „Copak je, Michette?“

Zase se úplně schovala pod deku. A zpod deky se dál ozývají zvuky. Možná nárek. Žalozpěv. Starý žalozpěv zpívaný na novou melodii. Kadoke nedokáže tu myšlenku potlačit: žalozpěv veverky.

„Není ti rozumět, když ležíš pod dekou.“

„Tvoje máma mě odmítá,“ slyší konečně.

„Ne.“

„Odmítá mě.“

„Ne. Matka sama je odmítnutá, ona je ta odmítnutá.“

„Mě nikdy nikdo neodmítnut,“ volá matka. „Přestaň o mně vykládat lži, jinak mi už nechod' na oči, Ottó. Nikdo, vůbec nikdo mě neodmítnul. Byla jsem krásná jako obrázek.“

Kadoke přikyvuje a říká: „Miláčku, teď mluvím s Michette. Musím ji utěšit. Nejsi tu jediná, koho něco bolí. Pokusím se, aby té bolesti unikla, jsem takový pašerák lidí. Chápeš, mámi? To je moje povolání. Jsem psychiatr. Vy jste ho ze mě chtěli mít, dobrá, kdyby bylo po vašem, asi bych pracoval jen s dětmi, ale teď mě nech plnit mé úkoly.“

Matka mlčí. Soustředí se na květiny. Otrhává uschlé lístky a sbírá je do levé ruky.

„Michette, musíte si s matkou na sebe zvyknout. Možná to chvíli potrvá, ale až si na sebe zvyknete, můžete pro sebe navzájem hodně znamenat.“

„Připadám jí ošklivá.“

„Občas je trochu agresivní, ale neber si tu agresi osobně. Agrese je překonaný strach. Stejně jako je tvůj zvyk ubližovat si nepřekonaný strach. A pochopitelně volání o pozornost. Vy s matkou obě potřebujete hodně pozornosti.“

„Já nejsem agresivní,“ volá matka. „Říkám to, co každý vidí. Nemluv o mně. Nemám to ráda. Nejsem dítě. Klidně můžu povídat sama o sobě.“

Michette stále pláče. „Odmítá mě,“ šeptá. „Neslyšíš, co říkála? Myslí si, že jsem špatná. Nemůžu tady zůstat.“

Kadoke vytáhne Michettinu ruku zpod deky. Drží ji za ruku, tak jako držívá za ruku matku, když odmítá vylézt z postele,

když ji přemůže strach ze života po smrti. Neočekává po smrti ráj ani žádné velké nic. Očekává, že po smrti bude pokračovat Třetí říše, že tam nepotká nic jiného než nácky.

„Musíš se představit,“ vybízí Kadoke Michette. „Ležíš na matčině gauči. Matka nemá ráda změny. Změny jí nahánějí strach. Nemyslí si, že jsi špatná. Možná si myslí, že máš knírek, ale knírek není špatnost. Můžu to tak říct, mámi? Že ti změny nahánějí strach, že se bojíš?“

Matka utrhne ještě nějaké uschlé lístky, teď z jiné rostliny. „Já se nebojím,“ řekne. „Bojím se jen, že se ti něco stane, protože se neumíš bránit. To je jediné, čeho se doopravdy bojím. Lidem říkám, že se dokážeš o sebe postarat, ale v hloubi duše vím, že to tak není.“

Michette pořád pláče. Skupinová terapie si vyvinula zajímavou dynamiku.

„Chci zalézt pod deku a už nikdy nevylézt,“ prohlásí Michette. „Myslím, že o tvoji mámu nedokážu pečovat. Nepovede se mi to. Chci tady na tom gauči umřít.“

„Já myslím, že to zvládneš,“ povzbuzuje ji Kadoke. „Jestli tu chceš zůstat, budeš pečovat o matku. Mezitím si můžеш dělat jinou práci, ale o matku budeš pečovat. To je můj léčebný plán a tomu se musíš podřídit, pokud tu hodláš zůstat. A tady se umírat nebude! V tomhle domě se umírat nebude! Slyšíš mě?“

„Já kolem sebe nechci žádné nemocné,“ prohlásí matka od květin. Teď se pustila do závěsu, dívá se na něco na ulici. Patrně na sousedku. „Jestli je nemocná, ať jde pryč. Z nemocných leda tak onemocním. Nesnáším je. Stěžují si.“

„Už budeš s těmi kytkami hotová?“ ptá se Kadoke. Michette stále pláče, potichu, přemáhá se. „Jenže ona mě nechce,“ namítá tiše. „Tvoje máma mě nechce, sám to slyšíš. Myslí si, že jsem chlap, myslí si, že mám kníra. Mám tvý mámě ukázat, že nejsem chlap?“

Michette se chystá odhodit deku a vstát, Kadoke ji jemně, avšak rozhodně strčí zpátky na gauč.

„Zůstaň ležet, dokud nejsi oblečená,“ nařídí jí. Pak jí do ucha pošeptá: „Možná jsi to tušila, nebo jsi to zaslechla, nebo sis toho jinak všimla, ale matka byla dřív taky chlap. Matka byla otec. Ale o tom s ní nikdy nemluv, stala se úplně matkou. Je matčiny pokročování. Pokračuje v matčiny traumatu. Takhle to tady děláme. Nemyslíme si, že traumata je třeba překonávat, nebo je potlačovat, nýbrž že se v nich musí pokračovat. O tom ten život je. Budeš to muset pochopit.“

Dá ruce pryč z deky. Teď už se nebójí, že Michette vstane a bude se po pokoji procházet nahatá a dělat všelijaké nemravné návrhy – neboť ten, kdo nemůže žít bez pozornosti ostatních, rád sahá po prostředku nemravnosti, avšak matka nemá na cizí nemravnosti náladu.

Michette popadne Kadokeho za hlavu a přitáhne si ji k sobě. Pošeptá mu do ucha: „Nevím, jestli to chápu správně. Tvoje máma je chlap?“

„Matka má pindíka,“ odpoví Kadoke šeptem. „Není chlap, má pindíka, to je něco jiného. Matka je jinak matka. O jejím pindíku nemluvíme. Až ji budeš sprchovat, tak ho uvidíš, ale nemluv o něm. Ani žádné vtípy nebo narážky. Nesahej na něj a nemyj ji ho. Dělá to sama. A když si pindíka neumyje, tak se nic neděje. Potom taky nemluv o válce. Matka přežila několik koncentráků. Nemluvíme o tom. To jsou fakta. Říká matka. Matka nemá na válku vyhraněný názor. Občas něco vypráví. Někdy se jí něco zdá. Někdy o ní začne sama. Když o ní začne sama, fajn, nech ji být, nebraň jí v tom. Ale ona se od války odpoutala. Byla dítě. Pro děti je všechno samozřejmé, i koncentrák. Svým způsobem se jí po koncentráku někdy stýská, protože v koncentráku měla naději, venku jí zbyla jen beznaděj. My žijeme venku, a to dělá matce občas potíže. To je všechno, co potřebuješ vědět.“

Michette si k sobě zase oběma rukama přitiskne Kadokeho hlavu a zašeptá mu od ucha: „A táta byl taky v koncentráku?“

„Ne, ne, to ne, jen to dělá, tak moc si představoval, že tam byl, že by dokonce odprísáhl, že byl zavřený v koncentráku. Ale opakuju, otec už neexistuje. Z otce se stala matka. Jak jsem

říkal: pokračujeme v matčiny traumatu. Tohle musíš taky pochopit, v tom spočívá i tvůj život, nebraň se traumatu, pokračuj v něm.“

Michette chvíli mlčí, je slyšet jen matčin dech. Pak zašeptá: „Já žádný trauma nemám.“

„To je tou tvou depresí,“ řekne Kadoke potichu, „jen skutečně depresivní lidé se domnívají, že nemají žádnou trauma. To je prázdnota deprese, vnímání nicoty, nanejvýš nepojmenovatelné bolesti bez příčiny.“

V tu chvíli se ozve jekot, jako by matka dostala ránu elektrickým proudem. „Nein!“ křičí. „Nein. Hier kann ich nicht bleiben. Nein! Was ist das?“

Vedle jedné z kytěk na zemi postavila Michette zpívající vánoční stromeček. Matka ukazuje na zpívající vánoční stromeček, jako by se v obyvacím pokoji uhnízдила nějaká havěť.

Kadoke vstane. „To je stromeček, mámi.“

„Na Roš hašana mi domů přinesíš vánoční stromeček? Otto, ty jsi hřebík do rakve. Co se nepovedlo náckům, to se povede tobě. Začal jsi s tím už jako mimino, protože kvůli tobě jsem měla vyhrězlou dělohu. Nechtěls ven, porod kvůli tomu trval skoro šestatřicet hodin. Protože ses bránil životu, málem jsi mi vytáhl celou dělohu z těla ven.“

Kadoke zakašle. Tyhle historicky zná. Nebere si je osobně. O Kadokem se povídají historicky, on však stojí mimo ně, jinak by nemohl vykonávat práci psychiatra.

„To je zpívající vánoční stromeček, paní,“ ozve se Michette, která přestala brečet. Zpívající vánoční stromeček ji opět vtáhl do života, už je zase tady a ted.

„To je zpívající vánoční stromeček,“ opakuje po ní Kadoke. „Michette mívala ve zvyku brát si zpívající vánoční stromeček s sebou do léčebny a teď si ho s sebou vzala k tobě domů, protože ji spojuje se životem, mámi. Můžu to tak říct, Michette, že zpívající vánoční stromeček tvoří jakési pouto mezi tebou a životem? Čím jsem pro tebe já, mámi, tím je zpívající vánoční stromeček pro Michette: je to bezpečnostní pás, připoutání

k životu. De facto by se dalo říct, že já sám jsem zpívající vá-
noční stromeček.“

„Nech toho,“ okřikne ho matka. „Ty nesmysly se nedají po-
slouchat. Ty nejsi žádný zpívající vánoční stromeček, ty jsi můj
syn. Je Roš ha-šana a ty si přijdeš ke mně domů se zpívajícím
vánočním stromečkem, protože jsi hluboko uvnitř horší než
náckové. Ten strom mi půjde z domu a ta bezdomovkyně jakbys-
met.“

Znovu se spustí Michettiny vzlyky.

„Mami,“ mírní jí Kadoke, „nesahej na ten strom. Půjdemo do
kuchyně, dáme si kávu a dohodneme se, jak by sis na tohle nové
děvče nejlépe zvykla. Není to bezdomovkyně. Říkej jí normálně
Michelle nebo děvče.“

Vezme matku za paži. Michelle stále pláče.

„Když jí nemůžu říkat bezdomovkyně,“ prohlásí matka,
„budu jí říkat děvče, i když má knír. Ale Michelle jí určitě říkat
nebudu.“

Kadoke nechá Michelle brečet. Vezme matce konyvku z ruky
a pomalu jde s ní a s matkou do kuchyně. Káva zatím překapala.
Posadí matku na stoličku před vystavené homeopatické pilule,
které do sebe za chvíli soustředěně vpraví. Nalije jí kávu a zírá
na pilulky různých druhů a velikostí v kalíšku.

„Michelle se bát nemusíš, má nějaké problémy, ale to měla
nepálská děvčata svým způsobem taky. Věř mi, že to, co dělám,
je pro tebe dobré, že je to v tvém zájmu.“

Matka si strčí hrst pilulek do pusy a zapije je kávou. Pak
postaví hrníček na stůl a oběma rukama si podepře hlavu, při-
tom hledí do zdi.

„Jak přišla ke všem těm jizvám?“

„Dělá si je sama. Ublízuje si.“

„K většímu půvabu si tím nepomůže.“

„Nepořádáme tu žádnou soutěž krásy.“

Matka si strčí další tři tablety do pusy, dvě velké žluté a jed-
nu malou bílou.

„Krade?“

„Podle mě ne.“

„Je Židovka?“

„Myslím, že ne.“

„Odkud je?“

„Z psychiatrie.“

Matka vrtí hlavou. „Ne,“ prohlásí rozhodně, „to doma mít
nechci. Tyhle lidi sem nepatří, nejsou normální. Nejsme žádný
azylový dům.“

Opět pár pilulek zmizí v matčiny ústech. Kadoke jí dolije
kávu.

„Ona je něco víc než jen psychiatrická pacientka. Budu u toho
já. Ohlídám to tu. Vždyť víš, že jsem na zemi jenom proto, abych
se o tebe staral. Vždyť víš, že jsi pro mě vším.“

Matka skepticky kroučí hlavou. Kadoke je svůdník, ale ona
se nechá svést, jen když má náladu. „Jestli si to děvče bude
ubližovat i tady, zavolám policii. Lidi, kteří si ubližují, se mi
hnusí. Samozřejmě jsou to taky chudáci, ale mně připadají
hlavně hnusní.“

„Policii volat nemusíš. Jsem si jistý, že to nebude potřeba.“

Kadoke se vrátí do obývacího pokoje. Michelle už nepláče.
Leží pod dekou a má v ruce telefon. Něco si čte.

„Koukej vstávat,“ nařídí jí Kadoke. „Obleč se a přijď do ku-
chyně. Matka si bude za chvíli chtít sednout k jídelnímu stolu.“

Ukáže na stůl na druhé straně pokoje. „Má svůj rozvrh, toho
se musíme držet. Pevný rozvrh dne je její oporou. Má své rituály
a ty kvůli tobě nesmíme porušovat.“

„Oukej,“ souhlasí Michelle. Vyleze zpod deky, v tašce si hle-
dá spodní prádlo. Kadoke vidí její piercing v obou bradavkách.
Malé bradavky má proražené prapodivnými, hrubými předměty.

Obrátí se k němu.

„Okukuješ mě?“ zeptá se.

„Dívám se na ten piercing.“

„Líbí?“

„Na piercing nemám názor.“

„To ti nevěřím.“

Chvilí tam ještě stojí, aby zkontroloval, že si oblékne něco víc než jen kalhotky, ale pacientka očividně dospěla k závěru, že bude v jejím zájmu spolupracovat. Když je celá oblečená, až na ponožky a boty, dojde pro matku do kuchyně.

Ta se rázně vydá o holi k jídelnímu stolu a sedne si na své místo, kde dříve sedával otec. Michette neuzná hodnou pohledu. Chvilí listuje v diáři. Pak si začne prozpěvovat německou písničku. Matka si poslední dobou hodně zpívá, někdy i v noci, když nemůže spát. Kadoke si myslí, že zpívá, aby zahнала strach a probrala k životu ty části paměti, které upadly do hlubokého spánku. Při zpěvu si vzpomíná na jiný život.

Kadoke čeká, až dozpívá. Na druhé straně pokoje sedí Michette na gauči s telefonem v ruce.

„Dáš si čaj, mami?“

Kadokeho občas přepadne myšlenka, že kdyby se zajímal o psychiatrii méně, kdyby bylo krizové centrum jen jeho prací a nikoli prací i životem, tak by matka ještě žila. Nebránila mu jeho autocenzura v tom, aby se o matku opravdově staral, aby s ní navázal skutečný kontakt? Byla sice opředena pečlivou pavučinou péče, ona z ní však unikla. Uniknout z pavučiny péče znamená umřít. Zanedbaný zánět močového měchýře, ze kterého se vyklubala urosepse, a nakonec zhroucení organismu.

Tahle matka neunikne.

„Dáš si čaj, mami?“ zeptá se jí znovu.

Přikývne.

Jde do kuchyně.

„Dáš si taky čaj, Michette?“ zeptá se.

„Jo, ráda,“ řekne. Sedí na gauči, v ruce telefon, tak jako čekají lidé v léčebně na pokyny, terapii, léky.

Uvaří čaj, postaví ho před Michette a řekne: „Vaření čaje patří vlastně k tvým úkolům. Hned tě předstávím matce. Učiníme prostě druhý pokus, ale zatím bys mi mohla třeba říct, jaký máš program.“

„Dneska odpoledne mám někoho fotit.“

„V kolik?“

„Ve čtyři.“

„Tak to budeš mít určitě čas uvařit matce oběd. Nevím, jestli umíš vařit, ale matka není náročná. Nejradši jí párky.“

Odvede Michette do kuchyně. „Matka jí více méně košer,“ vysvětluje, „to znamená, že maso a mléko jsou oddělené. Ačkoli v jejím věku už nezáleží na tom, že se sem tam přestěhuje lžíce nebo nůž z jedné strany na druhou, tedy masná lžíce, která skončí v šuplíku na mléčné lžíce, rozumíš? Bůh jí to jistě odpustí, říkává. Ale přesto se to pokus zapamatovat. Matka se někdy vplíží do kuchyně, aby děvčata načapala při chybách. Matka by raději, aby masné lžíce končily v šuplíku s příbory na maso, a ne na hromadě s mléčnými lžícemi.“

„Já mám strach.“

„Existuje něco konkrétního, z čeho máš strach?“

„Z tvojí mámy, je to strašidelná ženská. Něco takového jsem v životě neviděla.“

„Nemusíš se bát. Matka ráda vypadá výhrůžnější, než je.“

Otevře ledničku. „Tahle jsou párky,“ vykládá. „Tohle jsou zavařovačky s gefilte fiš, takovou polsko-židovskou specialitou, matka jí má ráda. Brambory má nejradši vařené. Polévku také zbožňuje. Můžeš ji klidně dělat z pytlíku, zatím.“

Kadoke zavře lednici, opře se o linku, zauvažuje, že si zajde na zahradu zakouřit, ale rozmyslí si to.

„A na oplátku za to pečování tu můžu bydlet?“ zeptá se Michette. „Když budu pečovat o tvojí mámu, tak tu budu moct zůstat?“

„To patří k alternativní terapii,“ odpoví Kadoke odměřeně. „Uvidíme, jak to půjde. Myslíš, že budeš moct už dneska vymoct s obědem? Matce je samozřejmě také tu a tam třeba pomoct, když jde na záchod, někdy to zvládne sama, někdy ne, a potřebuje pomoc při sprchování, ale to ti ukážu za chvíli.“

„Už jsi tuhle terapii někdy vyzkoušel?“

„Ne,“ odvětí Kadoke. „Dosud jsem se držel protokolu, ale jako psychiatr musí člověk občas improvizovat. Ty jsi moje improvizace.“

Vrátí se s Michette do obýváku. Matka klímá na židli. Kadoke se posadí vedle ní a ukáže Michette, kam si má sednout. Naproti němu, na druhou stranu stolu, kam si sedají vždycky domácí ošetrovatelky.

„Mami,“ řekne, „tohle je děvče, které zatím zastoupí naše Nepálky. Pokusil jsem se jí ukázat cestu v košer kuchyni.“

Matka se drží za hlavu. „Co ty víš o košer kuchyni?“ mumlá.

„Nevadí ti, když ti už dnes pomůžu připravit oběd?“

„Co mám dělat,“ vzdychne matka. V hlasě jí zní sklíčenost.

Sklíčenost a rezignace.

Zvedne hlavu, nedůvěřivě si Michette prohlíží, ale odpor ustupuje. Už nemá sílu odporovat, starý odpor jen občas nakrátko vzplane.

„Jste Holandánka?“ zeptá se matka.

„Jo,“ odpoví Michette, „jsem Holandánka.“

„Už jste někdy o někoho pečovala?“

Michette zavrtí hlavou. „Ještě nikdy jsem o nikoho doopravdy nepečovala, ale když mi bylo patnáct, hlídala jsem děti.“

„Aha. Když vám bylo patnáct.“ Matka odsune diař. „Můj syn je pro tenhle svět příliš dobrý. Já už nejsem žádná dítě.“

„Váš syn je můj psychiatri.“

Matka se zase chytí za hlavu. „Chtěli jsme s mužem, aby se stal dětským psychiatrem, ale on na to nebyl dost dobrý. Tak se vrhl na sebevrahy. Bylo nám to líto. Moc líto. Promarněný talent.“ Vzhledně. „Já vlastně všechno zvládám sama. Pomoc nepotřebuju. Ale pokud vás syn objednal, klidně tu zůstaňte. Před vámi jsem tu měla dvě nepálská děvčata. Byla moc hodná. Sice to byly křesťanky, hlavně ta jedna. Ale hodné.“

Matka se napije čaje, Kadoke nespouští Michette z očí. Pak řekne: „Mami, Michette je taky beraní roh. Proto jsem ji sem přivedl. Je šofar.“

Matka cosi hledá na stole, mezi všelijakými papíry najde brýle a nasadí si je. „Ne,“ prohlásí po krátké odmlce. „Podle mě se šofaru nepodobá. Má prostě knírek, to je všechno.“

„Je to naše poslední šance,“ nedá se Kadoke, „jak se zapsat do knihy živých, jak se kát.“

Matka dál zkoumá Michette.

„Už jsem byla vším možným,“ řekne Michette matce, „můžu se stát i beraním rohem, je mi to jedno. Co má dělat beraní roh?“

„Vydávat zvuk,“ odpoví Kadoke, „vysoký a ječivý, všeprostupuující zvuk. Aby se Bůh probudil.“

„Bůh se budít nemusí,“ namítne matka. „Přestaň s těmi nesmysly.“ Odsune si židli.

„Kam jdeš?“ zeptá se Kadoke.

„Na záchod,“ odpoví. „Nech mě chvilu na pokoji.“

Michette s Kadokem zůstanou u stolu. „Až se matka vrátí ze záchodu, můžeš začít ohřívat párky. Matka jí dva. Já jeden. Dáš si taky párek?“

„Maso nejím,“ prohlásí Michette. „Sperma jo.“

„Budeme s tím do budoucna počítat,“ odvětlí Kadoke a za-
hledí se na gauč, na němž pacientka spala.